

Bryssel den 10.4.2017
COM(2017) 167 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA CENTRALBANKEN, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH
SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN**

Resultattavlan för rättskipningen i EU 2017

1. INLEDNING

*”Effektiva rättsväsenden stöder ekonomisk tillväxt och försvarar de grundläggande rättigheterna. Därför främjar och försvarar EU rättsstatsprincipen.”*¹ Denna funktion hos medlemsstaternas rättsväsenden som Europeiska kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker underströk är avgörande för att säkerställa att enskilda individer och företag kan utnyttja sina rättigheter fullt ut, för att förstärka det ömsesidiga förtroendet och för att skapa ett företags- och investeringsvänligt klimat på den inre marknaden. Såsom Europeiska kommissionens förste vice ordförande Frans Timmermans framhöll är effektiva rättsväsenden också en förutsättning för tillämpningen av EU:s lagstiftning: *”Europeiska unionen bygger på gemensamma värderingar som beskrivs i fördraget. En av dessa värderingar är respekt för rättsstatsprincipen. Det är så denna organisation fungerar, det är så våra medlemsstater ser till att EU-rätten tillämpas på samma sätt i hela Europeiska unionen.”*²

Därför är effektivare nationella rättssystem en av prioriteringarna för den europeiska planeringsterminen – EU:s årliga cykel för samordningen av den ekonomiska politiken. Oberoende, kvalitet och effektivitet är de viktigaste beståndsdelarna i ett effektivt rättssystem. EU:s resultattavla för rättskipningen 2017 (nedan kallad *resultattavlan*) hjälper medlemsstaterna att uppfylla denna prioritering genom att årligen tillhandahålla en jämförande översikt över de nationella rättssystemens oberoende, kvalitet och effektivitet. Med hjälp av denna jämförande översikt kan medlemsstaterna lättare urskilja potentiella brister, förbättringar och goda rutiner samt trender för de nationella rättssystemens funktionssätt över tiden. Den är också avgörande för EU-lagstiftningens effektivitet³. När nationella domstolar tillämpar EU-lagstiftningen fungerar de som EU-domstolar och ser till att rättigheterna och skyldigheterna enligt EU-lagstiftningen tillämpas på ett effektivt sätt. Av detta skäl innehåller resultattavlan en noggrann granskning av hur domstolarna fungerar när de tillämpar EU-lagstiftningen.

I 2017 års upplaga vidareutvecklas denna översikt och nya aspekter av rättssystemens funktionssätt granskas:

- För att förbättra förståelsen av hur konsumenterna får tillgång till rättssystemet undersöks vilka kanaler de använder för att framföra klagomål mot företag (till exempel domstolar och utomrättsliga metoder), hur rättshjälp och domstolsavgifter påverkar tillgängligheten till rättslig prövning, i synnerhet för människor som riskerar fattigdom, hur långa handläggningstiderna är i domstolarna och hos konsumentskyddsmyndigheterna samt hur många konsumenter som utnyttjar den plattform för tvistlösning på nätet som togs i bruk 2016.
- För att följa utvecklingen av rättsväsendets oberoende i medlemsstaterna presenteras i denna upplaga resultatet av en ny undersökning av medborgarnas och företagens uppfattningar om detta. Den innehåller nya uppgifter om hur rättsväsendets oberoende kan skyddas.
- I den här upplagan granskas vidare hur de nationella rättssystemen fungerar på vissa områden av EU-rätten som har relevans för den inre marknaden och för ett investeringsvänligt klimat. En första översikt över hur de nationella rättssystemen fungerar när EU:s lagstiftning mot penningtvätt tillämpas inom straffrätten. Dessutom granskas handläggningstiderna för provisoriska åtgärder som syftar till att undanröja överhängande skadepotential på vissa rättsområden.

¹ Talet om tillståndet i unionen 2016 i Europaparlamentet den 14 september 2016: https://ec.europa.eu/priorities/state-union-2016_sv

² http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-16-2023_en.htm

³ Se också meddelandet från kommissionen *EU-rätten: Bättre resultat genom bättre tillämpning*, den 13 december 2016, 2017/C 18/02.

- För att måla upp en tydligare bild av den nuvarande användningen av informations- och kommunikationsteknik i rättssystemen presenteras resultaten av en undersökning om hur jurister kommunicerar med domstolar och i vilka syften de använder informations- och kommunikationsteknik.
- Eftersom normer för domstolarnas funktionssätt kan höja rättssystemens kvalitet görs en mer ingående granskning i denna upplaga av normer som syftar till att förbättra domstolarnas administration och informationen till parterna om hur deras ärenden utvecklas.

Eftersom detta är den femte upplagan stämmer resultattavlan också av framstegen över tid.

Det saknas visserligen fortfarande uppgifter om vissa medlemsstater, men bristen på data fortsätter att minska, i synnerhet när det gäller data för indikatorerna för rättssystemens effektivitet. Det fruktbara samarbetet med medlemsstaternas kontaktpunkter om de nationella rättssystemen⁴ och olika kommittéer och europeiska rättsliga nätverk har resulterat i betydligt mer detaljerade uppgifter. De återstående svårigheterna med att samla in uppgifter beror ofta på otillräckliga statistikresurser eller på att de nationella kategorier för vilka data samlas in inte exakt stämmer överens med de som används för resultattavlan. I ett litet fåtal fall beror bristen på data på att vissa nationella myndigheter saknar vilja att medverka. Kommissionen kommer att fortsätta att uppmuntra medlemsstaterna så att denna brist reduceras ytterligare.

Vad är resultattavlan för rättskipningen i EU?

Resultattavlan är ett jämförande informationsverktyg som ska hjälpa EU och medlemsstaterna att effektivisera sina nationella rättssystem genom att tillhandahålla objektiva, tillförlitliga och jämförbara uppgifter om kvalitet, oberoende och effektivitet i alla medlemsstater. Resultattavlan rangordnar inte rättssystemen utan ger en översikt över hur alla rättssystem fungerar baserat på olika indikatorer som är av gemensamt intresse för alla medlemsstater.

Resultattavlan förespråkar inte någon särskild typ av rättssystem och behandlar alla medlemsstater på lika villkor.

Oavsett nationellt rättssystem eller vilken rättstradition systemet bygger på är snabbhet, oberoende, ekonomisk överkomlighet och användarvänlighet några av de viktigaste parametrarna för ett effektivt rättssystem.

Resultattavlans fokus ligger främst på civilrättsliga och handelsrättsliga mål samt förvaltningsmål. Syftet är att hjälpa medlemsstaterna att skapa ett klimat som är mer inriktat på investeringar, företag och människor. Resultattavlan är ett jämförande verktyg som utvecklas genom en dialog med medlemsstaterna och Europaparlamentet så att nödvändiga parametrar för ett väl fungerande rättssystem kan fastställas.

Vilka metoder används i arbetet med resultattavlan för rättskipningen i EU?

I arbetet med resultattavlan används olika informationskällor. En stor del av de kvantitativa uppgifterna tillhandahålls av Europarådets kommission för effektivisering av rättsväsendet (Cepej) som kommissionen har ingått ett avtal med för att genomföra en särskild årlig undersökning. Dessa uppgifter är från åren 2010–2015 och har tillhandahållits av medlemsstaterna i enlighet med Cepejs metoder. Undersökningen omfattar även detaljerade

⁴ För att förbereda inför resultattavlan för rättskipningen i EU och främja utbytet av bästa praxis avseende rättssystemens effektivitet uppmanade kommissionen medlemsstaterna att utse två kontaktpersoner, en från rättsväsendet och en från justitieministeriet. Denna informella grupp sammanträder för närvarande regelbundet.

kommentarer och faktablad om de olika länderna som ger mer kontext. Faktabladen bör läsas tillsammans med diagrammen.⁵

De uppgifter om handläggningstider som Cepej har samlat in visar målgenomströmningen, som är en beräknad tidsåtgång för domstolsförfaranden på basis av förhållandet mellan pågående och avgjorda mål. Uppgifterna om domstolarnas effektivitet när det gäller att tillämpa EU-rätten på olika områden visar den genomsnittliga handläggningstiden härledd från den faktiska tidsåtgången för domstolsärenden. Det bör noteras att domstolarnas handläggningstid kan variera betydligt mellan olika geografiska delar av medlemsstaterna. I synnerhet i tätorterna kan kommersiell verksamhet medföra en större ärendebelastning.

Andra informationskällor är gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen⁶, det europeiska nätverket för domstolsadministrationer (ENCJ)⁷, nätverket för ordförande vid de högsta domstolarna i EU (NPSJC)⁸, sammanslutningen av de högsta förvaltningsdomstolarna i EU (ACA-Europe)⁹, Europeiska konkurrensnätverket (ECN)¹⁰, kommunikationskommittén (Cocom)¹¹, Europeiska observatoriet avseende intrång i immateriella rättigheter¹², nätverket för konsumentskyddssamarbete (CPC)¹³, expertgruppen för frågor som rör penningtvätt och finansiering av terrorism (EGMLTF),¹⁴ Eurostat¹⁵, Europeiska nätverket för rättslig utbildning (EJTN)¹⁶, Rådet för advokatsamfunden i Europeiska unionen (CCBE)¹⁷ och Världsekonomet forum¹⁸. Metoden för att utarbeta resultattavlan

⁵ http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm

⁶ För att förbereda inför resultattavlan för rättskipningen i EU och främja utbytet av bästa praxis avseende rättssystemens effektivitet uppmanade kommissionen medlemsstaterna att utse två kontaktpersoner, en från rättsväsendet och en från justitieministeriet. Denna informella grupp sammanträder för närvarande regelbundet.

⁷ I ENCJ ingår de nationella institutioner i EU:s medlemsstater som är oberoende av de verkställande och lagstiftande organen och som ansvarar för att stödja rättssystemet i den oberoende rättskipningen: <https://www.encj.eu/>

⁸ NPSJC tillhandahåller ett forum där de europeiska institutionerna har möjlighet att begära yttranden av de högsta domstolarna och komma dem närmare genom att uppmuntra till diskussioner och utbyte av idéer: <http://network-presidents.eu/>

⁹ ACA-Europe består av EU-domstolen och förvaltningsdomstolarna eller de högsta förvaltningsdomstolarna i varje EU-medlemsstat: <http://www.juradmin.eu/index.php/en/>

¹⁰ ECN inrättades som ett forum för diskussioner och samarbete mellan europeiska konkurrensmyndigheter i ärenden där artiklarna 101 och 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt tillämpas. ECN är ramen för de mekanismer för nära samarbete som nämns i rådets förordning (EG) nr 1/2003. Genom Europeiska konkurrensnätverket samarbetar kommissionen och de nationella konkurrensmyndigheterna i alla EU:s medlemsstater med varandra: http://ec.europa.eu/competition/ecn/index_en.html

¹¹ Cocom består av företrädare för EU:s medlemsstater. Dess huvudsakliga uppgift är att yttra sig om utkast till åtgärder som kommissionen planerar att fatta beslut: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/communications-committee>

¹² Europeiska observatoriet avseende intrång i immateriella rättigheter är ett nätverk med experter och specialister på området. Det består av företrädare för den offentliga och den privata sektorn som samarbetar i aktiva arbetsgrupper. <https://euipo.europa.eu/ohimportal/sv/web/observatory/home>

¹³ CPC är ett nätverk med nationella myndigheter som ansvarar för att förstärka EU-lagstiftningen om konsumentskydd i EU- och EES-länderna: http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_by_governance_tool/consumer_protection_cooperation_network/index_en.htm

¹⁴ EGMLTF träffas regelbundet för att föra diskussioner och hjälpa kommissionen att utarbeta sin politik och ta fram förslag till ny lagstiftning: http://ec.europa.eu/justice/civil/financial-crime/index_sv.htm

¹⁵ Eurostat är EU:s statistikkontor: <http://ec.europa.eu/eurostat/about/overview>

¹⁶ EJTN är den viktigaste plattformen och pådrivande kraften för utbildning och kunskapsutbyte inom det europeiska rättsväsendet. Nätverket utvecklar utbildningskrav och -program, samordnar utbyten och program för rättslig utbildning, sprider sakkunskap om utbildningsområdet och främjar samarbete mellan EU:s institutioner för rättslig utbildning. EJTN har omkring 34 medlemmar som företräder EU:s medlemsstater och gränsöverskridande organ i EU. <http://www.ejtn.eu/>

¹⁷ CCBE är en internationell icke vinstdrivande organisation som företräder de europeiska advokatsamfunden. Advokatsamfunden i 45 länder i EU, EES och Europa i övrigt är medlemmar i CCBE: <http://www.ccbe.eu/>

har vidareutvecklats i nära samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen, i synnerhet genom att en enkät togs fram och data samlades in om vissa aspekter av rättssystemens funktionssätt.

Resultattavlan innehåller uppgifter om alla de tre viktigaste egenskaperna hos ett effektivt rättssystem: kvalitet, oberoende och effektivitet.

Dessa uppgifter bör betraktas som delar av en helhet, eftersom alla de tre komponenterna behövs för att rättssystemet ska vara ändamålsenligt och ofta är inbördes sammanlänkade (initiativ som syftar till att förbättra en egenskap kan påverka de övriga).

På vilket sätt bidrar resultattavlan för rättskipningen i EU till den europeiska planeringsterminen?

Resultattavlan ger en jämförande översikt över de nationella rättssystemens kvalitet, oberoende och effektivitet och hjälper medlemsstaterna att göra sina nationella rättssystem mer ändamålsenliga. Det blir lättare att identifiera brister och bästa metoder, liksom att ha kontroll över utmaningar och framsteg. Inom ramen för arbetet med den europeiska planeringsterminen görs landspecifika bedömningar genom bilaterala dialoger med berörda nationella myndigheter och aktörer. I dessa bedömningar beaktas särdragen hos rättssystemen och kontexten i de berörda medlemsstaterna. De kan leda till att kommissionen föreslår att rådet antar *landsspecifika rekommendationer* om hur de nationella rättssystemen kan förbättras.¹⁹

2. BAKGRUND: REFORMER AV RÄTTSSYSTEMEN HAR FORTSATT HÖG PRIORITET

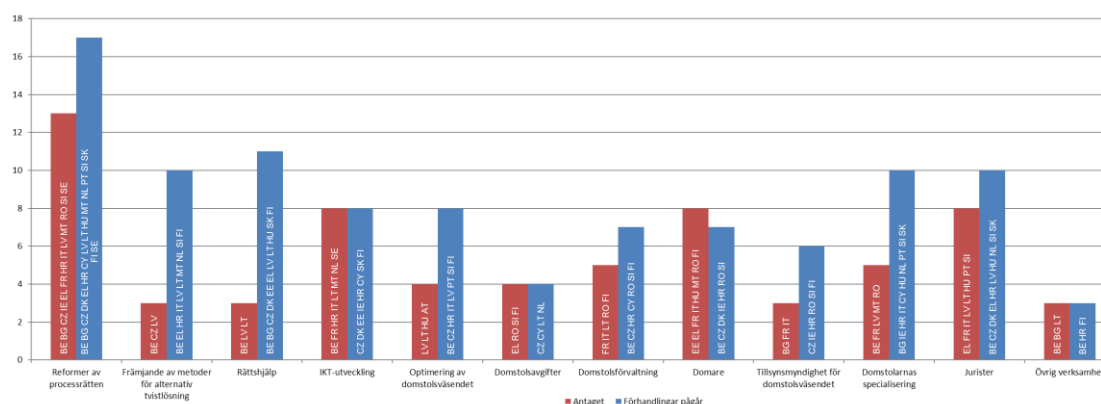
– Utvecklingen på nationell och europeisk nivå –

Under 2016 vidtog ett stort antal medlemsstater åtgärder för att effektivisera sina nationella rättssystem. Rättsliga reformer tar tid. Ibland tar det flera år från det att nya reformer först presenteras tills lagstiftnings- och regleringsåtgärder har antagits och faktiskt kan börja tillämpas. Diagram 1 visar en översikt över antagna och planerade rättsliga reformer. Det utvisar vem som gör vad, utan någon kvalitativ utvärdering. I det sammanhanget är det viktigt att understryka att alla rättsliga reformer bör återspegla rättsstatsprincipen och överensstämma med europeiska normer för rättsväsendets oberoende. Diagram 1 visar att processrätten är ett område som fortsatt står i centrum för uppmärksamheten i flera medlemsstater och att en stor mängd nya reformer planeras i fråga om rättshjälp, metoder för alternativ tvistlösning, domstolarnas specialisering och omarbetning av domstolväsendet. En jämförelse med 2015 års resultattavla visar att aktivitetsnivån överlag var oförändrad, både i fråga om planerade reformer och åtgärder som är föremål för förhandlingar.

¹⁸ Världsekonomet forum är en internationell organisation för samarbete mellan företag i den offentliga och den privata sektorn: <https://www.weforum.org/>

¹⁹ Orsakerna till de landsspecifika rekommendationerna och framstegen med genomförandet av dem presenteras årligen av kommissionen i de enskilda landsrapporterna, i form av arbetsdokument från kommissionens avdelningar som finns på: https://ec.europa.eu/info/publications/2017-european-semester-country-reports_sv

Diagram 1: Lagstiftnings- och regleringsarbete avseende rättssystemen under 2016 (antagna åtgärder/initiativ som är föremål för förhandling per medlemsstat) (källa: Europeiska kommissionen²⁰)

EU uppmuntrar vissa medlemsstater att förbättra effektiviteten hos sina rättssystem. Under den europeiska planeringsterminen 2016 riktade rådet på basis av ett förslag från kommissionen landsspecifika rekommendationer till sex medlemsstater på detta område²¹. Två av de medlemsstater som erhöll landsspecifika rekommendationer 2015 hade gjort sådana framsteg att de inte fick några rekommendationer 2016²². Vid sidan av de medlemsstater som omfattas av landsspecifika rekommendationer finns det ytterligare åtta medlemsstater som har särskilda utmaningar och noga övervakas av kommissionen under den europeiska planeringsterminen och genom ekonomiska anpassningsprogram²³. Kommissionen stöder även rättsliga reformer i Rumänien och Bulgarien via samarbets- och kontrollmekanismen²⁴.

Under 2016 antog kommissionen, inom EU-ramen för att stärka rättsstatsprincipen²⁵, två rekommendationer angående rättsstatsprincipen i Polen, i vilka kommissionen beskrev sina farhågor och

²⁰ Informationen har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för frågor om nationella rättssystem i 25 medlemsstater. Polen och Storbritannien lämnade ingen information. Tyskland förklarade att ett antal reformer av rättsväsendet håller på att genomföras och att reformprocessens inriktning och omfattning kan variera mellan de 16 delstaterna.

²¹ Bulgarien, Kroatien, Italien, Cypern, Portugal och Slovakien. Se rådets rekommendation av den 12 juli 2016 om Bulgariens nationella reformprogram 2016, med avgivande av rådets yttrande om Bulgariens konvergensprogram 2016 (2016/C 299/08), rådets rekommendation av den 12 juli 2016 om Kroatiens nationella reformprogram 2016 med avgivande av rådets yttrande om Kroatiens konvergensprogram 2016 (2016/C 299/23), rådets rekommendation av den 12 juli 2016 om Italiens nationella reformprogram 2016, med avgivande av rådets yttrande om Italiens stabilitetsprogram 2016 (2016/C 299/01), rådets rekommendation av den 12 juli 2016 om Cyperns nationella reformprogram 2016, med avgivande av rådets yttrande om Cyperns stabilitetsprogram 2016 (2016/C 299/07), rådets rekommendation av den 12 juli 2016 om Portugals nationella reformprogram 2016, med avgivande av rådets yttrande om Portugals stabilitetsprogram 2016 (2016/C 299/26) och rådets rekommendation av den 12 juli 2016 om Slovakiens nationella reformprogram 2016, med avgivande av rådets yttrande om Slovakiens stabilitetsprogram 2016 (2016/C 299/15).

²² Lettland och Slovenien.

²³ Belgien, Spanien, Lettland, Malta, Polen, Rumänien och Slovenien. Dessa utmaningar beskrivs i skälen till de landsspecifika rekommendationerna och landsrapporterna om dessa medlemsstater. Landsrapporterna finns på https://ec.europa.eu/info/publications/2017-european-semester-country-reports_sv. De rättsliga reformerna i Grekland övervakas dessutom noga inom ramen för det ekonomiska anpassningsprogrammet för Grekland.

²⁴ Rapport om framsteg i Bulgarien enligt samarbets- och kontrollmekanismen, COM(2017) 43 final. Rapport om framsteg i Rumänien enligt samarbets- och kontrollmekanismen, COM(2017) 44 final.

²⁵ COM(2014) 158 final/2.

gav rekommendationer om åtgärder²⁶. Kommissionen anser det nödvändigt att Polens författningsdomstol kan fullgöra sina skyldigheter enligt konstitutionen, i synnerhet när det gäller att säkerställa en effektiv prövning av ny lagstiftnings författningssenlighet.

Kommissionen fortsätter att stödja rättsliga reformer genom de europeiska struktur- och investeringsfonderna. Under den innevarande programperioden 2014–2020 kommer struktur- och investeringsfonderna att tillhandahålla upp till 4,2 miljarder euro i stöd till medlemsstaternas ansträngningar att öka kapaciteten hos sina offentliga förvaltningar, däribland rättsväsendena. Rättsväsendet utpekades som ett prioriterat område för stöd från de europeiska struktur- och investeringsfonderna av 14 medlemsstater. Kommissionen betonar vikten av ett resultatnriktat tillvägagångssätt när dessa prioriteringar genomförs och uppmanar medlemsstaterna att utvärdera effekterna av stödet från struktur- och investeringsfonderna. Under 2016 begärde fem medlemsstater²⁷ teknisk assistans från kommissionens stödtjänst för strukturreformer, bland annat i fråga om utbyte av nationella erfarenheter av reformering av domstolsväsendet.

De positiva ekonomiska konsekvenserna av väl fungerande rättssystem gör att detta arbete är motiverat. I en studie från det gemensamma forskningscentret 2017 påvisas sambanden mellan effektivare domstolar och tillväxt i ekonomin samt mellan företagets syn på rättsväsendets oberoende och ökad produktivitet²⁸. Om rättssystemen garanterar att rättigheter säkerställs är borgenärer mer benägna att låna ut pengar och företag avskräcks från ett opportunistiskt beteende, samtidigt som transaktionskostnaderna minskar och innovativa företag är mer benägna att investera. Denna positiva effekt understryks också av annan forskning, bland annat från Internationella valutafonden, Europeiska centralbanken, OECD, Världsekonomiskt forum och Världsbanken²⁹.

– Ärendebelastningens utveckling –

Generellt sett har medlemsstaternas rättssystem en ärendebelastning som ligger på en ganska stabil men hög nivå, även om det finns stora variationer mellan medlemsstaterna (diagram 2). Detta visar hur viktigt det är att fortsätta att effektivisera rättssystemet.

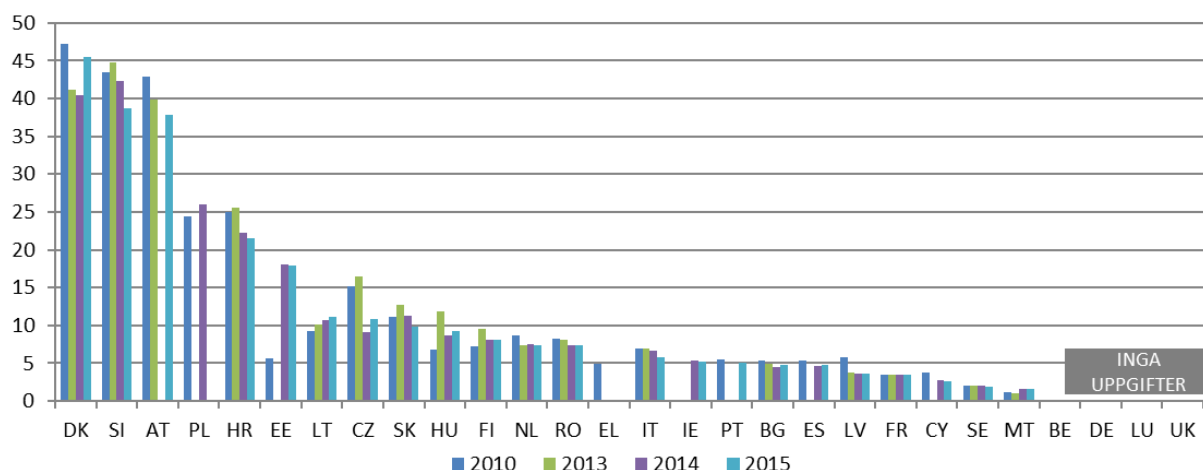
²⁶ Kommissionens rekommendation (EU) 2016/1374 av den 27 juli 2016 angående rättsstatsprincipen i Polen, EUT L 217, 12.8.2016, s. 53. Kommissionens rekommendation (EU) 2017/146 av den 21 december 2016 angående rättsstatsprincipen i Polen, EUT L 22, 27.1.2017, s. 65. Se även IP/16/2643 och IP/16/4476.

²⁷ Bulgarien, Grekland, Kroatien, Cypern och Slovenien.

²⁸ *The judicial system and economic development across EU Member States*, GFC (kommer att publiceras).

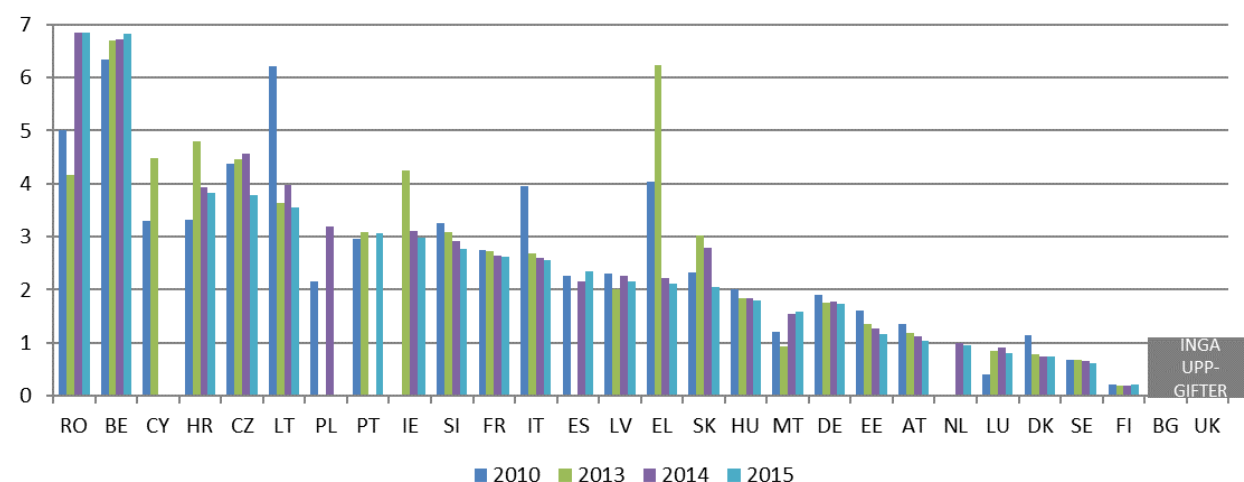
²⁹ Se hänvisningarna i resultattavlan för rättskipningen i EU 2016.

Diagram 2: Antal inkommande civilrättsliga mål, handelsmål, förvaltningsmål och andra mål* (första instans/per 100 invånare) (källa: Cepej-undersökningen³⁰)

* I enlighet med Cepejs metod omfattar denna kategori alla civilrättsliga mål och handelsmål (mål som är föremål för tvist och de som inte är det), ärenden som rör fastighets- och företagsregister (ärenden som inte är föremål för tvist), övriga registerärenden, övriga mål som inte är föremål för tvist, förvaltningsmål och andra mål än brottmål. Metodförändringar i Tjeckien, Kroatien, Malta och Finland.

Diagram 3: Antal inkommande civilrättsliga mål och handelsmål som är föremål för tvist* (första instans/per 100 invånare) (källa: Cepej-undersökningen)

* I enlighet med Cepejs metod rör civilrättsliga mål och handelsmål som är föremål för tvist tvister mellan parter, exempelvis avtalstvister. Civilrättsliga mål och handelsmål som inte är föremål för tvist rör obestridda förfaranden, till exempel betalningsförelägganden som inte bestrids. Metodförändringar i Tjeckien, Kroatien, Italien och Finland. Uppgifterna för Nederländerna inkluderar mål som inte är föremål för tvist. Tyskland: uppgifterna grundas uteslutande på statistik om rättskipningen från det tyska federala statistikkontoret.

3. VIKTIGA SLUTSATSER I RESULTATTAVLAN FÖR RÄTTSSKIPNINGEN I EU 2017

Effektivitet, kvalitet och oberoende är de viktigaste parametrarna för ett effektivt rättssystem och resultattavlan innehåller indikatorer för alla tre.

³⁰ 2016 års undersökning om rättssystemens funktion i EU:s medlemsstater, utarbetad av Cepejs sekretariat på uppdrag av Europeiska kommissionen: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm

3.1 Rättssystemens effektivitet

Resultattavlan mäter förfarandenas effektivitet i fråga om civilrättsliga och affärsrättsliga mål samt förvaltningsmål liksom på de snävare områden där domstolarna tillämpar EU-rätten³¹.

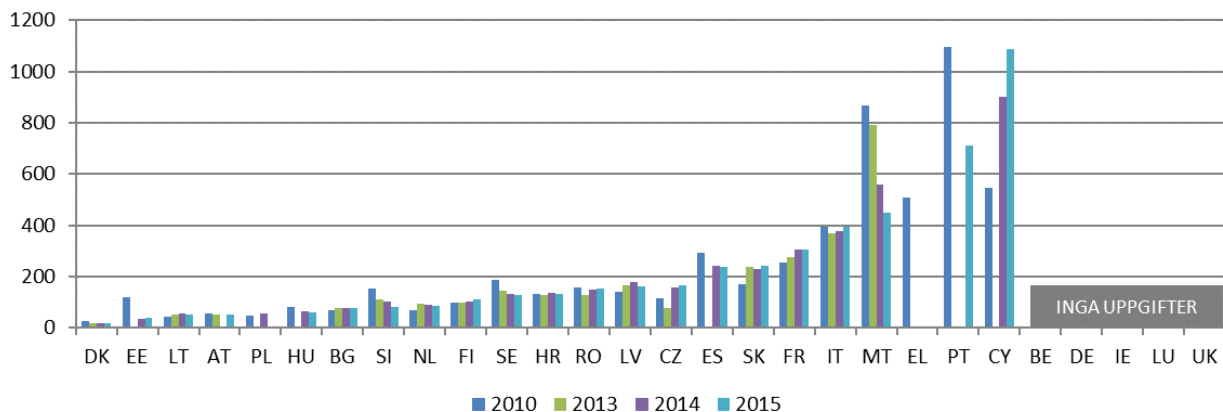
3.1.1 Allmänna uppgifter om effektivitet

Indikatorer för förfarandenas effektivitet i fråga om civilrättsliga och affärsrättsliga mål samt förvaltningsmål är handläggningstid (målgenomströmning), avslutandegrad och antalet pågående mål.

3.1.1.1 Handläggningstid

Handläggningstiden är den uppskattade tid (antal dagar) som behövs för att pröva ett mål i domstol, eller närmare bestämt den tid som domstolen behöver för att nå ett avgörande i första instans. Indikatorn för "målgenomströmning" är antalet ännu ej avgjorda mål dividerat med antalet avgjorda mål vid årets utgång multiplicerat med 365 dagar³². Alla diagram³³ rör förfaranden i första instans och i förekommande fall jämförs uppgifter för 2010, 2013, 2014 och 2015³⁴.

Diagram 4: Tid som krävs för att avgöra civilrättsliga och affärsrättsliga mål, förvaltningsmål och andra mål*(första instans/i dagar) (källa: Cepej-undersökningen)

* I enlighet med Cepejs metod omfattar denna kategori alla civilrättsliga mål och handelsmål (mål som är föremål för tvist och de som inte är det), ärenden som rör fastighets- och företagsregister (ärenden som inte är föremål för tvist), övriga registerärenden, övriga mål som inte är föremål för tvist, förvaltningsmål och andra mål än brottmål. Metodförändringar i Tjeckien, Kroatien, Italien, Ungern, Malta, Portugal och Finland. Uppgifterna om pågående mål i Tjeckien och Slovakien omfattar alla instanser.

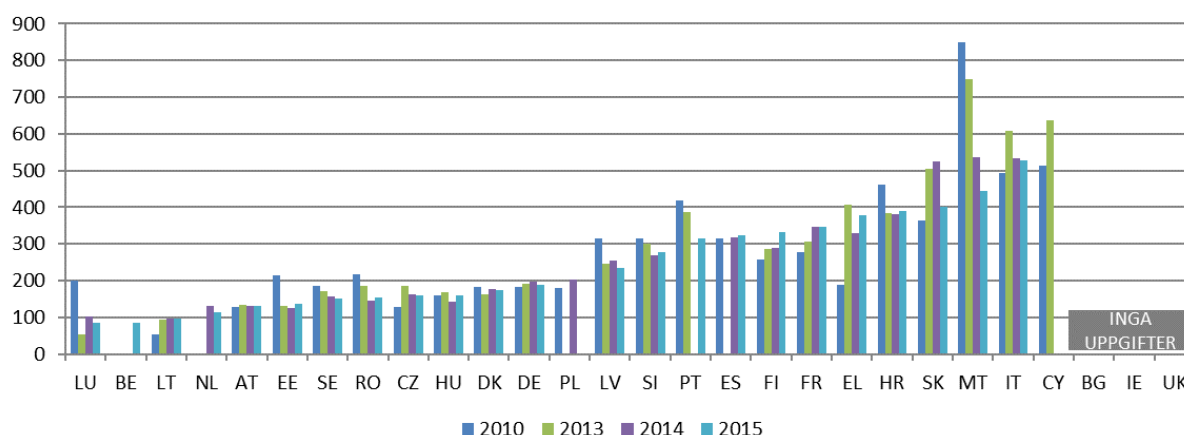
³¹ Domarnas verkställighet är också viktig för rättssystemens effektivitet, men jämförbara uppgifter saknas från de flesta medlemsstaterna.

³² Handläggningstid, avslutandegrad och antal pågående mål är standardindikatorer som fastställs av Cepej: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp

³³ Cepej-uppgifter om förfaranden i andra instans och högsta instans och om särskilda kategorier av mål (t.ex. obestånd) är inte tillgängliga för ett tillräckligt antal medlemsstater.

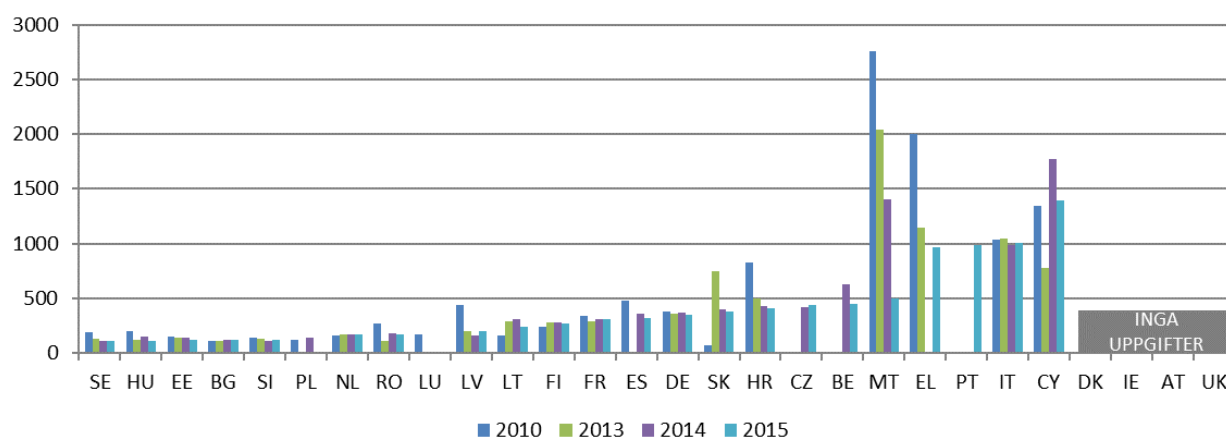
³⁴ Dessa år har valts för att behålla femårsperspektivet med 2010 som referensår utan att överbelasta diagrammen. Uppgifter om 2012 finns i Cepejs rapport.

Diagram 5: Tid som krävs för att avgöra civilrättsliga och handelsrättsliga tvistemål*(första instans/i dagar) (källa: Cepej-undersökningen)

* I enlighet med Cepejs metod rör civilrättsliga mål och handelsmål som är föremål för tvist tvister mellan parter, exempelvis avtalstvister. Civilrättsliga mål och handelsmål som inte är föremål för tvist rör obestridda förfaranden, till exempel betalningsförelägganden som inte bestrids. Metodförändringar i Tjeckien, Kroatien, Italien, Ungern, Malta, Portugal och Finland. Uppgifterna om pågående mål i Tjeckien och Slovakien omfattar alla instanser. Uppgifterna för Nederländerna inkluderar mål som inte är föremål för tvist. Tyskland: Uppgifterna grundas uteslutande på statistik om rättskipningen från det tyska federala statistikkontoret.

Diagram 6: Tidsåtgång för att avgöra förvaltningsmål* (första instans/i dagar) (källa: Cepej-undersökningen)

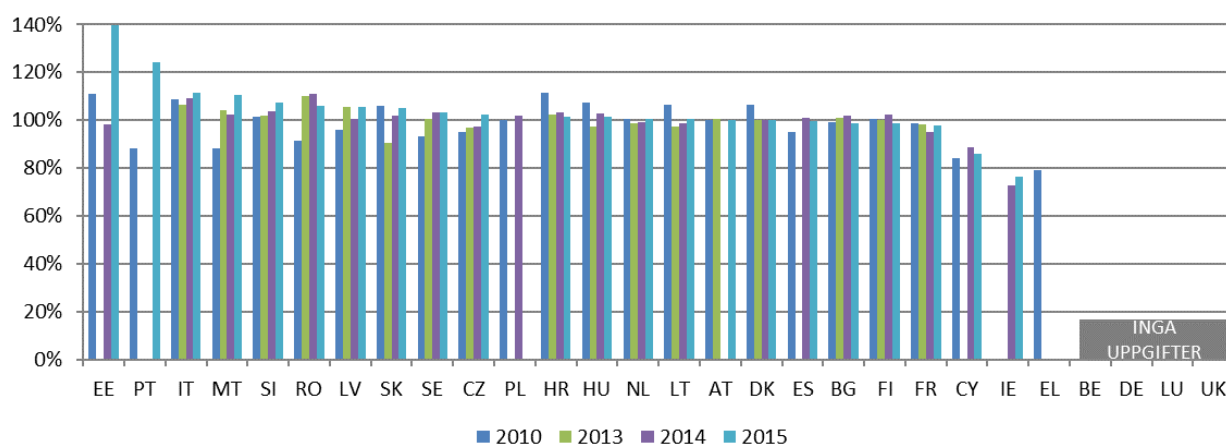
* Förvaltningsmål rör tvister mellan medborgare och lokala, regionala eller nationella myndigheter, i enlighet med Cepejs metoder. Metodförändringar i Kroatien, Ungern och Finland. Uppgifterna om pågående mål i Tjeckien och Slovakien omfattar alla instanser. Danmark, Irland och Österrike registrerar inte förvaltningsmål separat. Tyskland: Uppgifterna grundas uteslutande på statistik om rättskipningen från det tyska federala statistikkontoret.

3.1.1.2 Avslutandegrad

Avslutandegraden är förhållandet mellan antalet avgjorda mål i förhållande till nyinkomna mål. Den mäter om en domstol klarar av att handlägga mål i den takt som nya mål kommer in. När avslutandegraden är omkring 100 % eller högre innebär detta att domstolssystemet har kapacitet att avgöra minst lika många mål som antalet inkommande mål. När avslutandegraden ligger under 100 % avgör domstolarna färre mål än antalet inkommande mål.

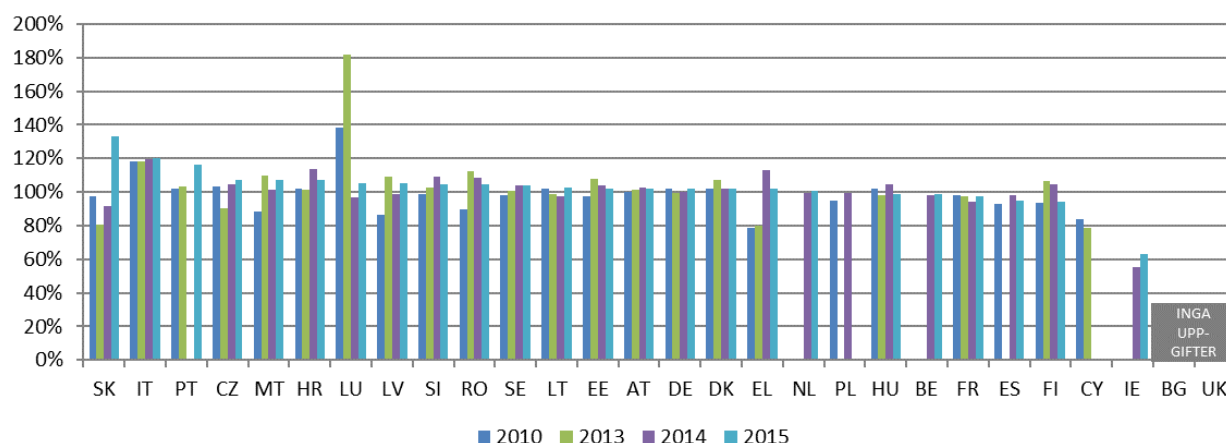
Diagram 7: Avslutandegrad för civilrättsliga och affärsrättsliga mål, förvaltningsmål och andra mål*(första instans/i % – värden högre än 100 % visar att domstolarna har kunnat

avgöra fler mål än som har kommit in, medan värden under 100 % indikerar motsatsen) (källa: Cepej-undersökningen)

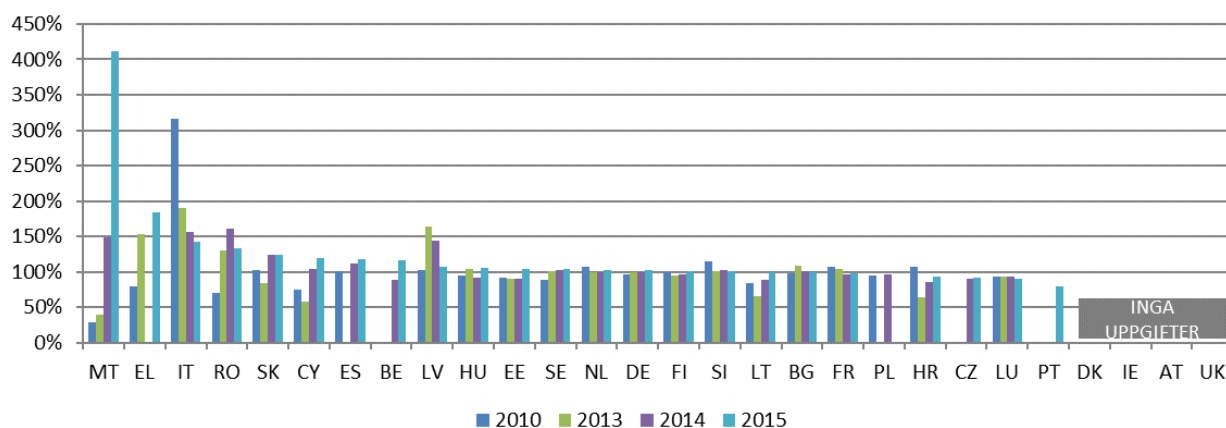
*Metodförändringar i Tjeckien, Kroatien, Italien, Ungern, Malta, Portugal och Finland. Uppgifterna för Estland återspeglar en ökning av avslutade registerärenden med 50 %. Irland: Till följd av den använda metoden är antalet avslutade mål troligen för lågt rapporterat.

Diagram 8: Avslutandegrad för civilrättsliga och handelsrättsliga tvistemål* (första instans/i procent) (källa: Cepej-undersökningen)

*Metodförändringar i Tjeckien, Kroatien, Italien, Ungern, Malta, Portugal och Finland. Irland: Till följd av den använda metoden är antalet avslutade mål troligen för lågt rapporterat. Uppgifterna för Nederländerna inkluderar mål som inte är föremål för tvist. Tyskland: uppgifterna grundas uteslutande på statistik om rättskipningen från det tyska federala statistikkontoret.

Diagram 9: Avslutandegrad för förvaltningsmål* (första instans/i procent) (källa: Cepej-undersökningen)

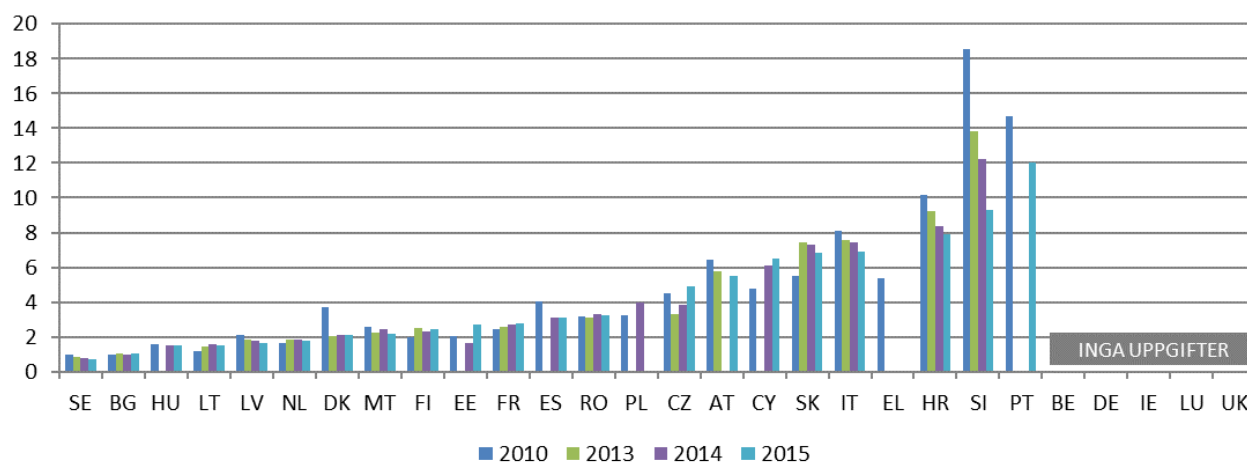

* Metodförändringar i Ungern och Finland. Omorganisation av det administrativa domstolssystemet i Kroatien. Uppgifterna om pågående mål i Tjeckien och Slovakien omfattar alla instanser. Danmark, Irland och Österrike registrerar inte förvaltningsmål separat. Tyskland: Uppgifterna grundas uteslutande på statistik om rättskipningen från det tyska federala statistikkontoret.

3.1.1.3 Pågående mål

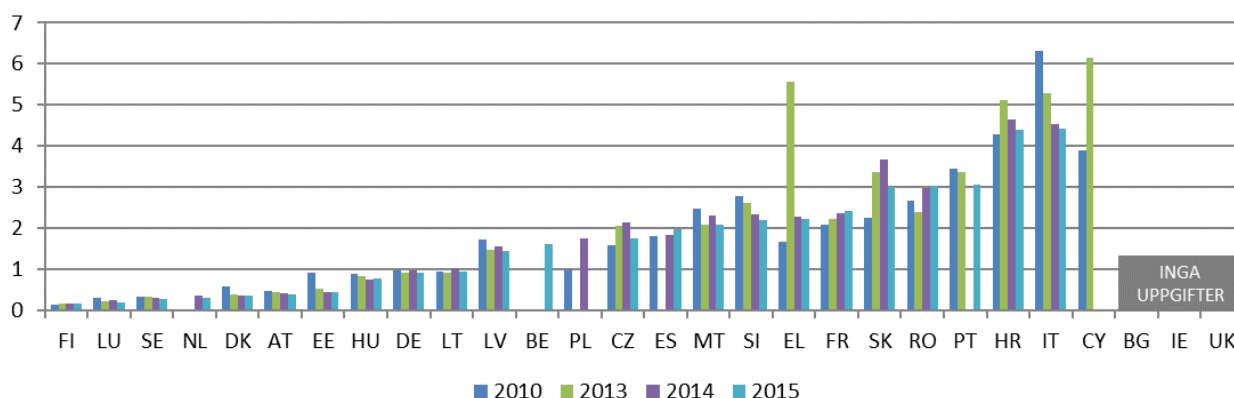
Antal pågående mål är antalet mål som är oavslutade i slutet av året i fråga. Antalet pågående mål påverkar också målgenomströmningen.

Diagram 10: Antal andra pågående civilrättsliga mål, handelsmål och förvaltningsmål* (första instans/per 100 invånare) (källa: Cepej-undersökningen)

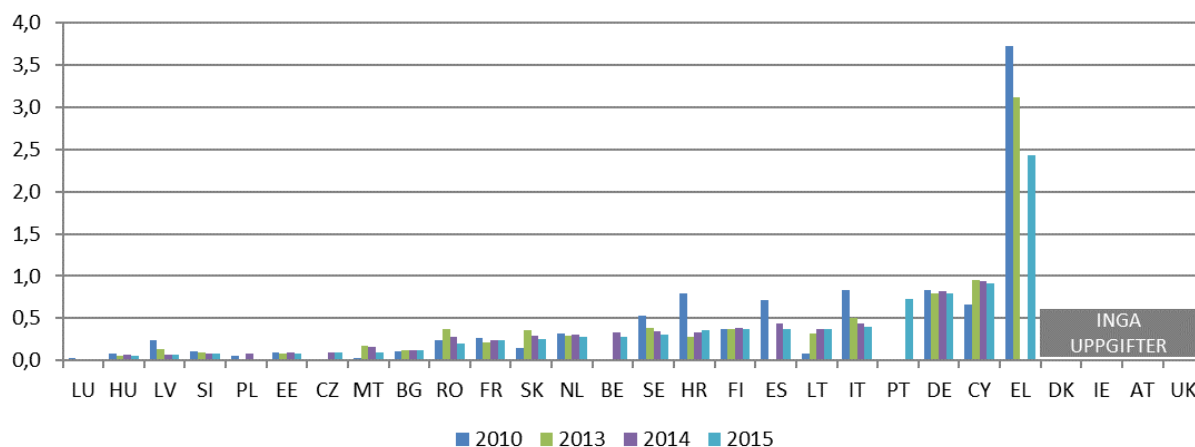
*Metodförändringar i Tjeckien, Kroatien, Italien, Ungern, Malta, Portugal och Finland. Uppgifterna om pågående mål i Tjeckien och Slovakien omfattar alla instanser.

Diagram 11: Antal pågående civilrättsliga och handelsrättsliga tvistemål* (första instans/per 100 invånare) (källa: Cepej-undersökningen)

*Metodförändringar i Tjeckien, Kroatien, Italien, Ungern, Malta, Portugal och Finland. Uppgifterna om pågående mål i Tjeckien och Slovakien omfattar alla instanser. Uppgifterna för Nederländerna inkluderar mål som inte är föremål för tvist. Tyskland: uppgifterna grundas uteslutande på statistik om rättskipningen från det tyska federala statistikkontoret.

Diagram 12: Antal pågående förvaltningsmål* (första instans/per 100 invånare) (källa: Cepej-undersökningen)

* Metodförändringar i Kroatien, Ungern och Finland. Uppgifterna om pågående mål i Tjeckien och Slovakien omfattar alla instanser. Danmark, Irland och Österrike registrerar inte förvaltningsmål separat. Tyskland: uppgifterna grundas uteslutande på statistik om rättskipningen från det tyska federala statistikkontoret.

3.1.2 Effektivitet inom särskilda områden av EU-rätten

Uppgifterna i det här avsnittet kompletterar de allmänna uppgifterna om rättssystemens effektivitet och rör de genomsnittliga handläggningstiderna³⁵ när EU-lagstiftningen tillämpas på specifika områden. Resultattavlan för 2017 bygger på tidigare uppgifter om områdena konkurrens, elektronisk kommunikation, EU-varumärket och konsumentskydd. Dessutom lämnas uppgifter om bekämpning av penningtvätt. Områdena har valts ut på grundval av sin relevans för den inre marknaden och företagsklimatet. Generellt sett kan långa förseningar i rättsliga

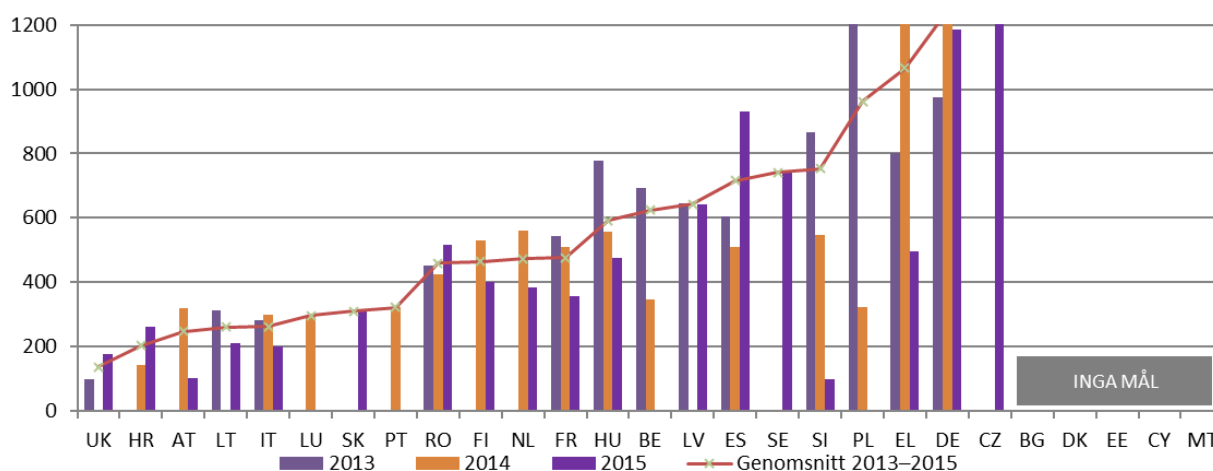
³⁵ Handläggningstiden inom specifika områden beräknas i kalenderdagar från den dag då en talan eller ett överklagande lämnades in till domstolen (eller ett åtal blev slutgiltigt) fram till den dag då domstolen fattade sitt beslut (diagrammen 13–16, 18 och 20). Värdena rankas på grundval av ett vägt genomsnitt av uppgifterna för 2013, 2014 och 2015 i diagrammen 13–16 och 2014 och 2015 för diagrammen 17–18. Där det inte fanns tillgängliga uppgifter för alla åren återspeglar genomsnittet tillgängliga uppgifter beräknade utifrån samtliga ärenden, ett urval ärenden eller uppskattningar.

förfaranden få negativa konsekvenser för rättigheter som följer av EU-lagstiftningen, till exempel om lämpliga rättsmedel inte längre är tillgängliga eller om ett betydande ekonomiskt skadestånd inte kan utverkas.

– Konkurrens –

En effektiv tillämpning av konkurrensrätten garanterar att företagen kan konkurrera på lika villkor och är därför avgörande för att företagsklimatet ska vara lockande. Nedanstående diagram visar den genomsnittliga handläggningstiden för mål avseende rättslig prövning av nationella konkurrensmyndigheters beslut med tillämpning av artiklarna 101 och 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt³⁶.

Diagram 13 Konkurrens: Genomsnittlig handläggningstid* (första instans/i dagar) (källa: Europeiska kommissionen tillsammans med Europeiska konkurrensnätverket)

* Irland och Österrike: scenariot är inte tillämpligt eftersom myndigheterna inte har befogenheter att fatta besluten i fråga. Österrike: uppgifterna bygger inte på överklaganden av den nationella konkurrensmyndighetens beslut. Eftersom antalet mål var begränsat (färre än fem om året) under vissa år i merparten av medlemsstaterna kan enstaka exceptionellt långa eller korta mål påverka uppgifterna för olika år och orsaka stora variationer. Tyskland: uppgifterna avser bötesärenden, där förstainstansdomstolen fattar sitt beslut och konkurrensmyndighetens beslut fungerar som ett åtal. Frankrike: uppgifterna inbegriper två mål som rörde omprövning av beslut att bevilja provisoriska åtgärder och som därför handlades särskilt skyndsamt. Tomma kolumner för vissa år betyder att inga uppgifter har rapporterats från Belgien, Tjeckien, Kroatien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Nederländerna, Polen, Slovakien, Finland, Sverige och Storbritannien respektive att inga uppgifter fanns tillgängliga för Österrike. I medlemsstater där det inte fanns några mål kan anledningen vara att inga beslut av konkurrensmyndigheterna överklagades i domstol (till exempel i Luxemburg). Tyskland: genomsnittet är 1 246 dagar. Tjeckien: genomsnittet är 2 091 dagar.

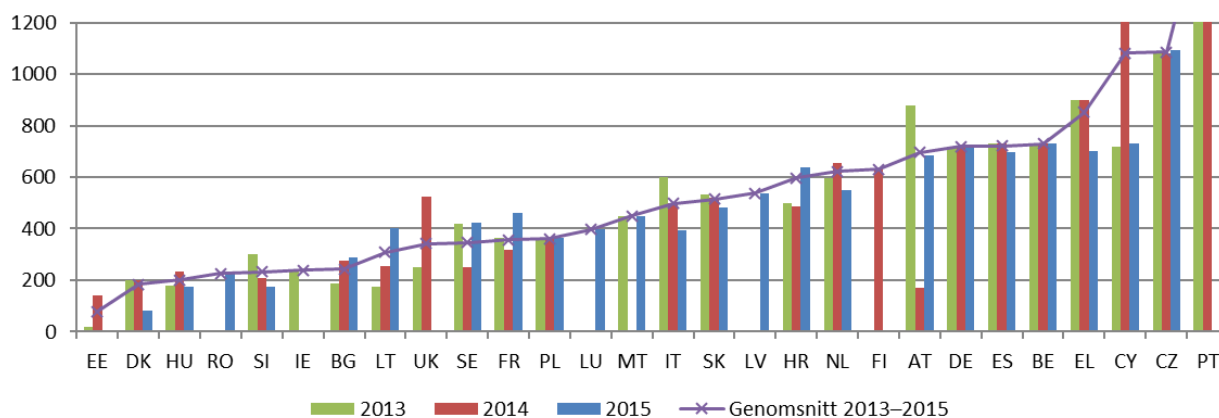
– Elektronisk kommunikation –

EU:s lagstiftning om elektronisk kommunikation syftar till att göra de relaterade marknaderna mer konkurrenskraftiga, bidra till utvecklingen av den inre marknaden samt generera investeringar, innovationer och tillväxt. En effektiv tillämpning av denna lagstiftning är också central för att man ska kunna uppnå lägre priser för konsumenterna och bättre kvalitet på tjänsterna. Nedanstående diagram visar den genomsnittliga handläggningstiden för rättslig prövning av nationella tillsynsmyndigheters beslut vid tillämpning av EU-lagstiftningen om elektronisk

³⁶ Se <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/sv/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=sv>

kommunikation³⁷. Detta omfattar ett brett spektrum av ärenden, från mer komplicerade granskningar av marknadsanalyser till ärenden med konsumentinriktning.

Diagram 14 Elektronisk kommunikation: *Genomsnittlig handläggningstid för rättslig prövning* (första instans/i dagar) (källa: Europeiska kommissionen med kommunikationskommittén)*

* Antalet mål varierar mellan medlemsstaterna. En tom kolumn visar att medlemsstaten inte har rapporterat några mål för detta år. I en del fall kan det begränsade antalet relevanta mål (Belgien, Estland, Irland, Cypern, Litauen och Storbritannien) göra att enstaka exceptionellt långa eller korta mål påverkar uppgifterna för olika år och orsakar stora variationer mellan åren. Danmark: ett domstolsliknande organ ansvarar i första instans för överklaganden. Spanien, Österrike och Polen: olika domstolar för olika ärenden. Portugal: genomsnittet är 1706 dagar.

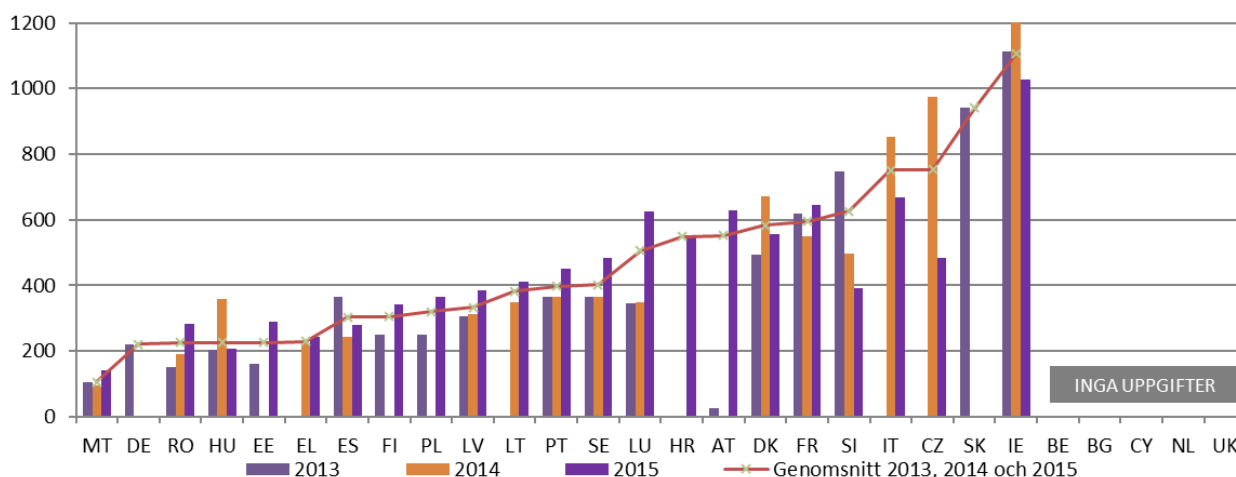
– EU-varumärket –

En effektiv tillämpning av lagstiftningen om immateriella rättigheter är central när det gäller att stimulera investeringar i innovationer. EU-varumärket är den vanligaste immateriella rättigheten inom EU. EU:s lagstiftning om EU-varumärken³⁸ ger de nationella domstolarna en betydande roll där de agerar som EU-domstolar och fattar beslut som påverkar den inre marknaden. Diagram 15 nedan visar de genomsnittliga handläggningstiderna för tvistemål mellan privata parter om överträdelser av EU-varumärket.

Diagram 15 EU-varumärket: *Genomsnittlig längd på överträdelseärenden som rör EU-varumärket* (första instans/i dagar) (källa: Europeiska kommissionen tillsammans med Europeiska observatoriet avseende intrång i immateriella rättigheter)*

³⁷ Beräkningen har gjorts på grundval av handläggningstiden för överklaganden av beslut från nationella regleringsmyndigheter vid tillämpning av nationella lagar varigenom regleringsramen för elektronisk kommunikation införlivats (direktiv 2002/19/EG (tillträdesdirektivet), direktiv 2002/20/EG (auktorisationsdirektivet), direktiv 2002/21/EG (ramdirektivet), direktiv 2002/22/EG (direktivet om samhällsomfattande tjänster), samt annan relevant EU-lagstiftning, exempelvis programmet för radiospektrumpolitik, kommissionens beslut om spektrum, med undantag av direktiv 2002/58/EG om integritet och elektronisk kommunikation).

³⁸ Förordningen om gemenskapsvarumärken (207/2009/EG).

* Frankrike, Italien och Litauen: ett urval av ärenden har använts. Polen: domstolarnas uppskattningar har använts för 2015. Eftersom antalet relevanta mål var begränsat (färre än fem om året) under vissa år i Estland, Irland, Kroatien, Ungern, Luxemburg och Finland kan enstaka exceptionellt långa eller korta mål påverka uppgifterna för olika år och orsaka stora variationer. Irland: ett särskilt svårt ärende som tog 2 326 dagar påverkade den genomsnittliga längden avsevärt. Malta: uppgifterna rör gränsöverskridande ärenden om tillämpningen av tullagstiftningen. Danmark: uppgifterna omfattar både ärenden som rör EU-varumärket och nationella varumärken inför sjö- och marknadsdomstolen. Österrike: metoden har ändrats i förhållande till 2013. Tomma kolumner för vissa år betyder att inga uppgifter har rapporterats från Estland, Kroatien och Finland respektive att inga uppgifter fanns tillgängliga för Tjeckien, Tyskland, Grekland, Italien, Österrike, Polen och Slovakien.

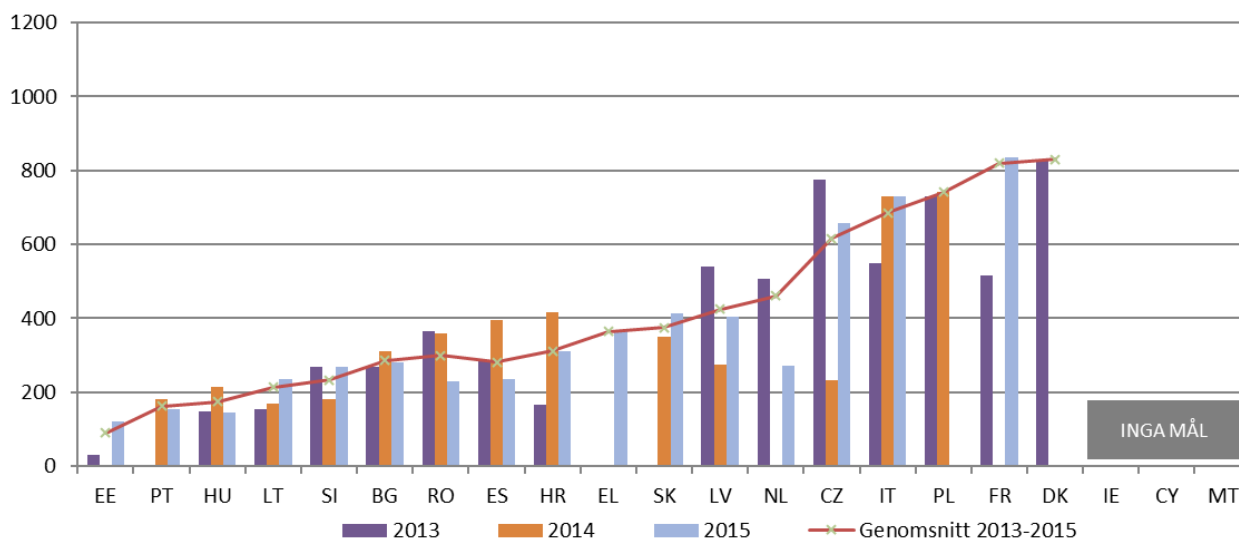
– Konsumentskydd –

En effektiv tillämpning av konsumentlagstiftningen garanterar att konsumenterna kan åtnjuta sina rättigheter och att företag som begår överträdelse av konsumentskyddsreglerna inte gynnas otillbörligt. Konsumentskyddsmyndigheter och domstolar har en viktig roll när det gäller att tillämpa EU:s konsumentlagstiftning³⁹ i de olika nationella tillsynssystemen. Diagram 16 visar den genomsnittliga handläggningstiden för rättslig prövning av konsumentskyddsmyndigheters beslut vid tillämpning av EU-lagstiftningen.

En effektiv tillämpning av lagstiftningen för konsumenter eller företag kan betyda att en kedja av aktörer blir involverade, såväl domstolar som administrativa myndigheter. För att närmare genomlysna denna kedja granskas både konsumentskyddsmyndigheternas handläggningstid och handläggningstiden för rättslig prövning i denna upplaga. Diagram 17 visar de nationella konsumentskyddsmyndigheternas genomsnittliga handläggningstider för administrativa ärenden 2014 och 2015. Relevanta beslut avser bland annat beslut om överträdelse av konsumentlagstiftningen, interimistiska åtgärder, förelägganden om att upphöra med överträdelsen och att avhålla sig från framtida överträdelse, inledande av rättsliga förfaranden och avslutande av ärenden.

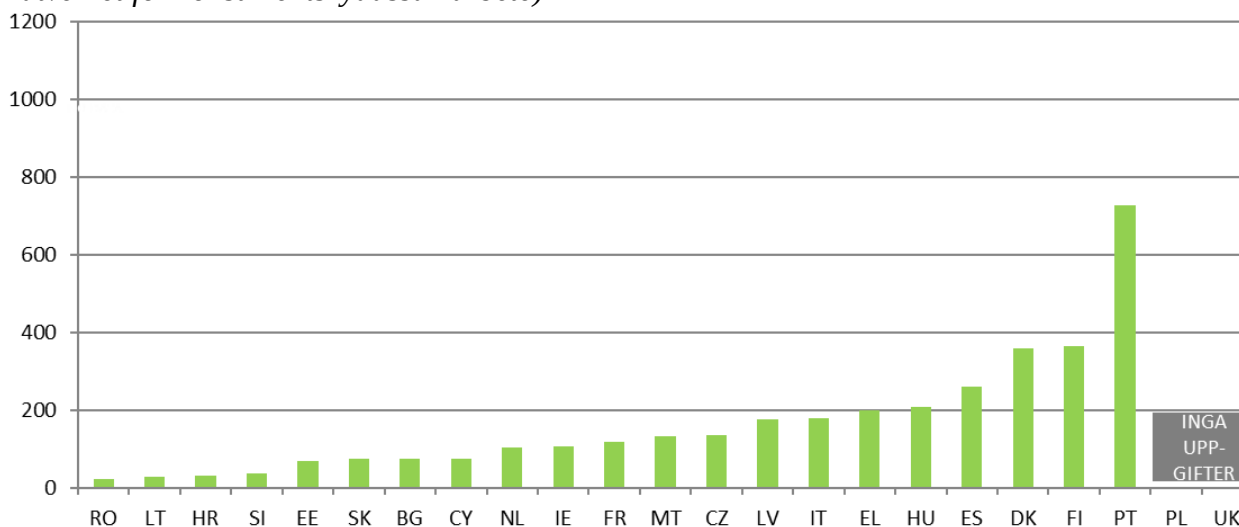
Diagram 16 Konsumentskydd: Genomsnittlig handläggningstid* (första instans/i dagar)
(källa: Europeiska kommissionen tillsammans med nätverket för konsumentskyddssamarbete)

³⁹ Diagrammen 16 och 17 avser tillämpningen av direktivet om oskäliga villkor i konsumentavtal (93/13/EEG), direktivet om försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier (1999/44/EG), direktivet om otillbörliga affärsmetoder (2005/29/EG), direktivet om konsumenträttigheter (2011/83/EU) samt de nationella genomförandebestämmelserna.

* Belgien, Luxemburg, Österrike, Finland, Sverige och Storbritannien: scenariot är inte tillämpligt eftersom konsumentskyddsmyndigheterna inte har befogenheter att fatta beslut om överträdelser av relevanta konsumentskyddsbestämmelser. I en del av dessa medlemsstater (till exempel Finland och Sverige) kan konsumentskyddsmyndigheterna ta initiativ till rättsliga förfaranden eller kontakta den allmänna åklagaren (Belgien). Tyskland: administrativa myndigheter kan endast fatta beslut i gränsöverskridande ärenden, men eftersom det federala ministeriet för rättsliga frågor och konsumentskydd gav andra behöriga organ instruktioner om att vidta verkställighetsåtgärder fanns inga relevanta ärenden. En del medlemsstater har blandade system (Belgien, Danmark, Estland, Irland, Spanien och Litauen) där konsumentskyddsmyndigheterna ska väcka talan när det gäller vissa bestämmelser (till exempel oskäliga avtalsvillkor i Belgien och Cypern). Tyskland och Österrike: främst civilrättslig verkställighet inom konsumenträtten genom konsumenter eller privata/halvprivata organ. Spanien: uppgifterna omfattar fyra självstyrande regioner. Eftersom antalet relevanta mål var begränsat (färre än fem om året) under vissa år i Danmark, Estland, Grekland, Frankrike, Kroatien och Nederländerna kan enstaka exceptionellt långa eller korta mål påverka uppgifterna för olika år och orsaka stora variationer. Italien, Polen och Rumänien tillhandahöll uppskattningar. Tomma kolumner för vissa år betyder att inga uppgifter har rapporterats från Danmark och Nederländerna respektive att inga uppgifter fanns tillgängliga för Grekland, Frankrike, Portugal och Slovakien. En del myndigheter har endast befogenheter för delar av den relevanta EU-lagstiftningen om konsumentskydd.

Diagram 17 Konsumentskydd: Genomsnittlig handläggningstid för administrativa ärenden vid konsumentskyddsmyndigheter* (i dagar) (källa: Europeiska kommissionen tillsammans med nätverket för konsumentskyddssamarbete)

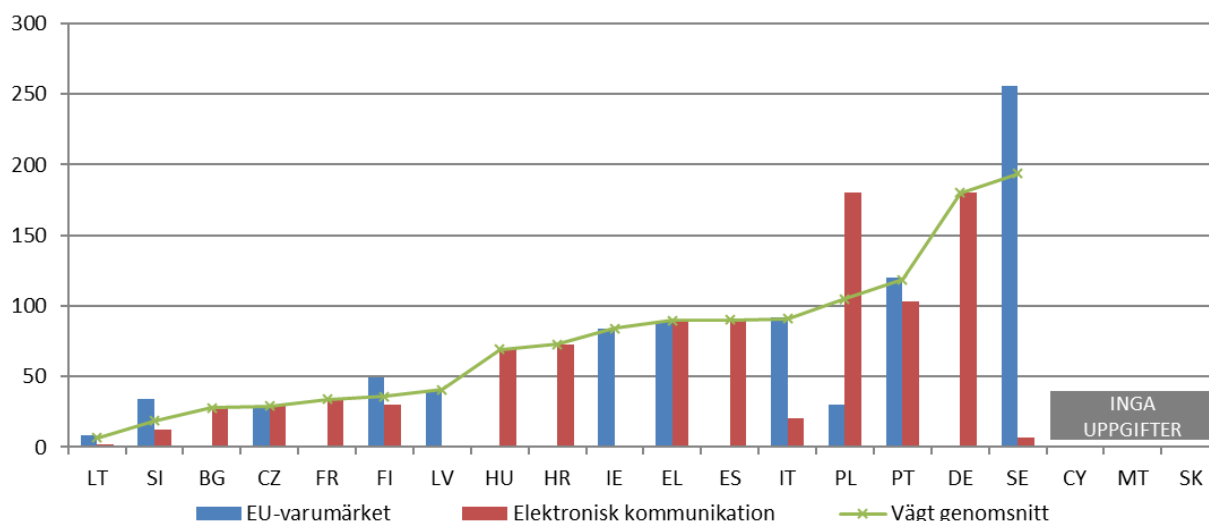

* Belgien, Tyskland, Luxemburg, Österrike och Sverige: scenariot är inte tillämpligt. Diagrammet visar ett vägt genomsnitt för administrativa förfaranden inledda av konsumentskyddsmyndigheterna under 2014 och 2015. Danmark, Grekland, Cypern och Litauen: inlämnade uppskattningar. Irland och Finland: uppgifterna visar genomsnittet för de omfattade ärendena och handläggningstiden kan variera med överträdelsens komplexitetsgrad. Nederländerna: uppgifterna omfattar beslut om straffavgifter för överträdelser av konsumentlagstiftningen. Portugal: tiden kan bero på komplicerade förfaranden och i vissa fall avsaknad av IKT-verktyg för digitalisering av processer. En del medlemsstater uppgav också att de använder informella verkställighetsinstrument, i allmänhet med framgång (Luxemburg och Nederländerna). En del myndigheter har bara befogenheter för delar av EU-lagstiftningen på området.

– Provisoriska åtgärder –

Provisoriska åtgärder från domstolarnas sida är påskyndade förfaranden som till exempel kan omfatta tillfälliga förelägganden och beslagtagande av varor i syfte att motverka eller förhindra att ett brott begås innan målet slutligen har avgjorts. I samband med provisoriska åtgärder är det särskilt viktigt att förfarandena är effektiva, eftersom dessa åtgärder ofta används i brådskande fall där fördröjningar kan orsaka käranden irreparabel skada. Diagram 18 visar den genomsnittliga tidsåtgången för att fatta beslut vid nationella domstolar om framställningar om provisoriska eller interimistiska åtgärder för att stoppa överträdelser av bestämmelserna om EU-varumärket⁴⁰ respektive om elektronisk kommunikation⁴¹.

Diagram 18 Genomsnittlig handläggningstid för provisoriska åtgärder 2015* (första instans/i dagar) (källa: Europeiska kommissionen tillsammans med Europeiska observatoriet avseende intrång i immateriella rättigheter och kommunikationskommittén)

* EU-varumärket: Luxemburg, Ungern och Rumänien rapporterade inga ärenden. Belgien, Bulgarien, Danmark, Tyskland, Estland, Spanien, Frankrike, Kroatien, Nederländerna, Österrike och Storbritannien lämnade inga uppgifter om provisoriska åtgärder på detta område. Elektronisk kommunikation: Belgien, Danmark, Estland, Irland, Lettland, Nederländerna, Österrike och Storbritannien rapporterade inga ärenden. Luxemburg och Rumänien lämnade inga uppgifter om provisoriska åtgärder på detta område. Eftersom antalet ärenden är lågt (färre än fem per år) på båda områdena i de flesta medlemsstaterna kan enstaka exceptionellt långa eller korta mål påverka uppgifterna för olika år.

– Penningtvätt –

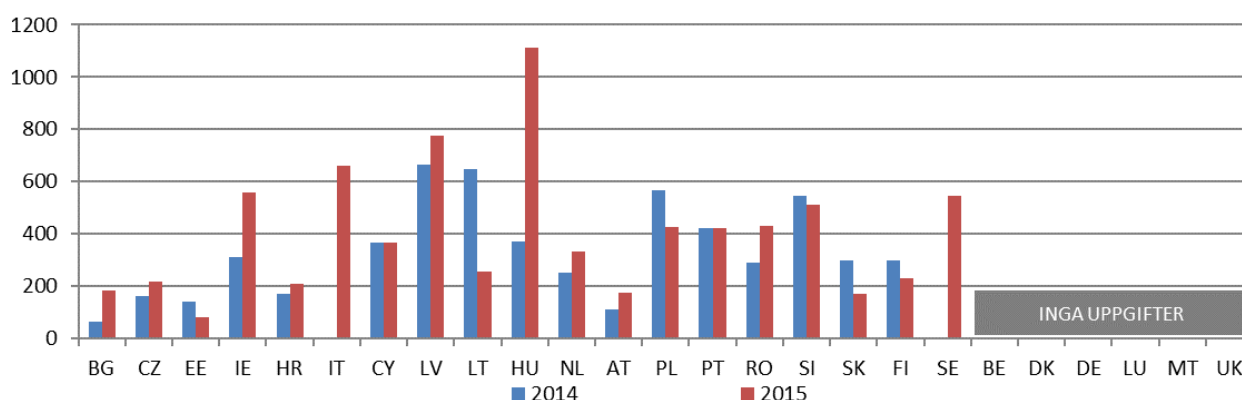
Effektiva åtgärder mot penningtvätt bidrar givetvis till brottsbekämpningen, men är också avgörande för de finansiella institutens sundhet, integritet och stabilitet, tilltron till det finansiella systemet och rättvis

⁴⁰ På grundval av artikel 9 i direktiv 2004/48/EG.

⁴¹ Den rättsliga ramen är densamma som avses i fotnot 38.

konkurrens på den inre marknaden⁴². Såsom Internationella valutafonden understryker kan penningtvättsbrott motverka utländska investeringar, snedvrider de internationella kapitalflödena och ha negativ inverkan på ett lands makroekonomiska situation. Detta kan resultera i lägre välfärd, dränera mer produktiv verksamhet på resurser och till och med ha en destabiliserande effekt på andra länders ekonomier⁴³. Enligt direktivet om bekämpning av penningtvätt ska medlemsstaterna föra statistik om effektiviteten hos sina system för bekämpning av penningtvätt eller finansiering av terrorism⁴⁴. I samarbete med medlemsstaterna har uppgifter samlats in inom ramen för en pilotstudie om olika nationella organs funktionssätt, däribland brottmålsdomstolar som hanterar penningtvättsärenden. Diagram 19 visar den genomsnittliga handläggningstiden för förstainstansärenden som rör penningtvättsbrott.

Diagram 19: Penningtvätt Genomsnittlig handläggningstid för domstolsärenden* (första instans/i dagar) (källa: Europeiska kommissionen och expertgruppen för frågor som rör penningtvätt och finansiering av terrorism)

* Grekland, Spanien och Frankrike: uppgifter finns endast om antalet ärenden, inte om handläggningstiderna. Italien: beräkningen bygger på ett urval domar 2015 och 2016. Sverige: resultatet är en teoretisk längsta handläggningstid, inte ett genomsnitt. Cypern, Rumänien och Sverige: uppgifterna avser endast fällande domar.

3.1.3 Sammanfattning om rättssystemens effektivitet

För att se till att rättssystemet fungerar väl är det av central betydelse att de rättsliga besluten meddelas i tid. De viktigaste parametrar som använts i resultattavlan för att undersöka rättssystemens effektivitet är handläggningstiden (uppskattad tid i antal dagar som behövs för att avgöra ett mål), avslutandegraden (förhållandet mellan antalet mål som avgjorts i förhållande till inkommande mål) och antalet pågående mål (som ännu inte behandlats i slutet av året).

Allmänna uppgifter om effektivitet

⁴² Skäl 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

⁴³ IMF:s faktablad från den 6 oktober 2016

<http://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/16/31/Fight-Against-Money-Laundering-the-Financing-of-Terrorism>

⁴⁴ Artikel 44.1 i direktiv (EU) 2015/849 (direktivet ska vara införlivat senast i juni 2017).

På de breda områdena civilrättsliga och affärsrättsliga mål samt förvaltningsmål visar resultattavlan för 2017 att den positiva trend som noterades föregående år fortsätter⁴⁵. Där uppgifter finns visar den också att det överlag är fler medlemsstater som har gjort framsteg än som har försämrat sina resultat sedan den första upplagan av resultattavlan kom 2013.

- Det är särskilt uppmuntrande att se att utvecklingen har varit positiv i de medlemsstater som i samband med den europeiska planeringsterminen eller programmen för ekonomisk anpassning har ansetts ha särskilda utmaningar⁴⁶:
 - Handläggningstiden för civilrättsliga mål och handelsmål som är föremål för tvist har förbättrats betydligt i ett antal av dessa medlemsstater (diagram 5). Denna förbättring är tydligare i ett femårsperspektiv (det vill säga sedan 2010) än på kort sikt. Kategorin ”alla mål”⁴⁷ (diagram 4) och i än högre grad kategorin ”förvaltningsmål” (diagram 6) har emellertid utvecklats positivt också i jämförelse med föregående år. Situationen är stabil eller har förbättrats.
 - Avslutandegraden för civilrättsliga mål och handelsmål som är föremål för tvist har förbättrats under de fem åren i de flesta medlemsstaterna (diagram 8). Detta gäller också med några undantag på kort sikt för förvaltningsmål (diagram 9), där förbättringen är stor jämfört med föregående år, liksom för den breda kategorin ”alla mål” (diagram 7). Det innebär att medlemsstaterna i allmänhet har kapacitet att hantera inkommande mål på de analyserade områdena.
 - När det gäller pågående mål kan man notera vissa förbättringar i alla kategorier under de senaste två åren, även om framstegen är mindre tydliga sett till femårsperioden. Det finns överlag en stabilitet i kategorin ”alla mål” (diagram 10), men det har skett tydliga förbättringar både när det gäller pågående civilrättsliga mål och handelsmål som är föremål för tvist (diagram 11) och förvaltningsmål (diagram 12). Trots dessa förbättringar finns det emellertid fortfarande stora antal pågående mål i flera medlemsstater.
 - Det tar tid innan rättsliga reformer ger effekt. En del genomförda reformer verkar dock redan bidra till att förbättra effektiviteten. En medlemsstat rapporterade till exempel en stor förbättring i fråga om antalet avslutade mål och därmed en minskning av antalet pågående mål, främst till följd av att alla förvaltningsmål hanteras av en enda domstol.

Effektivitet inom särskilda områden av EU-rätten

Syftet med siffrorna om förfarandena på särskilda områden (diagrammen 13–19) är att bättre återspegla hur rättssystemen fungerar vid konkreta former av företagsrelaterade tvister som omfattas av EU-rätten. En effektiv tillämpning av lagstiftningen för medborgare eller företag kan betyda att en kedja av aktörer blir involverade, såväl domstolar som administrativa myndigheter. För att närmare genomlysna denna kedja granskas både konsumentskyddsmyndigheternas handläggningstid och handläggningstiden för rättslig prövning i denna upplaga. Dessutom visas handläggningstiderna för provisoriska åtgärder för att förhindra omedelbart förestående intrång eller skador på områdena elektronisk kommunikation och immateriella rättigheter. Siffrorna visar

⁴⁵ Utvecklingen ska tolkas försiktigt, eftersom förändringar kan vara hänförliga till ändrade metoder (såsom förklaras under diagrammen).

⁴⁶ Se avsnitt 2. Variationerna mellan resultaten för de fem analyserade åren kan förklaras med sammanhangsberoende faktorer (det är inte ovanligt att antalet inkommande mål varierar med över 10 %) eller systematiska brister (bristande flexibilitet och reaktionsförmåga eller inkonsekvenser i reformarbetet).

⁴⁷ Alla civilrättsliga mål och handelsmål (mål som är föremål för tvist och de som inte är det), ärenden som rör fastighets- och företagsregister (ärenden som inte är föremål för tvist), övriga registerärenden, övriga mål som inte är föremål för tvist, förvaltningsmål och andra mål än brottmål i enlighet med Cepejs metod.

följande:

- Mål som rör konkurrenslagstiftningen och elektronisk kommunikation tar i genomsnitt minst flera månader längre tid än mål som rör de specifika områdena EU-varumärket och konsumenträtt. Detta kan förklaras med att mål som rör konkurrenslagstiftningen och elektronisk kommunikation ofta är mer komplicerade, och kanske även med processreglerna i en del EU-länder. Handläggningstiden i en medlemsstat kan variera avsevärt beroende på rättsområdet i fråga.
- De olika aktörernas betydelse i handläggningskedjan på konsumentskyddsområdet presenteras. Diagrammen 16 och 17 illustrerar handläggningstiderna för förvaltningsmål och för rättslig prövning. När dessa två delar av kedjan träder in kan de sammantagna förfarandena till exempel ta mellan 160 och 1 200 dagar, beroende på medlemsstat. Uppgifterna tyder emellertid på att en stor andel av de administrativa besluten inte överklagas till domstol i många medlemsstater, vilket leder till slutsatsen att många överträdelser löses förvaltningsrättsligt.
- En domstol kan fatta beslut om provisoriska eller interimistiska åtgärder för att tillfälligt motverka eller förhindra en överträdelse. Uppgifter om EU-varumärken och elektronisk kommunikation visar att de bakomliggande domstolsförhandlingarnas varaktighet kan variera mellan några dagar och upp till åtta månader i medlemsstaterna (diagram 20). Dessutom kan det finnas variationer mellan olika typer av mål i en medlemsstat. Att det saknas ärenden som rör provisoriska åtgärder i en del medlemsstater kan också bero på att processregler gör dem svårare att tillämpa.
- Effektiva åtgärder mot penningtvätt är avgörande för att skydda det finansiella systemet, för rättvis konkurrens och för att förhindra negativa ekonomiska konsekvenser. I denna upplaga presenteras resultaten av en pilotinsamling av uppgifter om handläggningstider för rättsliga förfaranden som rör penningtvättsbrott enligt direktivet om bekämpning av penningtvätt. Det verkar finnas betydande skillnader mellan handläggningstiderna i de medlemsstater om vilka uppgifter finns tillgängliga – från mindre än ett halvår till nästan tre år (diagram 19). Datainsamlingen förväntas förbättras i och med att direktivet genomförs i juni 2017.

3.2 Rättssystemens kvalitet

Effektiva rättssystem kräver inte bara att beslut fattas i tid utan också att besluten håller hög kvalitet. Kvalitet får medborgare och företag att lita på rättssystemet. Det finns inget allmänt accepterat sätt att mäta kvaliteten i rättssystemen, men resultattavlan för rättskipningen i EU fokuserar på vissa faktorer som allmänt anses relevanta för att förbättra rättssystemens kvalitet. Faktorerna delas in i fyra kategorier:

- 1) tillgång till rättslig prövning för enskilda och företag,
- 2) lämpliga materiella resurser och personalresurser,
- 3) tillgång till verktyg för bedömning och
- 4) användning av kvalitetsnormer.

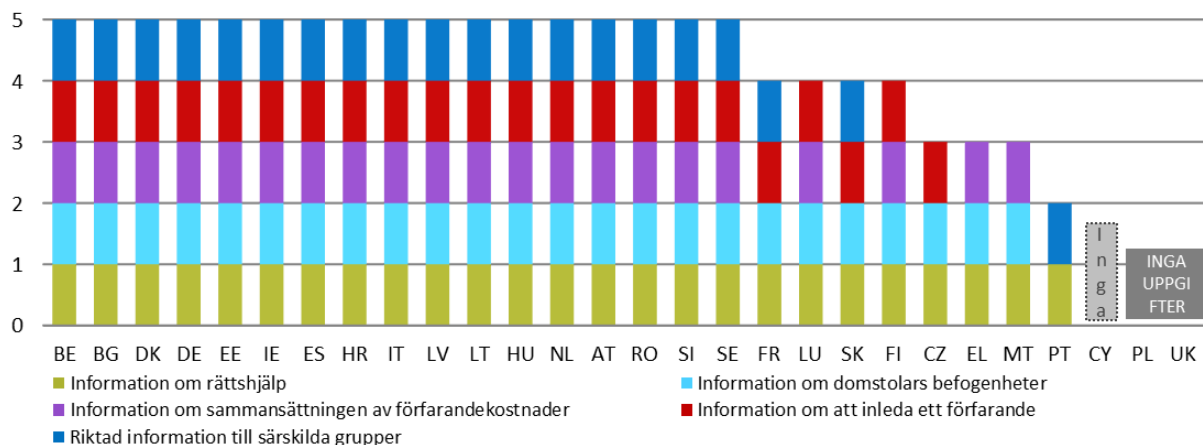
3.2.1 Tillgänglighet

Det krävs tillgänglighet i hela rättsskipningskedjan för att göra det lättare att få relevant information – om rättsväsendet, om hur man väcker talan och de relaterade ekonomiska aspekterna och om hur handläggningen fortskrider fram till förfarandets slutskede så att domen snabbt blir tillgänglig på internet⁴⁸.

– Information om rättssystemet –

En förutsättning för att få tillgång till rättslig prövning är att medborgarna och företagen på ett användarvänligt sätt blir väl informerade om olika aspekter av rättssystemet. Diagram 20 visar allmänhetens tillgång till information om rättssystemet på internet.

Diagram 20: Allmänhetens tillgång till information om rättssystemet på internet* (källa: Europeiska kommissionen⁴⁹)

* Tyskland: varje delstat och den federala nivån beslutar vilken information som finns på internet.

– Rättshjälp och domstolsavgifter –

Tillgång till rättshjälp är en grundläggande rättighet som är inskriven i stadgan om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad *stadgan*)⁵⁰. För att samla in jämförbara uppgifter om de olika systemen för rättshjälp och domstolsavgifter har två specifika scenarier tagits fram över

⁴⁸ Det bör noteras att sammanslutningen av de högsta förvaltningsdomstolarna (ACA) har publicerat en övergripande studie om tillgången till de högsta förvaltningsdomstolarna och deras beslut: http://www.juradmin.eu/images/media_kit/aca_surveys/Transversal-Analysis---Annex-1.pdf

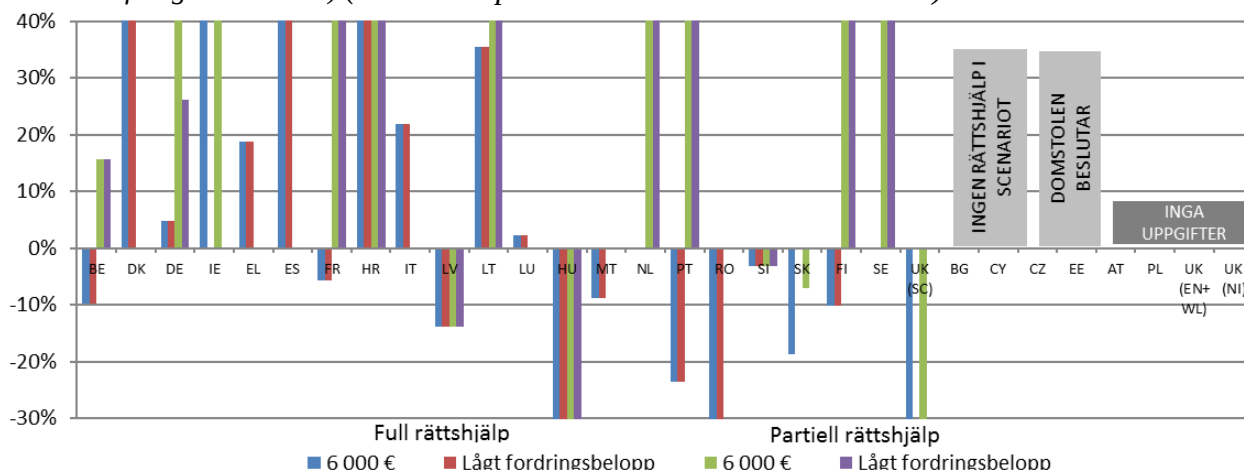
⁴⁹ Uppgifterna för 2016 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner om nationella rättssystem.

⁵⁰ Artikel 47.3 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

en konsumenttvist inom ramen för inkomst- och levnadsvillkoren i varje medlemsstat. Diagram 21 visar tillgången till rättshjälp i dessa två scenarier. De bygger på fordringar på två olika nivåer: ett högt belopp (6 000 euro) och ett lågt belopp (motsvarande medlemsstaternas respektive fattigdomströskel enligt Eurostat⁵¹).

De flesta medlemsstaterna beviljar rättshjälp på basis av de sökandes inkomster.⁵² Diagram 21 innehåller en procentuell jämförelse mellan inkomstgränserna för beviljande av rättshjälp i ett specifikt konsumentärende och Eurostats tröskelvärde för fattigdomsrisk i varje medlemsstat. Om till exempel rätten till rättshjälp uppkommer vid 20 % betyder det att en sökande vars inkomst är 20 % högre än Eurostats tröskelvärde för fattigdomsrisk kan erhålla rättshjälp. Om däremot rätten till rättshjälp uppkommer vid -20 % betyder det att inkomstgränsen är 20 % lägre än Eurostats tröskelvärde för fattigdomsrisk. Vissa medlemsstater använder ett rättshjälpssystem som täcker 100 % av kostnaderna i samband med tvister (fullständig rättshjälp), kompletterat med ett system som täcker delar av kostnaderna (partiell rättshjälp). I andra medlemsstater finns endast ett system för fullständig rättshjälp eller endast ett system för partiell rättshjälp.

Diagram 21: Inkomstgräns för rättshjälp i ett specifikt konsumentmål* (skillnader i % jämfört med Eurostats fattigdomströskel) (källa: Europeiska kommissionen och CCBE⁵³)

* Inkomstgränserna för beviljande av rättshjälp i diagrammet varierar mellan 40 % och -30 %. Inkomstgränserna för beviljande av rättshjälp i Danmark, Tyskland, Irland, Frankrike, Kroatien, Litauen, Nederländerna, Portugal, Finland och Sverige varierar mellan 40 % och 154 %. Inkomstgränserna för beviljande av rättshjälp i Ungern, Rumänien och Storbritannien (Skottland) varierar mellan -30 % och 68 %. Med "ett lågt fordringsbelopp" avses en fordran som motsvarar Eurostats fattigdomströskel för en enskild person i varje medlemsstat omräknad till månadsinkomst (detta belopp varierade till exempel 2014 mellan 110 euro i Rumänien och 1 716 euro i Luxemburg). De flesta medlemsstater använder den disponibla inkomsten för att fastställa om en person är berättigad till

⁵¹ Gränsen för fattigdomsrisk har fastställts till 60 % av den nationella jämförliga disponibla medianinkomsten. Europeisk undersökning om inkomst- och levnadsvillkor, Eurostats tabell *ilc_li01*, <http://ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/data/database>

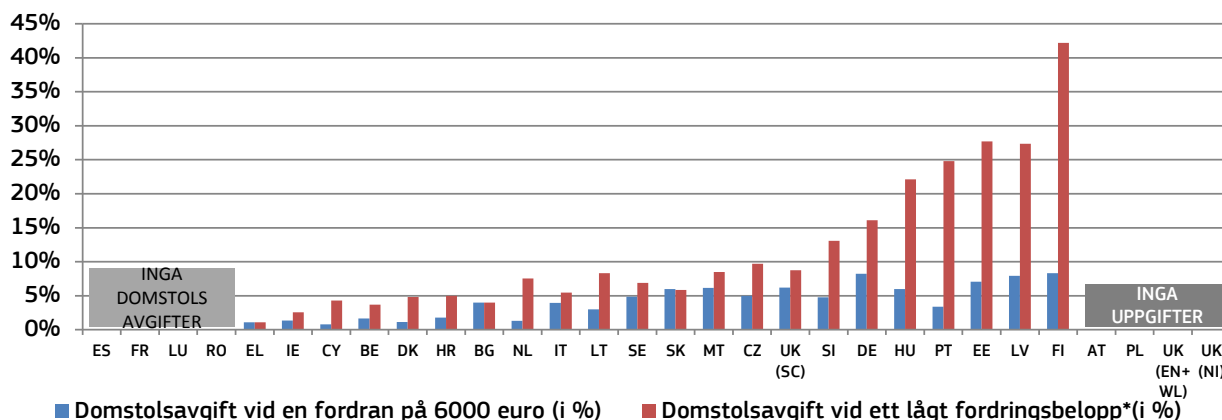
⁵² Medlemsstaterna använder olika metoder för att fastställa gränsen för att vara berättigad till rättshjälp, till exempel olika referensperioder (månatliga/årliga inkomster). Omkring hälften av medlemsstaterna har också gränser för de sökandes förmögenhet. Detta beaktas inte i diagrammet. I Belgien, Spanien, Frankrike, Ungern, Kroatien, Lettland, Luxemburg, Nederländerna, Portugal och Storbritannien (Skottland) är vissa personkategorier (till exempel personer som får vissa förmåner) automatiskt berättigade till rättshjälp i civilrättsliga och handelsrättsliga tvister. Personer som får olika slags sociala förmåner är automatiskt berättigade till rättshjälp i civilrättsliga och handelsrättsliga tvister. Ytterligare kriterier som medlemsstaterna kan använda, såsom sakförhållandena i målet, återspeglas inte i diagrammet.

⁵³ Uppgifterna för 2016 har samlats in med hjälp av ett frågeformulär som har besvarats av CCBE:s medlemmar och som grundade sig på följande specifika scenario: en tvist mellan en konsument och ett företag (med två olika fordringsbelopp: 6 000 euro respektive Eurostats fattigdomströskel i varje medlemsstat). Mot bakgrund av att villkoren för att beviljas rättshjälp beror på den sökandes situation användes följande scenario: käranden är en ensamstående 35-åring som bor i en hyreslägenhet och har en regelbunden inkomst. Personen har inga underhållsberättigade personer och ingen rättsskyddsförsäkring.

rättshjälp, med undantag av Danmark, Luxemburg och Nederländerna som använder bruttoinkomsten. I Irland, Slovakien och Storbritannien (Skottland) kan ingen rättshjälp beviljas för fordringsbeloppet vid fattigdomströsklarna, eftersom beloppet skulle vara för litet. Tyskland: inkomstgränsen grundas på "Prozesskostenhilfebekanntmachung 2016" och de genomsnittliga årliga boendekostnaderna (Silc). Lettland: en inkomst på mellan 128,06 och 320 euro beroende på sökandens hemvist. Lönenivån grundas på ett aritmetiskt medelvärde.

De flesta medlemsstaterna kräver att parterna ska betala en domstolsavgift i samband med att ett rättsligt förfarande inleds. I diagram 22 jämförs domstolsavgifterna som andel av fordringsbeloppet i de två scenarierna. Om domstolsavgiften till exempel visas som 10 % av en fordran på 6 000 euro i diagrammet måste konsumenten betala 600 euro för att det rättsliga förfarandet ska inledas. Det låga fordringsbeloppet bygger på Eurostats fattigdomströskel för varje medlemsstat.

Diagram 22: Domstolsavgift för att inleda ett rättsligt förfarande i ett specifikt konsumentärende (domstolsavgiftens nivå som andel av fordringsbeloppet) (källa: Europeiska kommissionen och CCBE⁵⁴)

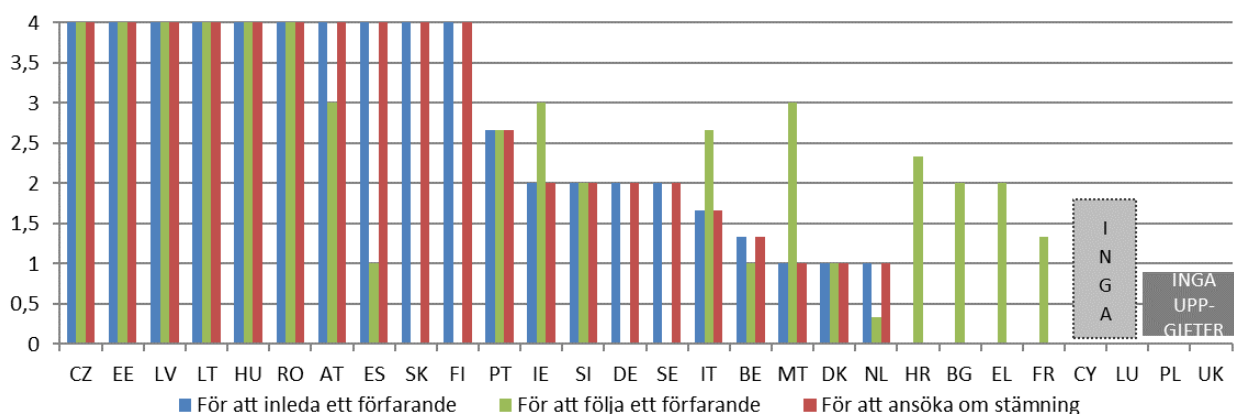
* Se förklaringen av "lågt fordringsbelopp" under diagram 21.

– Att inleda förfaranden och följa ärenden via internet –

Ingivande av krav på elektronisk väg, möjligheten att övervaka och driva ett förfarande på nätet samt elektronisk kommunikation mellan domstolar och jurister förenklar också tillgången till rättslig prövning och minskar förseningar och kostnader. Domstolarnas IKT-system har också en allt viktigare roll i det gränsöverskridande samarbetet mellan rättsliga myndigheter och underlättar därmed också genomförandet av EU-lagstiftning.

⁵⁴ Uppgifterna avser gällande inkomströsklar 2016 och har samlats in med hjälp av ett frågeformulär som har besvarats av CCBE:s medlemmar och som grundade sig på följande specifika scenario: en tvist mellan en konsument och ett företag (med två olika fordringsbelopp: 6 000 euro respektive Eurostats fattigdomströskel i varje medlemsstat).

Diagram 23: Tillgång till elektronisk kommunikation* (0 = tillgänglig i 0 % av domstolarna, 4 = tillgänglig i 100 % av domstolarna⁵⁵) (källa: Cepej-undersökningen)

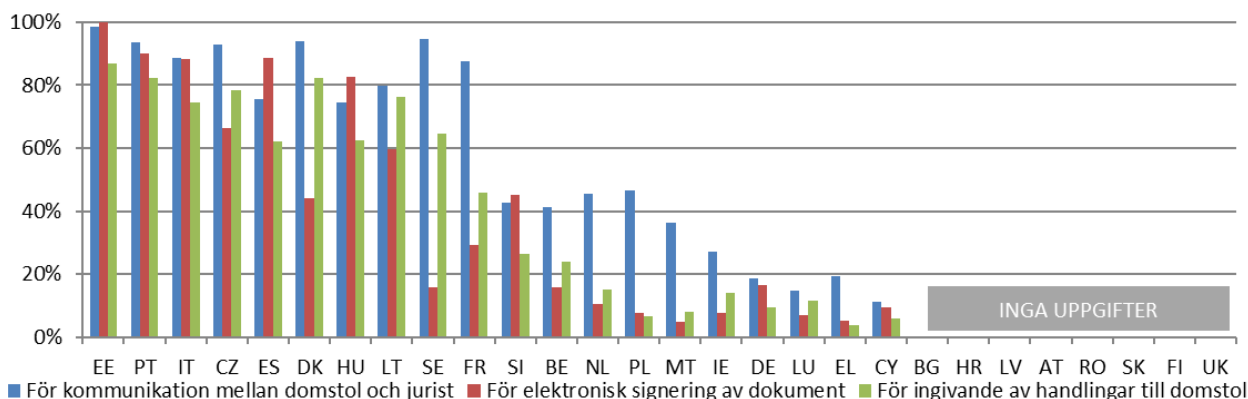

* Danmark: elektroniska formulär finns på webbplatsen men kan för närvarande endast skickas in med e-post. Litauen: vissa dokument kan lämnas in via domstolens webbplats. Polen: möjlighet att inleda ett förfarande på elektronisk väg finns endast avseende betalningsförelägganden. Rumänien: ett ärende får lämnas in till domstol via e-post. Slovakien: e-inlämning är möjlig i vissa civilrättsliga förfaranden. Medborgarna har tillgång till information om domstolsprocesser via domstolarnas webbplatser. Slovenien: i vissa typer av mål kan man få tillgång till handlingarna.

– Kommunikation mellan domstolar och jurister –

Det finns stora skillnader mellan medlemsstaterna i fråga om i vilken utsträckning olika IKT-verktyg används i kommunikation mellan domstolar och jurister liksom när det gäller de bakomliggande skälen till att de används eller inte används⁵⁶. För att måla upp en tydligare bild av den faktiska användningen av informations- och kommunikationsteknik visar diagram 24 resultaten av en undersökning om hur jurister kommunicerar med domstolar och i vilka syften de använder informations- och kommunikationsteknik.

Diagram 24: Användningen av IKT mellan domstolar och jurister* (källa: CCBE:s undersökning)

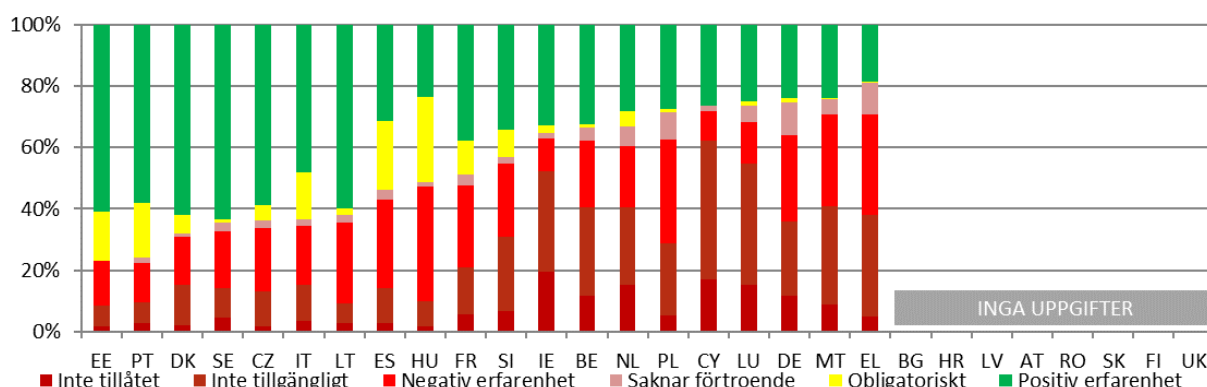

* Ingivande av handlingar till domstol omfattar följande svarsalternativ: "inlämning av yrkanden på elektronisk väg", "elektronisk kallelse att inställa sig inför domstol", "ingivande av bevisning eller stöddokument på elektronisk väg".

⁵⁵ Uppgifterna avser 2015. Utrustningsnivån från 100 % (fullständigt tillgänglig) till 0 % (finns ej) anger den funktionella närvaron i domstolar av den utrustning som diagrammet omfattar, enligt följande skala: (100 % = 4 poäng om tillämpligt på alla ärenden/1,33 poäng per specifikt ärende, (50–99 % = 3 poäng om tillämpligt på alla ärenden/1 poäng per specifikt ärende, (10–49 % = 2 poäng om tillämpligt på alla ärenden/0,66 poäng per specifikt ärende, (1–9 % = 1 poäng om tillämpligt på alla ärenden/0,33 poäng per specifikt ärende. Ärendet avser det slags tvist som handläggs (civilrättslig, handelsrättslig, straffrättslig, förvaltningsrättslig eller annan).

⁵⁶ Diagrammen 24 och 25 bygger på en CCBE-undersökning bland jurister.

Diagram 25: Skäl till att IKT (inte) används mellan domstolar och jurister* (källa: CCBE:s undersökning)

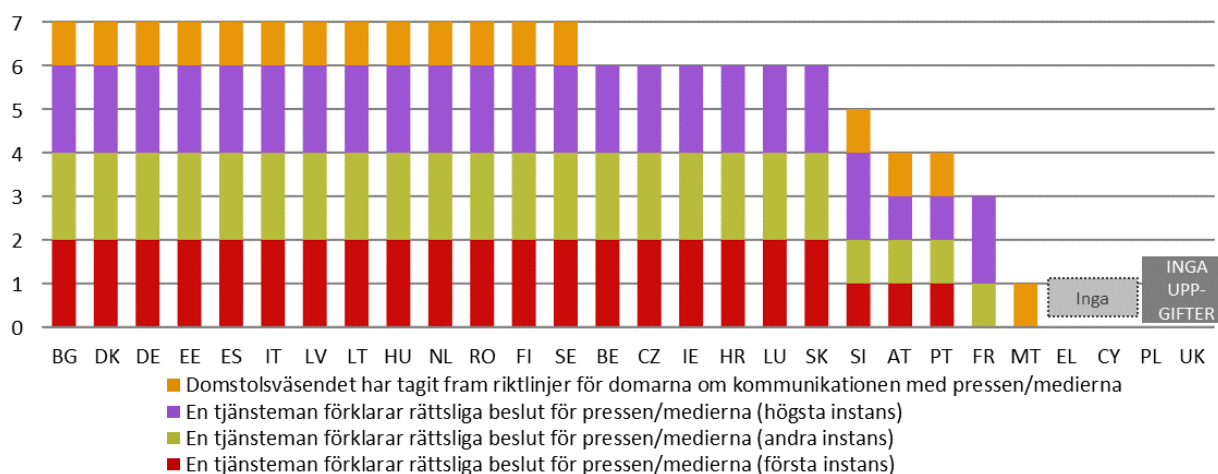

* Positiv erfarenhet omfattar följande svarsalternativ: "mycket praktiskt", "användarvänligt" och "andra fördelar". Negativ erfarenhet omfattar följande svarsalternativ: "inte tillräckligt användarvänligt", "tekniska problem" och "andra hinder". Svarspersonerna kunde ange högst två skäl till att de (inte) använde IKT.

– Kommunikationen med medier –

Medierna fungerar som en kanal som bidrar till att ge allmänheten tillgång till rättssystemen och det rättsliga arbetet.

Diagram 26: Förhållandet mellan domstolarna och pressen/medier* (källa: Europeiska kommissionen⁵⁷)

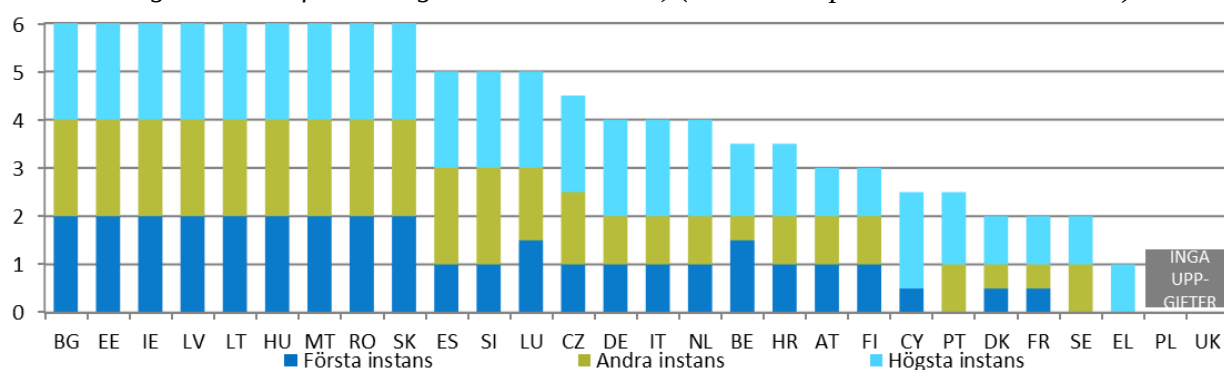
* Varje instans kan få två poäng om civil- och handelsrättsliga mål samt förvaltningsrättsliga mål omfattas. Om endast en kategori mål omfattas ges en poäng. Högsta möjliga poäng: 7 poäng. Tyskland: varje delstat har sina egna riktlinjer för domare om kommunikationen med pressen och medier. Finland: hos alla domstolar finns det en person som vid behov kan ha kontakt med pressen, men detta är inte hans eller hennes huvudsakliga uppgift.

– Tillgång till domar –

Tillhandahållandet av domar på internet bidrar till att främja öppenheten och förståelsen för rättssystemet och hjälper medborgare och företag att fatta välgrundade beslut vad gäller tillgången till rättslig prövning. Det kan också bidra till att öka samstämmigheten i rättspraxis.

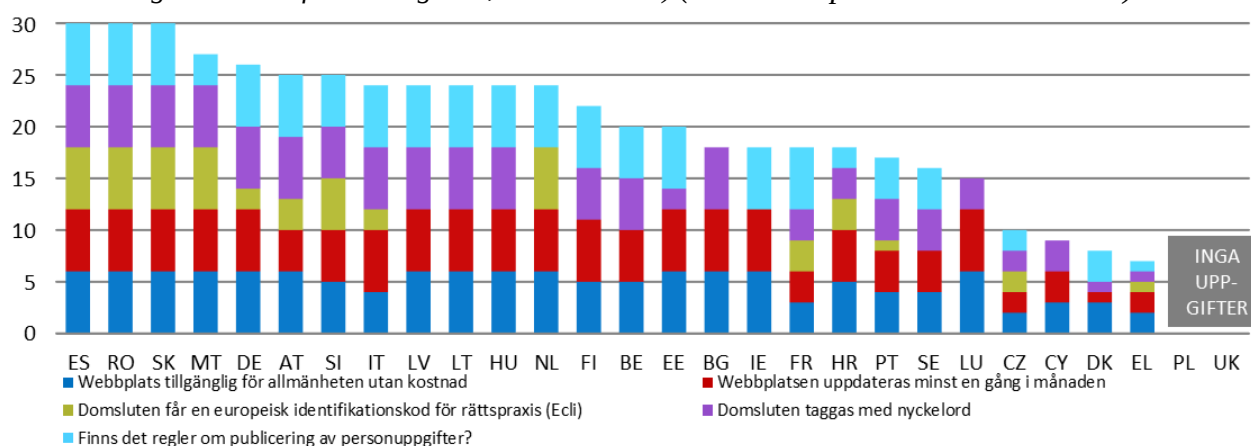
⁵⁷ Uppgifterna för 2016 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner om nationella rättssystem.

Diagram 27: Allmänhetens tillgång till offentliggjorda domslut på internet* (civil- och handelsrättsliga mål samt förvaltningsmål, alla instanser) (källa: Europeiska kommissionen⁵⁸)

* För varje instans gavs en poäng om alla domar i civil- och handelsrättsliga samt förvaltningsrättsliga mål var tillgängliga för allmänheten och 0,5 poäng om endast vissa domar var tillgängliga. För medlemsstater som endast har två instanser har poäng givits för tre instanser genom att avspeglar respektive högre instans av den icke-existerande instansen. För de medlemsstater som inte skiljer mellan de båda rättsområdena har samma poäng givits för båda områdena. Högsta möjliga poäng: 6 poäng. Danmark: de flesta förvaltningsrättsliga målen avgörs av fristående domstolsliknande administrativa organ med kollegial struktur. Sverige: domstolarna offentliggör inte regelbundet domar på internet (endast prejudicerande domar). I enlighet med offentlighetsprincipen har medborgarna rätt att ta del av alla domar och beslut. Tyskland: varje delstat beslutar om domsluten från första instans ska finnas på internet.

Diagram 28: Former för offentliggörandet av domar på internet i alla instanser* (civil- och handelsrättsliga mål samt förvaltningsmål, alla instanser) (källa: Europeiska kommissionen⁵⁹)

* Varje instans kan få två poäng om civil- och handelsrättsliga mål samt förvaltningsrättsliga mål omfattas. Om endast en kategori mål omfattas ges en poäng per instans. Högsta möjliga poäng: 30 poäng. Danmark: de flesta förvaltningsrättsliga målen avgörs av fristående domstolsliknande administrativa organ med kollegial struktur. Nederländerna: inga nyckelord men alla publicerade domar förses med innehållsförteckningar.

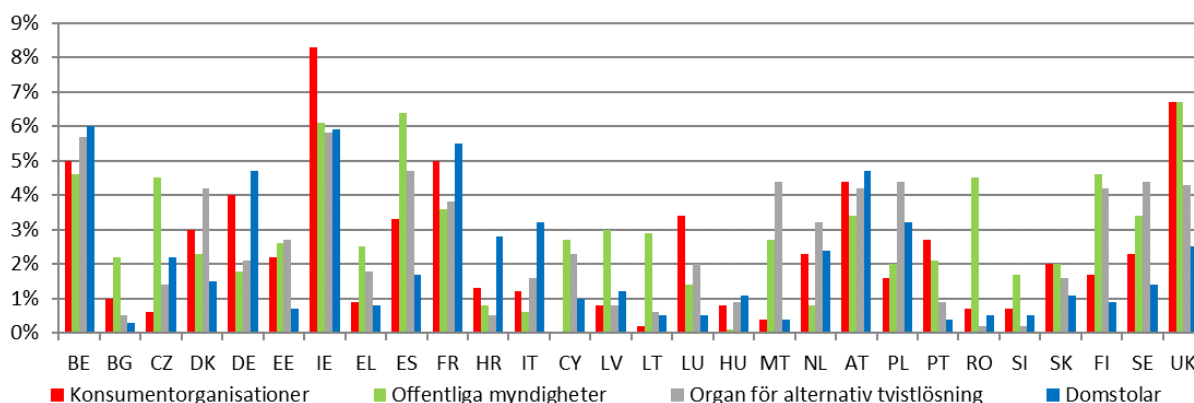
– Klagomål till företag –

Det finns andra kanaler än domstolarna som ger tillgång till rättssystemet. Diagram 29 bygger på en undersökning om detaljhandlares inställning till gränsöverskridande handel och konsumentskydd. Företagen ombads att ange om de hade fått klagomål från konsument i sitt eget land och i så fall genom vilka kanaler.

⁵⁸ Uppgifterna för 2016 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner om nationella rättssystem.

⁵⁹ Uppgifterna för 2016 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner om nationella rättssystem.

Diagram 29: Kanaler för konsumentklagomål utanför företagen* (källa: undersökning om detaljhandlares inställning till gränsöverskridande handel och konsumentskydd 2016⁶⁰).

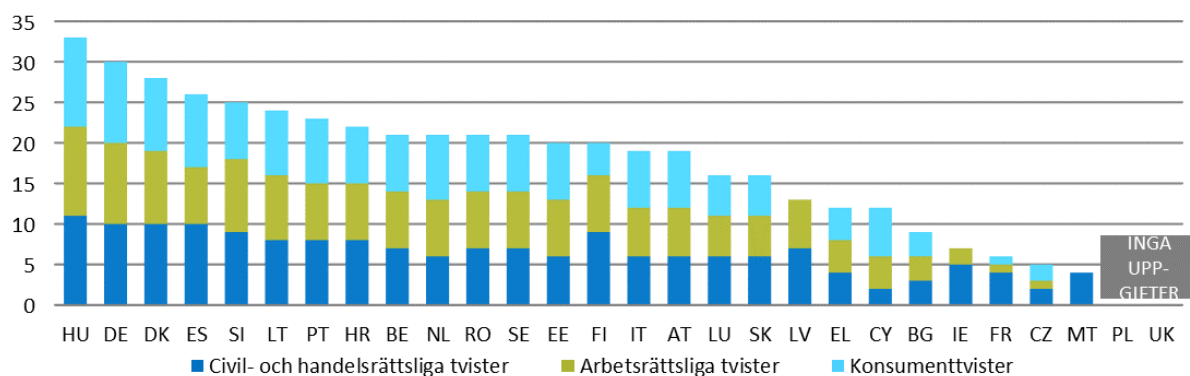

* Andel av företagen som har mottagit klagomål via respektive kanal. Till den ursprungliga frågan fanns också svarsalternativen "Interna kanaler för klagomål" och "Andra kanaler", vilka är de vanligaste kanalerna i de flesta medlemsstaterna. Med offentliga myndigheter avses i det här sammanhanget myndigheter som hanterar konsumentfrågor.

– Tillgång till alternativa tvistlösningsmetoder –

Diagram 30 visar medlemsstaternas ansträngningar för att främja och skapa incitament för frivillig användning av alternativa tvistlösningsmetoder⁶¹. Diagram 31 visar antalet klagomål som har lämnats in via plattformen "Tvistlösning på nätet". Detta webbaserade flerspråkiga verktyg har varit tillgängligt för allmänheten sedan den 15 februari 2016. Konsumenter och handlare som har en kontraktstvist som rör en vara eller tjänst som har köpts på internet och som vill söka en lösning utanför domstol kan använda sig av plattformen.

Diagram 30: Främjande av och incitament för att använda alternativa tvistlösningsmetoder* (källa: Europeiska kommissionen⁶²)

* Aggregerade uppgifter som grundas på följande indikatorer: Webbplats med information om alternativ tvistlösning. Informationskampanjer i medierna. Broschyrer till allmänheten. Domstolen har informationsträffar om alternativ tvistlösning på begäran. Samordnare för alternativ tvistlösning/medling vid domstolarna. Offentliggörande av utvärderingar om användningen av alternativ tvistlösning. Offentliggörande av statistik om användningen av alternativ tvistlösning. Rättshjälpen täcker (helt eller delvis) kostnaderna för alternativ tvistlösning. Fullständig eller partiell återbetalning av domstolsavgifter, inklusive stämpelskatter om den alternativa tvistlösningen är framgångsrik. Ingen jurist behövs för det alternativa tvistlösningsförfarandet. Domare kan agera

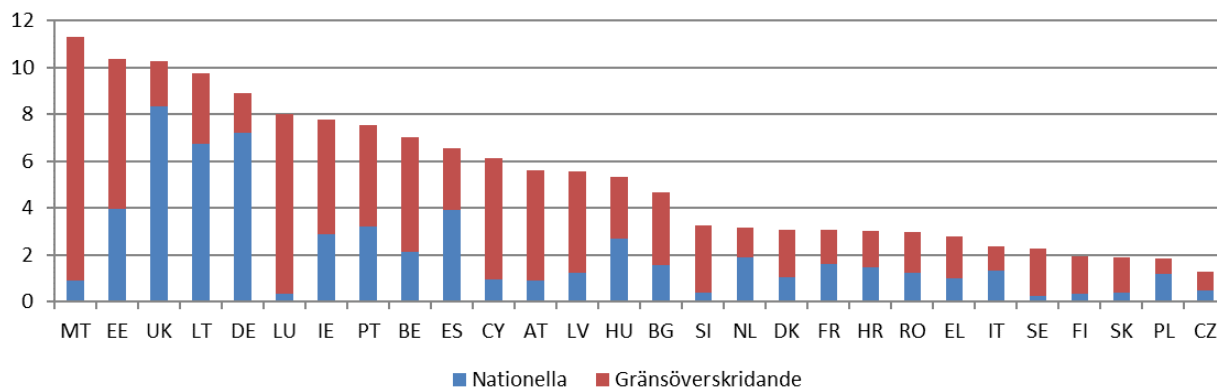
⁶⁰ Kommer att publiceras inom ramen för 2017 års resultattavla för konsumentvillkor (tredje kvartalet 2017).

⁶¹ Sätten att främja och skapa incitament för att använda alternativa tvistlösningsmetoder omfattar inte obligatoriska krav på alternativ tvistlösning innan ett ärende kan behandlas i domstol, eftersom det är tveksamt om sådana krav är förenliga med rätten till ett effektivt rättsmedel som fastställs i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

⁶² Uppgifterna för 2016 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner om nationella rättssystem.

som medlare. Övriga. För var och en av dessa 12 indikatorer gavs en poäng för varje rättsområde. Irland: främjande och incitament i civilrättsliga och handelsrättsliga tvister avser endast familjerättsliga ärenden. Portugal: domstolsavgifterna i civilrättsliga och handelsrättsliga tvister ersätts endast för förfaranden inför fredsdomare. Lettland: inga avgifter tas ut i arbetstvister.

Diagram 31: Antal konsumentklagomål till plattformen för tvistlösning på nätet (per 100 000 invånare) (källa: plattformen "Tvistlösning på nätet" den 24 mars 2017)

* Diagrammet visar antalet klagomål som har lämnats in via plattformen, inte det antal tvister som har underställts organen för alternativ tvistlösning via plattformen. En del ärenden som lämnas in via plattformen för tvistlösning på nätet löses sedermera av parterna bilateralt utanför plattformen och utan någon ytterligare medverkan från något organ för alternativ tvistlösning.

3.2.2 Resurser

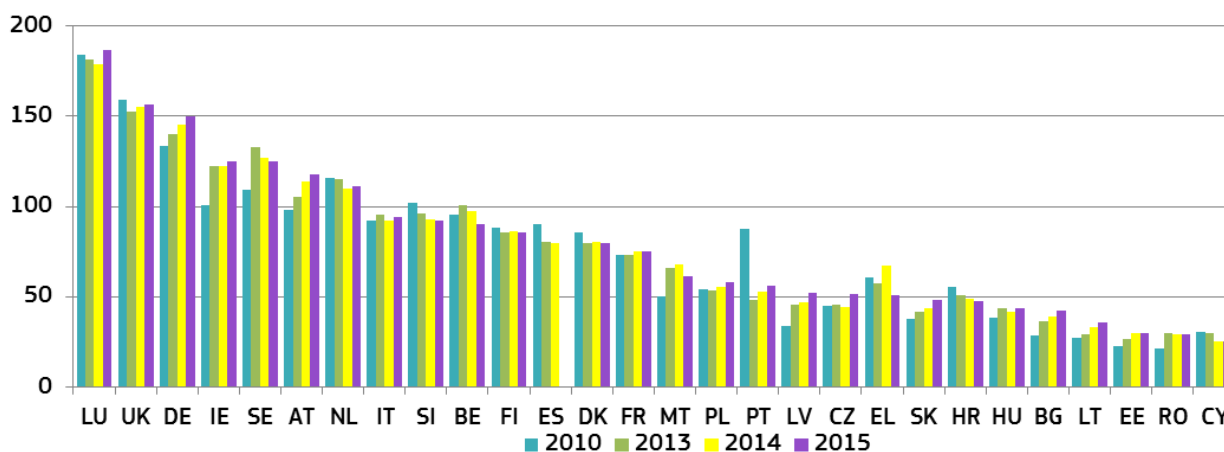
För att ett rättssystem ska fungera väl krävs det att det finns tillräckliga resurser, att domstolarna har de rätta förutsättningarna och att personalen har hög kompetens. Om det saknas tillräckligt med personal som har nödvändiga kvalifikationer, kunskaper och tillgång till kontinuerlig fortbildning äventyras kvaliteten på förfaranden och beslut.

– Ekonomiska resurser –

Diagrammen nedan visar vilka budgetmedel som faktiskt har avsatts för domstolar, först per invånare (diagram 32) och därefter som andel av bruttonationalprodukten (diagram 33)⁶³.

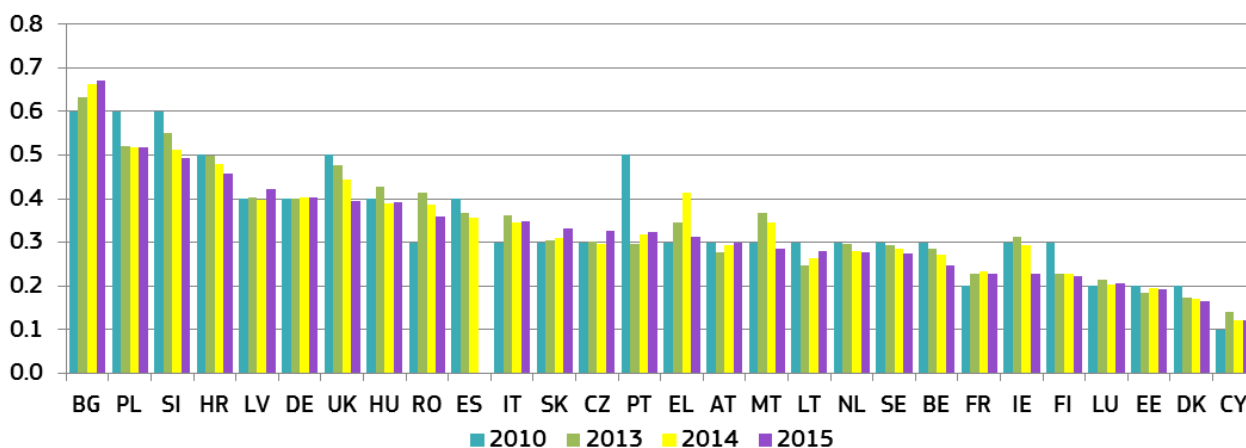
⁶³ Statliga allmänna totala (faktiska) utgifter för förvaltning och drift av eller stöd för förvaltningsdomstolar, tvistemåls- och brottmålsdomstolar och rättsväsendet, inklusive verkställighet av böter och förlikning som fastställts av domstolarna och driften av system för villkorlig frigivning samt rättshjälp – rättslig representation och rättslig rådgivning på statens vägnar eller på andras vägnar vilket tillhandahålls av staten i form av penningbidrag eller tjänster, utom fängelseförvaltningar (uppgifter om nationella räkenskaper, klassificering av statliga funktioner (COFOG), grupp 03.3), Eurostat tabell gov_10a_exp, <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Diagram 32: Den offentliga sektorns totala utgifter för domstolar* (i euro per invånare) (källa: Eurostat)

* Uppgifterna för Nederländerna och Slovakien är provisoriska.

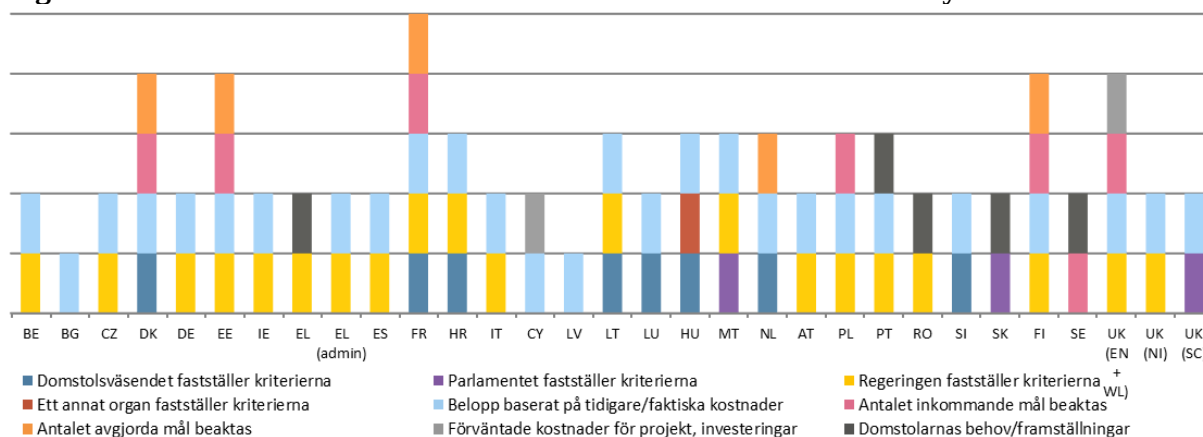
Diagram 33: Den offentliga sektorns totala utgifter för domstolar* (som andel av BNP) (källa: Eurostat)

* Uppgifterna för Nederländerna och Slovakien är provisoriska.

Diagram 34 visar vilken del av statsapparaten (den dömande, lagstiftande eller verkställande makten) som ställer upp kriterier för att fastställa ekonomiska resurser för rättssystemet samt vilka kriterier som används.

Diagram 34: Kriterier för att fastställa ekonomiska resurser för rättssystemet*⁶⁴

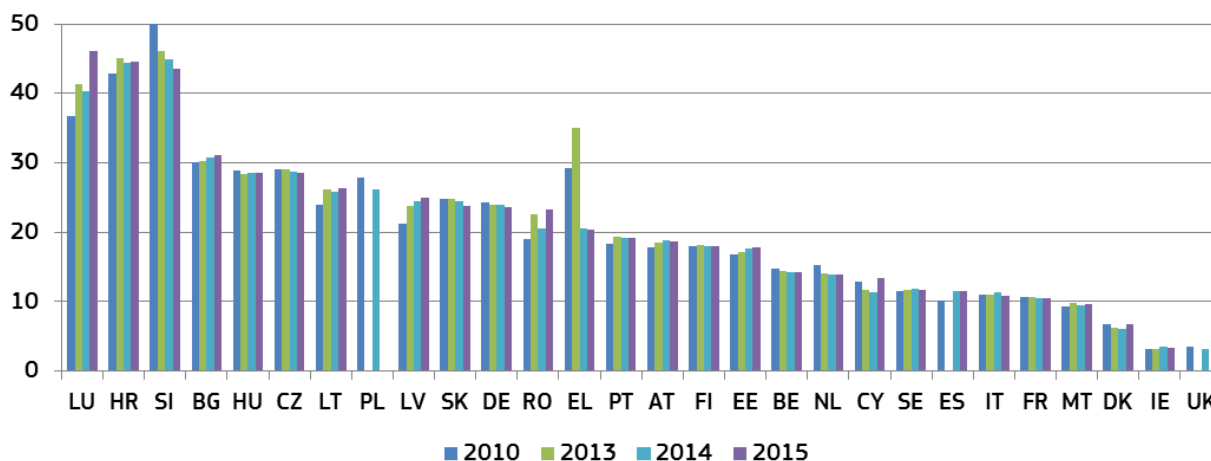

* Danmark: antalet inkommande och avgjorda mål i domstolar i första instans beaktas. Tyskland: endast för högsta domstolens budget – vad gäller domstolar i första och andra instans skiljer sig rättssystemen åt mellan delstaterna. Estland: antalet inkommande och avgjorda mål i domstolar i första och andra instans. Frankrike: antalet inkommande och avgjorda mål i domstolar i samtliga instanser. Italien: justitieministeriet fastställer kriterier för civilrättsliga domstolar och brottmålsdomstolar, medan tillsynsmyndigheten för domstolsväsendet (CPGA) fastställer kriterier för förvaltningsdomstolar. Ungern: enligt lag ska domares löner fastställas i lagen om den centrala budgeten, på sådant sätt att beloppet inte blir lägre än föregående år. Nederländerna: antalet avgjorda mål baserat på en utvärdering av domstolarnas kostnader beaktas.

– Personalresurser –

Att det finns lämpliga personalresurser är avgörande för rättssystemens kvalitet. En mångfald bland domarna, däribland en jämn könsfördelning, ger kompletterande kunskaper, färdigheter och erfarenhet och återspeglar verkligheten i samhället.

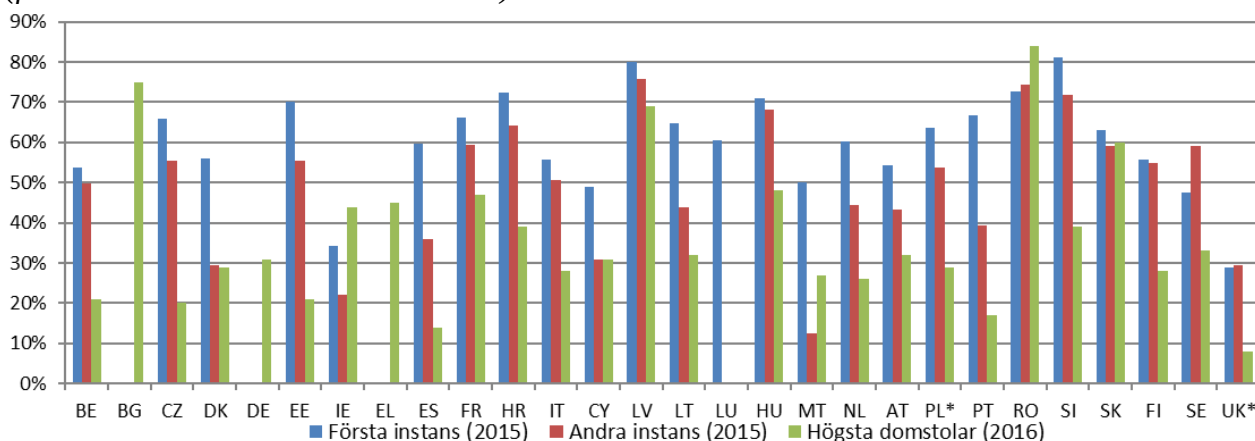
Diagram 35: Antalet domare* (per 100 000 invånare) (källa: Cepej-undersökningen)

* Denna kategori består av domare som arbetar heltid, i enlighet med Cepej-metoden. Den omfattar inte Rechtspfleger, en särskild typ av domstolstjänsteman, som finns i vissa medlemsstater. EL: det totala antalet yrkesdomare omfattar olika kategorier för åren i diagrammet ovan, vilket delvis förklarar att antalet varierar. Storbritannien: vägt genomsnitt av de tre jurisdiktionerna. Uppgifterna för 2010 inbegriper uppgifter för 2012 för Storbritannien (Nordirland).

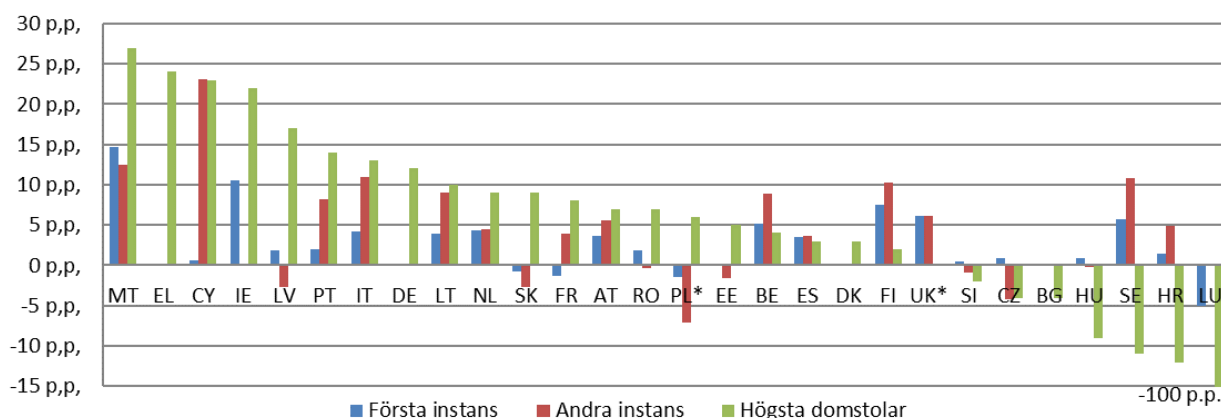
⁶⁴ Uppgifterna har samlats in med hjälp av ett uppdaterat frågeformulär som kommissionen tagit fram i nära samarbete med ENCJ. Svaren från de medlemsstater som inte har en tillsynsmyndighet för domstolsväsendet fick man i samarbete med nätverket för ordförandena för de högsta domstolarna i EU.

Diagram 36: Andelen kvinnliga yrkesdomare i första- och andrainstansdomstolar samt i högsta domstolar (källa: Europeiska kommissionen (högsta domstolarna)⁶⁵ och Cepej-undersökningen (första- och andra instansdomstolarna))

* Uppgifterna för Polen och Storbritannien för 2014 avser första och andra instans.

Diagram 37: Utvecklingen av andelen kvinnliga yrkesdomare i första och andra instans 2010–2015 samt i högsta domstolar 2010–2016* (skillnad i procentenheter) (källa: Europeiska kommissionen (högsta domstolarna)⁶⁶ och Cepej-undersökningen (första- och andra instansdomstolarna))

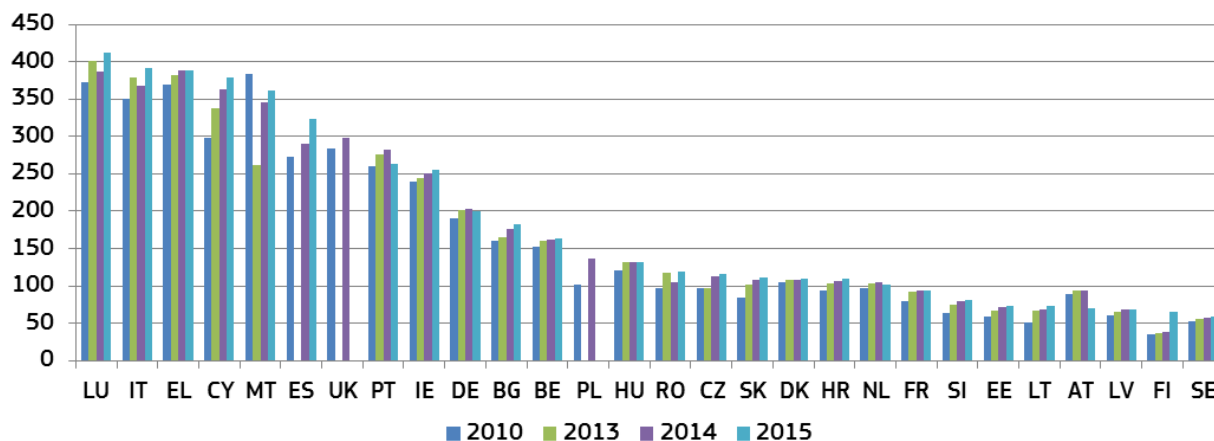

* Luxemburg: andelen kvinnliga yrkesdomare i högsta domstolen minskade från 100 % år 2010 till 0 % år 2016. Storbritannien: för England och Wales används ett genomsnitt för första och andra instans. Polen och Storbritannien: jämförelsen avser 2010 och 2014.

⁶⁵ Databas över kvinnor och män i beslutsfattande ställning: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/gender-decision-making/database/index_en.htm

⁶⁶ Databas över kvinnor och män i beslutsfattande ställning: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/gender-decision-making/database/index_en.htm

Diagram 38: Antal advokater* (per 100 000 invånare) (källa: Cepej-undersökningen)

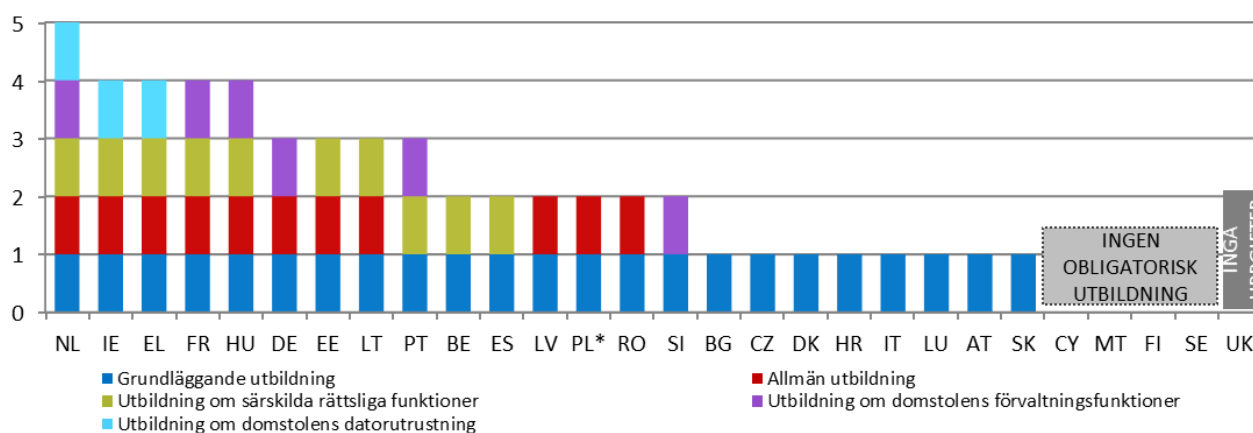

* Vid tillämpning av Cepej-metoden är en advokat en person som är kvalificerad och auktoriserad enligt nationell lagstiftning att föra talan och agera på sin klients vägnar, praktisera som advokat, uppträda inför domstol och råda och företräda sin klient i rättsliga angelägenheter (rekommendation Rec (2000)21 från Europarådets ministerkommitté om friheten att utöva advokatyrtket).

– Utbildning –

Rättslig utbildning bidrar till kvaliteten hos de rättsliga beslut och de rättsliga tjänster som levereras till medborgarna. Uppgifterna nedan omfattar rättslig utbildning inom ett stort antal områden, däribland kommunikation med parterna och pressen samt rättsliga färdigheter.

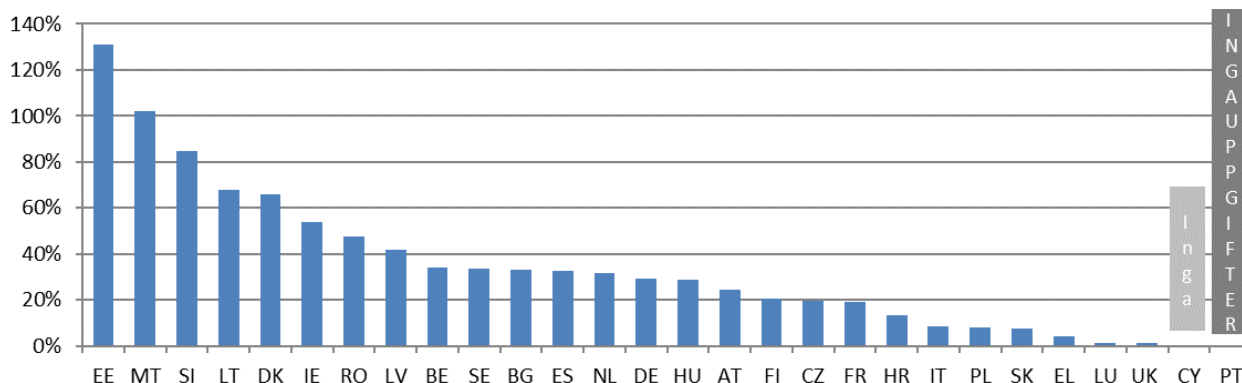
Diagram 39: Obligatorisk utbildning för domare* (källa: Cepej-undersökningen⁶⁷)

* En del medlemsstater erbjuder inte obligatorisk utbildning inom vissa kategorier, men kan erbjuda frivillig utbildning.

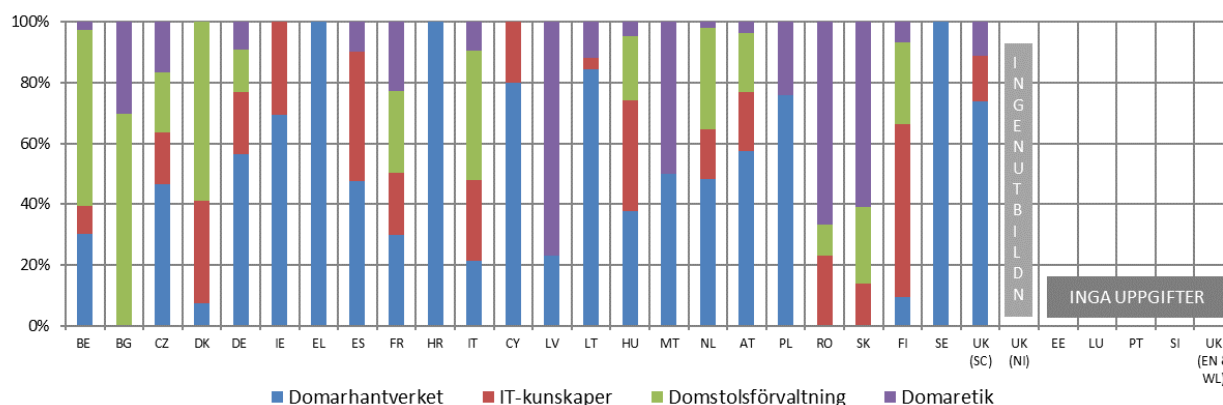
⁶⁷ Uppgifter för 2015, 2014 för Polen.

Diagram 40: Domare som fortlöpande deltar i utbildning i EU-lagstiftning eller en annan medlemsstats lagstiftning* (procentandel av det totala antalet domare) (källa: Europeiska kommissionen, årsrapporten för 2016 om europeisk rättslig utbildning⁶⁸)

* I några medlemsstater överstiger andelen deltagare 100 %, vilket innebär att en del deltagare deltog i fler än en utbildningsaktivitet. Uppgifterna för Österrike inbegriper åklagare, uppgifterna för Danmark inbegriper domstolspersonal.

Diagram 41: Andelen domare som deltar i fortbildning på olika områden* (procentandel av det totala antalet domare som erhåller utbildning) (källa: Europeiska kommissionen⁶⁹)

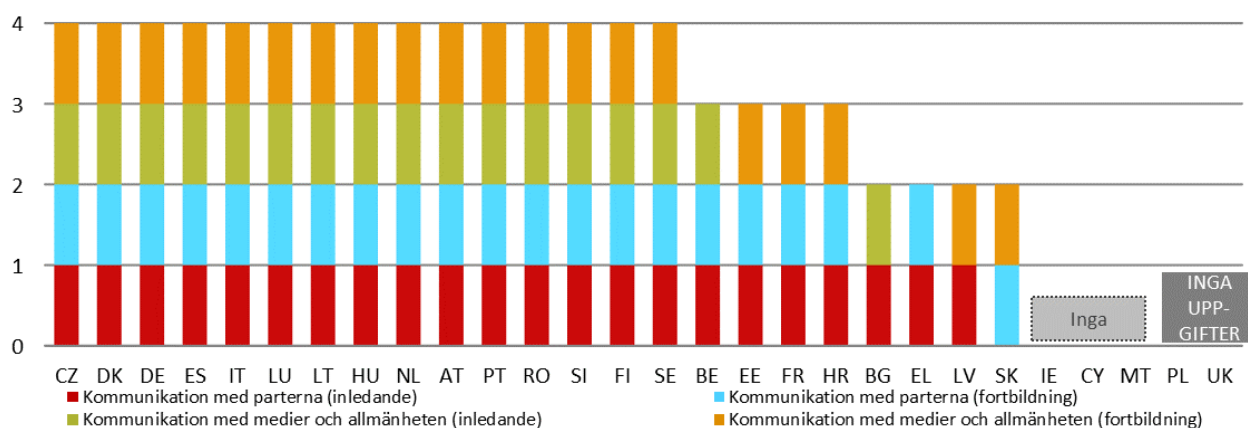

* Tabellen visar fördelningen av domare som deltar i fortbildning (det vill säga utbildning som äger rum efter den inledande utbildningsperioden för att bli domare) på vart och ett av de fyra områdena, som en procentandel av det totala antalet domare som utbildades. Juridisk utbildning har inte beaktats. De myndigheter som anordnar rättslig utbildning i Storbritannien (Nordirland) hade ingen särskild utbildning i de utvalda färdigheterna.

⁶⁸ Uppgifterna avser 2015. År 2011 fastställde kommissionen målet att hälften av alla rättstillämpare i EU 2020 bör ha deltagit i utbildning i EU-lagstiftning eller i en annan medlemsstats lagstiftning. Årsrapporten för 2016 om europeisk rättslig utbildning: http://ec.europa.eu/justice/criminal/files/final_report_2015_en.pdf

⁶⁹ Uppgifterna för 2015 har samlats in i samarbete med EJTN. "Domarhantverket" omfattar bland annat att genomföra förhandlingar och skriva beslut samt retorik.

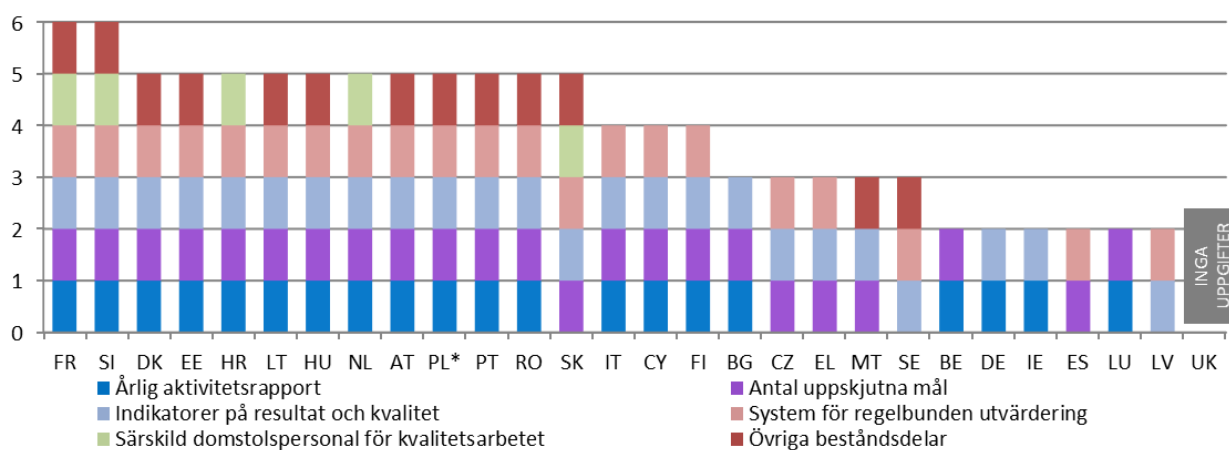
Diagram 42: Domarnas tillgång till utbildning om kommunikation med parterna och pressen (källa: Europeiska kommissionen⁷⁰)

3.2.3 Verktyg för bedömning

Genom att övervaka och utvärdera domstolarnas verksamhet kan man upptäcka brister och behov, och därigenom bidra till att rättssystemet bättre kan hantera aktuella och framtida utmaningar. Lämpliga IKT-verktyg kan tillhandahålla system för ärendehantering i realtid och användas för att ta fram landsomfattande standardiserad domstolsstatistik. De kan dessutom användas för att hantera eftersläpningar och automatiserade system för tidig varning. Undersökningar är nödvändiga för att bedöma hur rättssystemen fungerar ur rättstillämparnas och allmänhetens perspektiv. För att förbättra kvaliteten hos rättssystemen måste undersökningarna också följas upp ordentligt.

Diagram 43: Tillgång till övervakning och utvärdering av domstolarnas verksamhet* (källa: Cepej-undersökningen⁷¹)

* Utvärderingssystemet berör domstolsväsendenas effektivitet, genom användning av indikatorer och mål. Under 2015 rapporterade alla medlemsstater utom Lettland att de hade ett system som gör att de kan övervaka antalet inkommande mål, förfarandenas längd och antalet beslut som meddelats, vilket gör dessa kategorier irrelevanta. På liknande sätt ersatte det mer fördjupade arbetet om kvalitetsnormer hänvisningen till dessa som en utvärderingskategori. Uppgifter om "övriga aspekter" omfattar exempelvis överklaganden (Estland, Spanien och Lettland), förhandlingar (Sverige) eller antalet mål som avgjorts inom en viss tidsperiod (Danmark).

⁷⁰ Uppgifterna för 2016 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner om nationella rättssystem.

⁷¹ Uppgifter för 2015, 2014 för Polen.

Diagram 44: Tillgång till IKT för hantering av mål och statistik över domstolarnas verksamhet* (0 = tillgänglig i 0 % av domstolarna, 4 = tillgänglig i 100 % av domstolarna⁷²) (källa: Cepej-undersökningen)

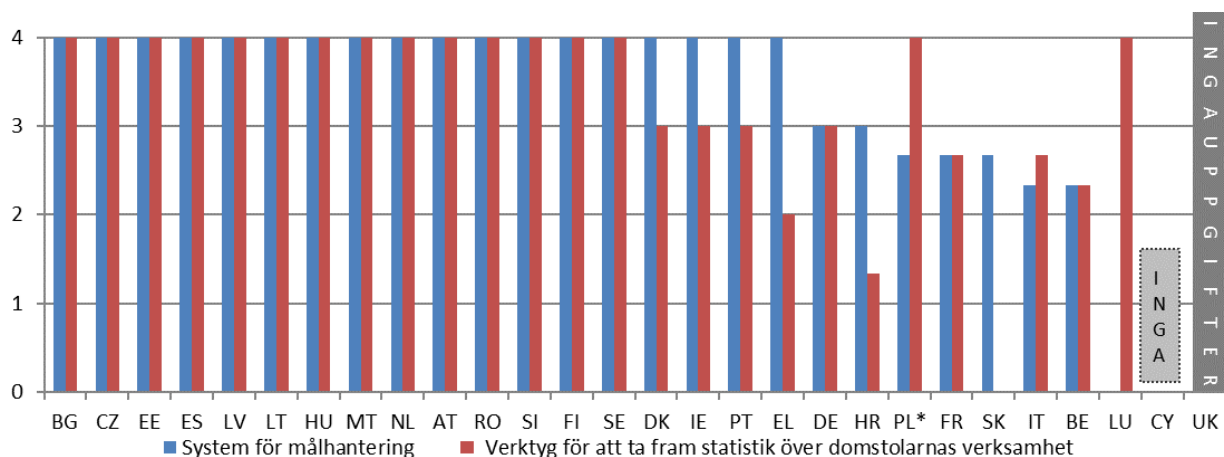
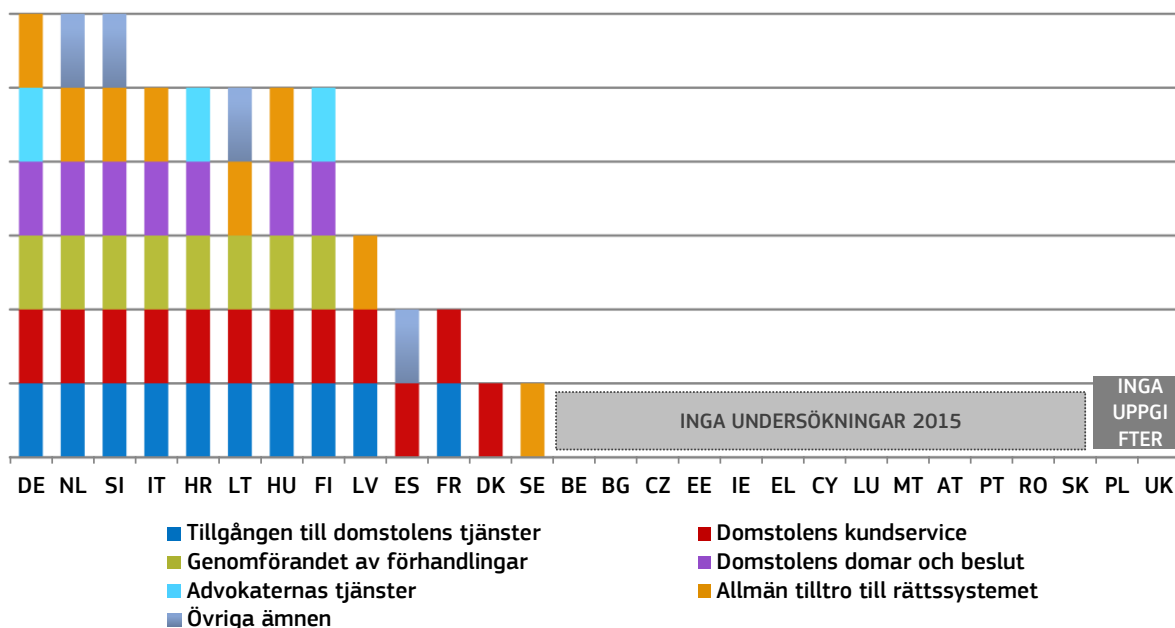

Diagram 45: Ämnen för undersökningar som genomförts bland allmänheten och rättstillämpare* (källa: Europeiska kommissionen⁷³)

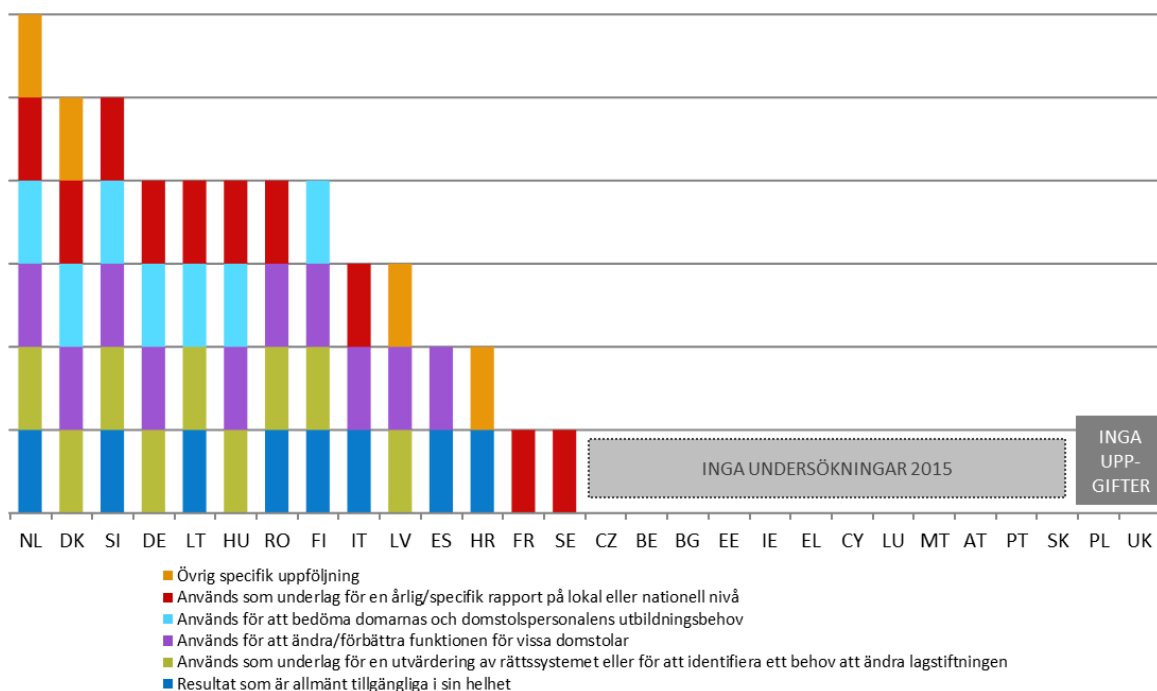

* Medlemsstaterna fick en poäng per undersökningsämne, oavsett undersökningsnivå.

⁷² Uppgifter för 2015 (2014 för Polen). Utrustningsnivån från 100 % (fullständigt tillgänglig) till 0 % (finns ej) anger den funktionella närvaron i domstolar av den utrustning som diagrammet omfattar, enligt följande skala: 100 % = 4 poäng om tillämpligt på alla ärenden/1,33 poäng per specifikt ärende, (50–99 % = 3 poäng om tillämpligt på alla ärenden/1 poäng per specifikt ärende, (10–49 % = 2 poäng om tillämpligt på alla ärenden/0,66 poäng per specifikt ärende, (1–9 % = 1 poäng om tillämpligt på alla ärenden/0,33 poäng per specifikt ärende. Ärendet avser det slags tvist som handläggs (civilrättslig, handelsrättslig, straffrättslig, förvaltningsrättslig eller annan).

⁷³ Uppgifterna för 2015 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner om nationella rättssystem.

Diagram 46: Uppföljning av de undersökningar som genomförts bland allmänheten och rättstillämpare (källa: Europeiska kommissionen⁷⁴)

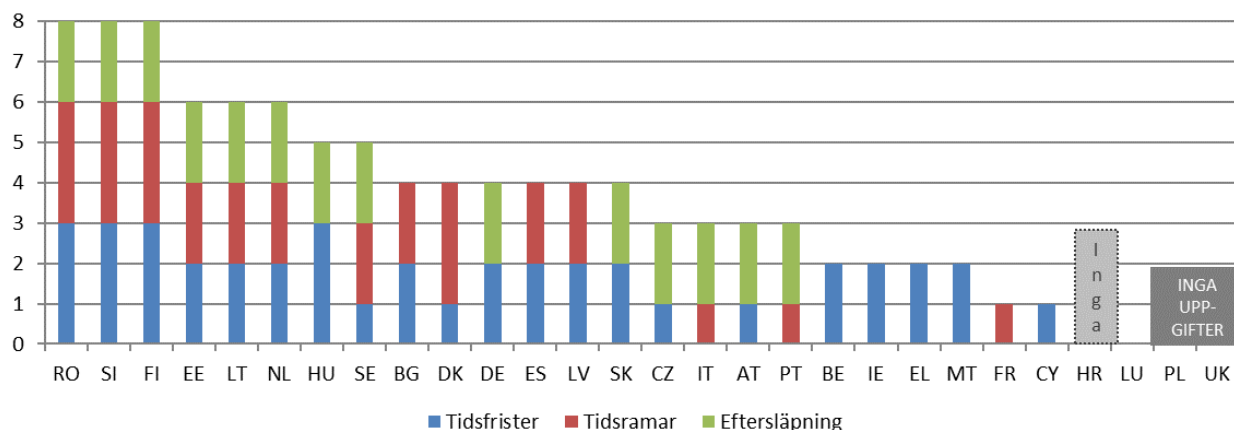
3.2.4 Standarder

Standarder kan förbättra rättssystemens kvalitet. Som uppföljning av den kartläggning av kvalitetsstandarderna som gjordes i 2016 års resultattavla granskas vissa standarder för handläggningstider och information till parterna mer i detalj i denna upplaga⁷⁵. Diagrammen 47–49 visar användningen av standarderna för tidsfrister och tidsramar samt eftersläpningar och en översikt över vilka medlemsstater som använder dessa standarder. Tidsfrister är kvantitativa mått, till exempel på den tid som åtgår mellan det att ett mål registreras och det första hörandet. Tidsramar är mätbara mål och metoder, till exempel att en viss i förväg fastställd andel mål ska genomföras inom en viss tid. Eftersläpning är mål som ännu inte är avgjorda efter en viss i förväg fastställd tid, till exempel tre månader eller så mycket som tio år. Diagram 48 visar inom hur många rättsområden det finns standarder för handläggningstider.

⁷⁴ Uppgifterna för 2015 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner om nationella rättssystem.

⁷⁵ Standarderna för tidsfrister och tidsramar i resultattavlan för rättskipningen i EU sträcker sig längre än de krav som följer av rätten att bli hörd inom rimlig tid enligt artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och artikel 6 i Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna.

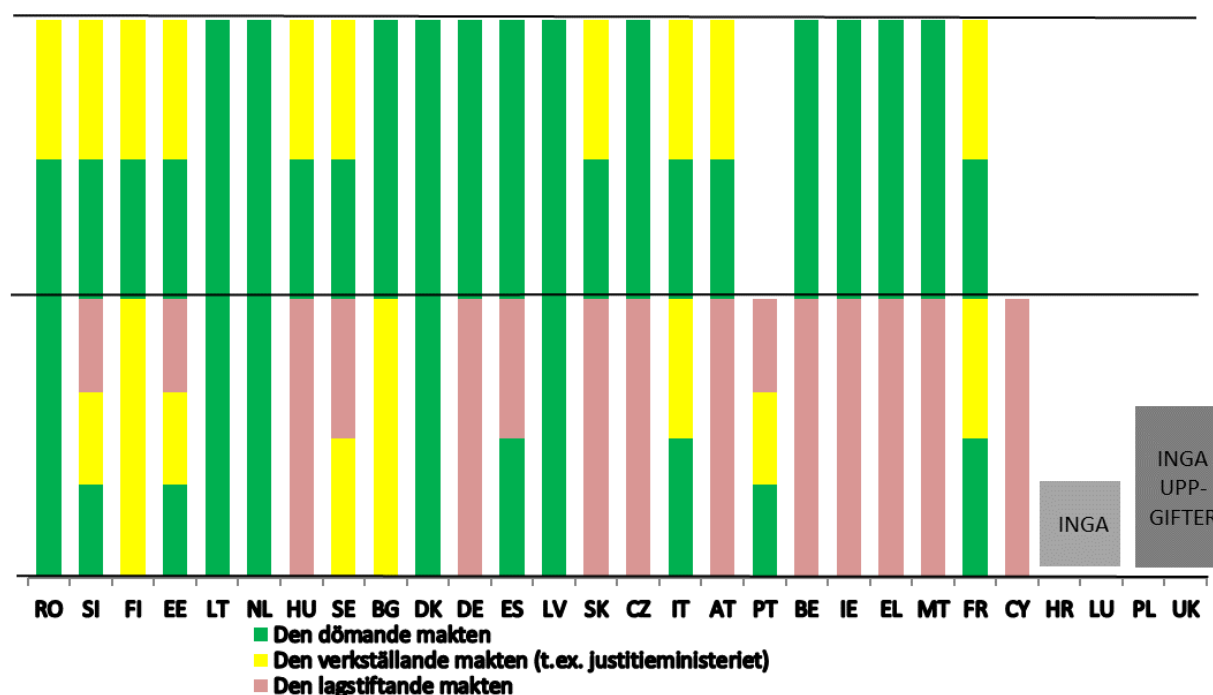
Diagram 47: Standarder för handläggningstider* (källa: Europeiska kommissionen⁷⁶)

* Medlemsstaterna fick en poäng per rättsområde (civilrätt eller handelsrätt, förvaltningsrätt eller annat) där det fanns fastställda standarder.

Diagram 48 visar statsmakternas befogenheter att fastställa och övervaka standarder för handläggningstider.

Diagram 48: Fastställande och övervakning av standarder* (källa: Europeiska kommissionen⁷⁷)

* Medlemsstaterna har placerats i samma ordning som i diagram 47. Märk att kategorin "den lagstiftande makten" här innebär att en viss standard endast har fastställts i lagen. Även när det anges att fler än ett organ fastställer eller övervakar standarder för handläggningstider kan ett organ ha hela ansvaret för en typ av standard. "Den verkställande makten" omfattar institutioner som direkt eller indirekt kontrolleras av regeringen. "Den dömande makten" omfattar organ som domstolspresidier, tillsynsmyndigheter för domstolsväsendet, sammanslutningar av domare etc. Cypern och Portugal: ingen information om övervakning.

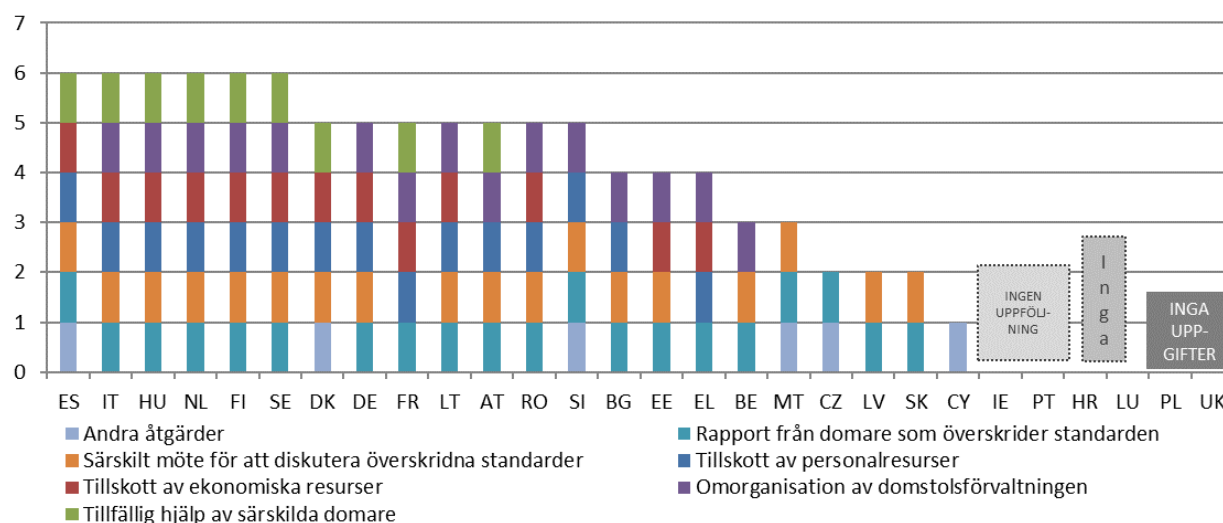
Diagram 49 visar vilka åtgärder som vidtas när standarderna för handläggningstider (diagram 48) inte följs. I en del medlemsstater leder till exempel bristande efterlevnad till att ett domaren i fråga kallas till ett särskilt möte med domstolens ordförande för att diskutera situationen. Om det

⁷⁶ Uppgifterna för 2016 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner om nationella rättssystem.

⁷⁷ Uppgifterna för 2016 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner om nationella rättssystem.

är en hel domstol som inte följer en standard kan mötesdeltagarna vara ordföranden för domstolen i fråga och ordföranden för den högre instansen.

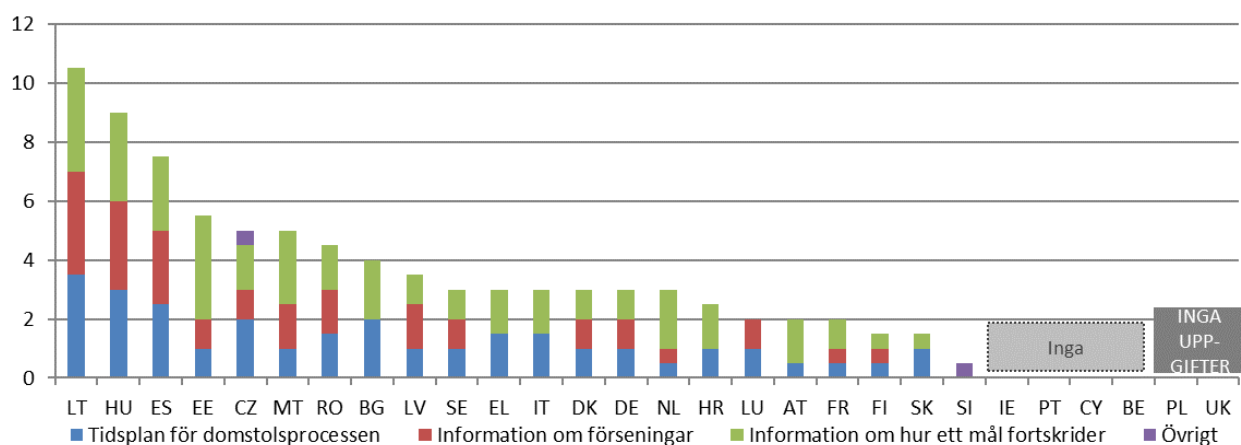
Diagram 49: Uppföljning av bristande efterlevnad av standarder (källa: Europeiska kommissionen⁷⁸)

– Information till parterna –

Diagram 50 visar standarder för hur parterna informeras och vilken typ av information de får om hur målen fortskrider. En del medlemsstater har system för automatiska utskick av e-postmeddelanden eller sms med information om förseningar, tidsplaner eller hur målen fortskrider i allmänhet. Andra ger helt enkelt tillgång till informationen via internet under handläggningen av målet, medan ytterligare andra överlåter till domstolarna att besluta om informationslämnandet.

Diagram 50: Standarder för information om hur målen fortskrider* (källa: Europeiska kommissionen⁷⁹)

* Medlemsstaterna fick poäng på basis av de metoder som används för att lämna de olika typerna av information. 1,5 poäng för automatiskt meddelande via e-post eller sms, 1 poäng för tillgång via internet under hela handläggningstiden och 0,5 poäng för information på begäran av parterna eller efter domstolens gottfinnande eller på annat sätt.

⁷⁸ Uppgifterna för 2016 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner om nationella rättssystem.

⁷⁹ Uppgifterna för 2016 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner om nationella rättssystem.

3.2.5 Sammanfattning om rättssystemens kvalitet

I 2017 års resultattavla granskas de faktorer som bidrar till rättssystemens kvalitet: att det är enkelt att få tillgång till rättssystemet samt att det finns lämpliga resurser, effektiva analysverktyg och lämpliga standarder.

Tillgänglighet

I den här upplagan görs en mer ingående granskning av rättssystemens tillgänglighet från användarnas perspektiv, det vill säga medborgarna, konsumenterna och företagen.

- De flesta medlemsstaterna lämnar *information på internet* om sina rättssystem (diagram 20). Det finns emellertid utrymme för förbättringar av denna informations användarvänlighet, till exempel genom webbsidor som är tillgängliga för synskadade eller som erbjuder interaktiva verktyg med hjälp av vilka medborgarna kan ta reda på om de har rätt till rättshjälp. Tillgängligheten till domar i alla instanser i civilrättsliga, handelsrättsliga och förvaltningsrättsliga mål kan också förbättras (diagram 27). Det är bara 17 medlemsstater som offentliggör alla de högsta domstolarnas domar i civilrättsliga, handelsrättsliga och förvaltningsrättsliga mål.
- *Tillgången till rättshjälp och domstolsavgifternas storlek* har stor påverkan på tillgången till rättslig prövning, i synnerhet för medborgare som lever i fattigdom. I den här upplagan granskas i vilken utsträckning rättshjälpssystemen stöder konsumenterna i tvister med företag om höga belopp (6 000 euro) och låga belopp (belopp som motsvarar Eurostats fattigdomströskel). Diagram 21 visar att konsumenter med inkomster som understiger Eurostats fattigdomströskel inte får rättshjälp i en del medlemsstater. Svårigheten att få rättshjälp kan vara särskilt avskräckande när domstolsavgifterna utgör en betydande del av fordringsbeloppet (diagram 22).
- En korrekt *användning av IKT i domstolarna* bidrar till att påskynda förfarandena och sänka kostnaderna. I en medlemsstat sparade man till exempel 4,5 miljoner euro 2016 (mer än 2 % av budgeten för domstolarna) genom en reform som innebar att domstolarna kan översända handlingar till parterna på elektronisk väg och skicka de återstående pappersdokumenten med hjälp av ett centraliserat postsystem. Resultattavlan visar att det inte finns möjligheter att inge krav på elektronisk väg och följa handläggningen av mål via internet i alla medlemsstater (diagram 23). En undersökning om den faktiska användningen av IKT mellan domstolar och jurister visar att användningen av IKT-verktyg är utbredd i 10 av de 20 medlemsstater som omfattades av undersökningen (diagram 24). De används oftast för allmän kommunikation med domstolarna. Undertecknande av dokument och ingivande av krav, stämningar och bevisning på elektronisk väg förekommer något mindre frekvent. I åtta av tio medlemsstater där juristerna rapporterar att IKT-användningen är betydligt mindre är det vanligast uppgivna skälet att verktygen inte är tillgängliga. I mindre utsträckning anför dåliga erfarenheter av IKT
- Om man tittar närmare på de *kanaler som konsumenterna använder för att framföra klagomål* på företag (det vill säga om klagomålen framförs via domstolar, offentliga myndigheter, utomrättsliga mekanismer eller konsumentorganisationer) visar det sig att den vanligaste kanalen är offentliga myndigheter, följt av domstolarna och utomrättsliga mekanismer (diagram 29).
- Främjandet och skapandet av incitament för frivillig användning av *alternativa tvistlösningsmetoder* ökar i alla medlemsstater jämfört med tidigare år (diagram 30). Det stora antal klagomål som lämnas in via den nyligen inrättade (ODR) plattformen för tvistlösning på internet visar att konsumenterna är beredda att använda alternativa tvistlösningsmetoder. I de flesta medlemsstaterna är en betydande del av de klagomål som lämnas in via plattformen

gränsöverskridande tvister (diagram 31).

Resurser

Ett högkvalitativt rättssystem kräver en lämplig nivå av ekonomiska resurser och personalresurser samt att domarna får en lämplig utbildning och att det finns mångfald och en jämn könsfördelning bland domarna. Resultattavlan visar följande:

- *Vad gäller ekonomiska resurser* visar uppgifterna att kostnaderna för rättsväsendet per invånare ökade i över hälften av medlemsstaterna 2015 (diagram 32). Ett fåtal medlemsstater som står inför särskilda utmaningar har emellertid minskat sina budgetar. Medlemsstaterna använder oftast historiska eller faktiska kostnader som underlag för resursfördelningen till rättsväsendet i stället för att utgå ifrån den faktiska arbetsbelastningen eller domstolarnas framställningar (diagram 34).
- *Könsfördelningen bland domare* vid domstolar i första och/eller andra instans är fortsatt i allmänhet god eller på väg att jämnas ut (diagram 36). Vid de högsta domstolarna går utvecklingen emellertid i motsatt riktning i en del medlemsstater, även om de flesta stater rör sig mot en jämn könsfördelning (diagram 37).
- *När det gäller utbildning av domare* verkar de flesta medlemsstaterna inse vikten av kontinuerlig utbildning (diagrammen 39 och 40), men det finns ett behov av att erbjuda mer diversifierad utbildning. Fortbildning i rättsliga färdigheter (domarhantverket), IT-kunskaper, domstolsförvaltning och domareetik finns inte i alla medlemsstater (diagram 41). Dessutom tillhandahåller vissa medlemsstater inte utbildning om kommunikation med parterna och pressen (diagram 42). Europeiska nätverket för rättslig utbildning inrättade 2016 ett kortsiktigt utbytesprogram för domstolsordföranden och chefsåklagare med inriktning på till exempel förändringshantering och IKT.

Utvärderingsverktyg

- *Verktyg för övervakning och utvärdering* av domstolarnas verksamhet finns i alla medlemsstaterna (diagram 43), men alla medlemsstater har inte alla verktyg. Den fulla potentialen hos IKT-systemen för hantering av mål måste tas till vara bättre i många medlemsstater (diagram 44), så att de kan generera statistik och tjäna olika andra syften och så att de tillämpas konsekvent inom hela rättssystemet. I vissa medlemsstater möjliggör till exempel inte IKT-verktygen hantering av eftersläpningar, däribland identifiering av särskilt gamla ärenden. Vissa medlemsstater har däremot system för tidig varning för att upptäcka felaktigheter eller bristande efterlevnad av standarder för handläggning av mål, vilket gör det möjligt att hitta lösningar i tid. I en del medlemsstater är det fortfarande inte möjligt att garantera en uppgiftsinsamling som täcker hela landet och alla rättsliga områden.
- *Regelbunden användning av undersökningar* är ett viktigt sätt att skapa förståelse för hur användare och yrkesutövare ser på rättssystemet. Omkring hälften av medlemsstaterna genomförde undersökningar 2015 (diagram 45). Alla medlemsstater som genomförde undersökningar följde också upp dem, men uppföljningarnas omfattning varierar kraftigt. Det vanligaste är att man använder undersökningsresultaten som underlag för en årsrapport på lokal eller nationell nivå (diagram 46). I många medlemsstater offentliggör domstolarna undersökningar om kundnöjdhet.

Standarder

Standarder kan förbättra rättssystemens kvalitet. I denna upplaga granskas vissa standarder som syftar till att förkorta handläggningstiderna och förbättra informationen till parterna mer i detalj.

- De flesta medlemsstaterna använder *standarder för handläggningstider*. Vissa medlemsstater som har särskilda utmaningar i fråga om effektiviteten använder dock inte sådana standarder för närvarande. De vanligast förekommande standarderna är de som rör tidsfrister (till exempel

den tid som åtgår mellan det att ett mål registreras och det första hörandet). Standarder för tidsramar (till exempel att en viss i förväg fastställd andel mål ska genomföras inom en viss tid) och eftersläpning används i mindre omfattning (diagram 47). Det är domstolsväsendet som har huvudansvaret för övervakningen av att standarderna följs (diagram 48). Bristande efterlevnad av standarder kan ge upphov till olika slags uppföljningsåtgärder. Det vanligaste är att den berörda domaren ombeds att rapportera och/eller diskutera frågan, men andra konsekvenser kan vara att en domstol tillförs personella eller ekonomiska resurser eller får tillfällig hjälp av särskilda domare eller att domstolsförvaltningen omorganiseras (diagram 49).

- De flesta medlemsstaterna har standarder för *informationen till parterna om hur deras mål fortskrider*, tidsplanen för målen och potentiella förseningar (diagram 50). Skillnaderna mellan medlemsstaterna består främst i de metoder som används. En del medlemsstater har system för automatiska utskick av e-postmeddelanden eller sms med information om förseningar, tidsplaner eller hur målen fortskrider i allmänhet. Andra ger helt enkelt tillgång till informationen via internet under handläggningen av målet, medan ytterligare andra överlåter till domstolarna att besluta om informationslämnandet. System med automatiserad information från domstolarna är mer medborgarvänliga än system som kräver åtgärder från parternas sida.

3.3 Oberoendet

Rättssystemets oberoende är ett krav som kan härledas ur rätten till ett effektivt rättsmedel som fastställs i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (artikel 47)⁸⁰. Oberoendet är en garanti för att rättssystemet kännetecknas av rättvisa, förutsebarhet och säkerhet, vilket är viktigt för att skapa ett tilltalande investeringsklimat. Utöver information från olika källor om hur rättssystemets oberoende uppfattas visar resultattavlan hur rättssystemen är organiserade för att skydda det rättsliga oberoendet i vissa typer av situationer där oberoendet skulle kunna äventyras. Man har fortsatt samarbetet med de europeiska rättsliga nätverken, särskilt det europeiska nätverket för domstolsadministrationer (ENCJ), och 2017 års resultattavla innehåller uppdaterade siffror över det strukturella oberoendet och nya uppgifter om utnämningen och utvärderingen av domare.⁸¹

3.3.1 Rättssystemets uppfattade oberoende

Diagram 51: Allmänhetens uppfattning om domstolars och domares oberoende ställning (källa: Eurobarometer⁸² – ljusa färger: 2016, mörka färger: 2017)

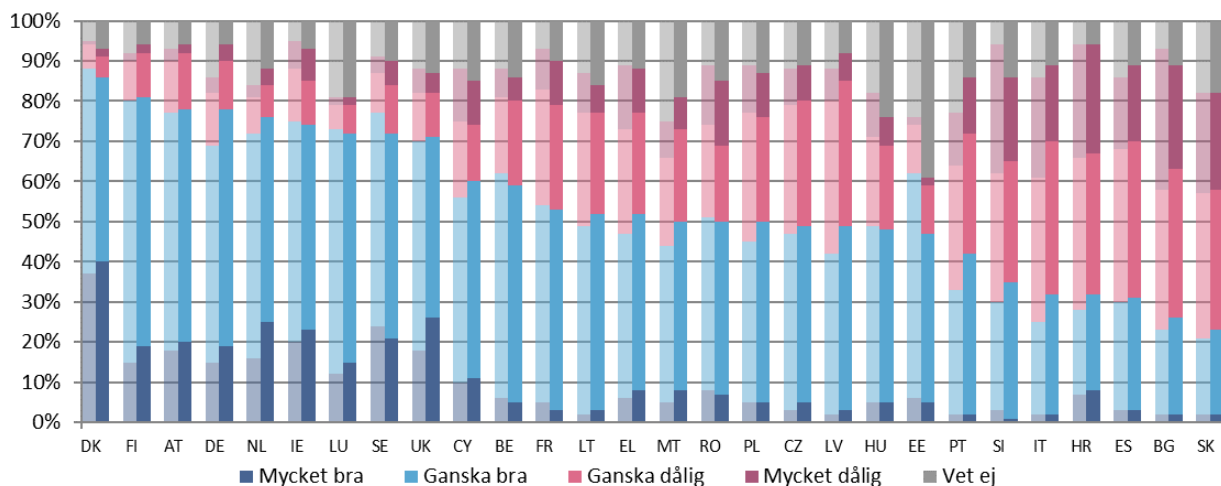

Diagram 52 visar huvudorsakerna till den uppfattade bristen på domstolars och domares oberoende ställning. De svarande bland allmänheten som bedömde att rättssystemets oberoende var ”ganska dåligt” eller ”mycket dåligt”, kunde välja bland tre orsaker för sin bedömning. Medlemsstaterna visas i samma ordning som i diagram 51.

⁸⁰ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=SV>

⁸¹ Siffrorna bygger på svaren på ett uppdaterat frågeformulär som kommissionen har tagit fram i nära samarbete med ENCJ. Svaren på det uppdaterade formuläret från de medlemsstater där det inte finns någon tillsynsmyndighet för domstolsväsendet eller som inte är medlemmar i ENCJ (Tjeckien, Tyskland, Estland, Cypern, Luxemburg, Österrike och Finland) har erhållits i samarbete med nätverket för ordförandena för de högsta domstolarna inom EU.

⁸² I Eurobarometerundersökning FL447, som genomfördes den 25–26 januari 2017 ställdes följande fråga: ”Hur poängsätter du rättssystemet i (vårt land) vad gäller domstolarnas och domarnas oberoende ställning? Anser du att den är mycket bra, ganska bra, ganska dålig eller mycket dålig?”: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm

Diagram 52: Huvudorsaker till den uppfattade bristen på oberoende hos allmänheten (andel av alla svarande – en högre siffra innebär mer inflytande) (källa: Eurobarometer⁸³)

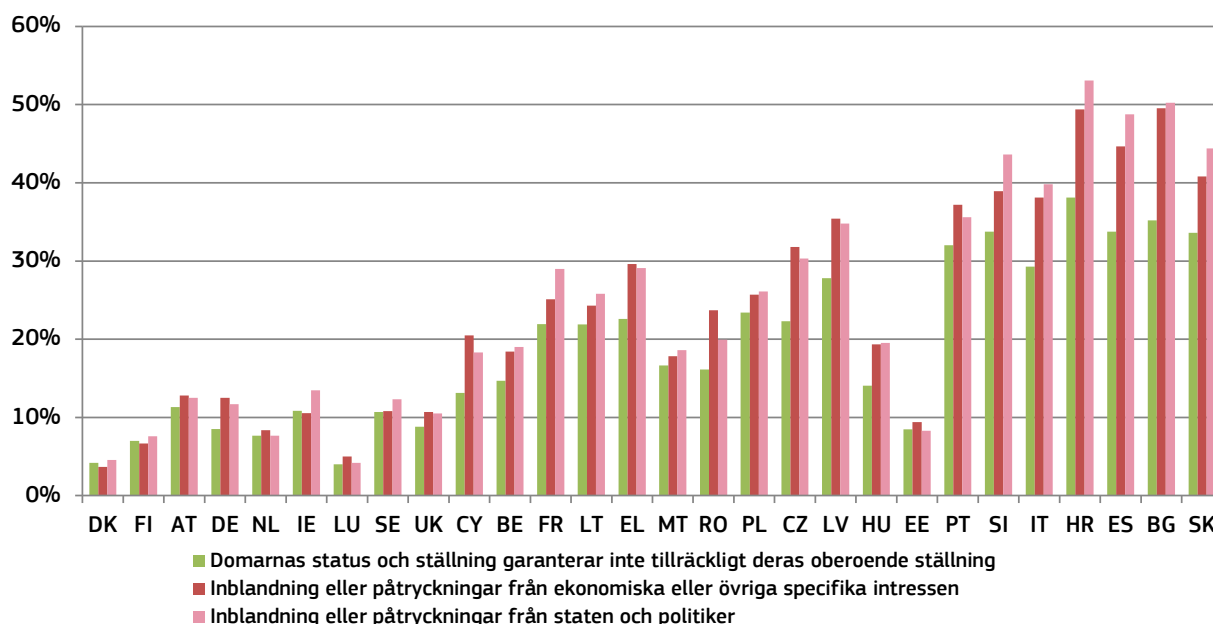

Diagram 53: Företagens uppfattning om domstolars och domares oberoende ställning (källa: Eurobarometer⁸⁴ – ljusa färger: 2016, mörka färger: 2017)

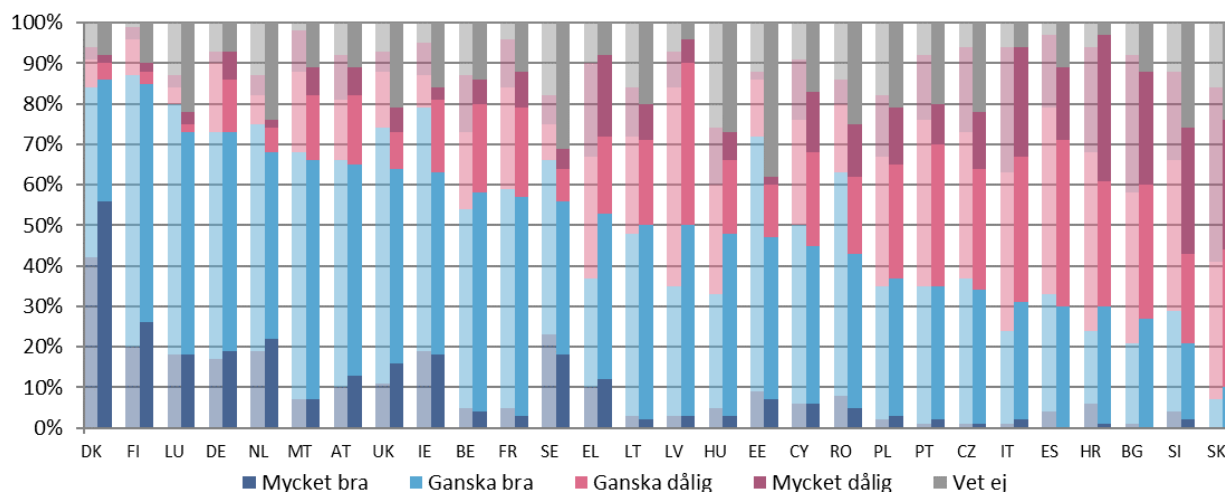

Diagram 54 visar huvudorsakerna till den uppfattade bristen på domstolars och domares oberoende ställning. De svarande bland företagen som bedömde att rättssystemets oberoende var ”ganska dåligt” eller ”mycket dåligt”, kunde välja bland tre orsaker för sin bedömning. Medlemsstaterna visas i samma ordning som i diagram 53.

⁸³ I Eurobarometerundersökning FL447, ställdes följande fråga: ”I vilken utsträckning förklarar vart och ett av följande skäl din bedömning av rättssystemets oberoende (i vårt land): mycket, något, egentligen inte, inte alls?”.

⁸⁴ I Eurobarometerundersökning FL448 som genomfördes mellan den 25 januari och den 3 februari 2017 ställdes följande fråga: ”Hur poängsätter du rättssystemet i (vårt land) vad gäller domstolarnas och domarnas oberoende ställning? Anser du att den är mycket bra, ganska bra, ganska dålig eller mycket dålig?”.
http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm

Diagram 54: Huvudorsaker till den uppfattade bristen på oberoende hos företagen (andel av alla svarande – en högre siffra innebär mer inflytande) (källa: Eurobarometer⁸⁵)

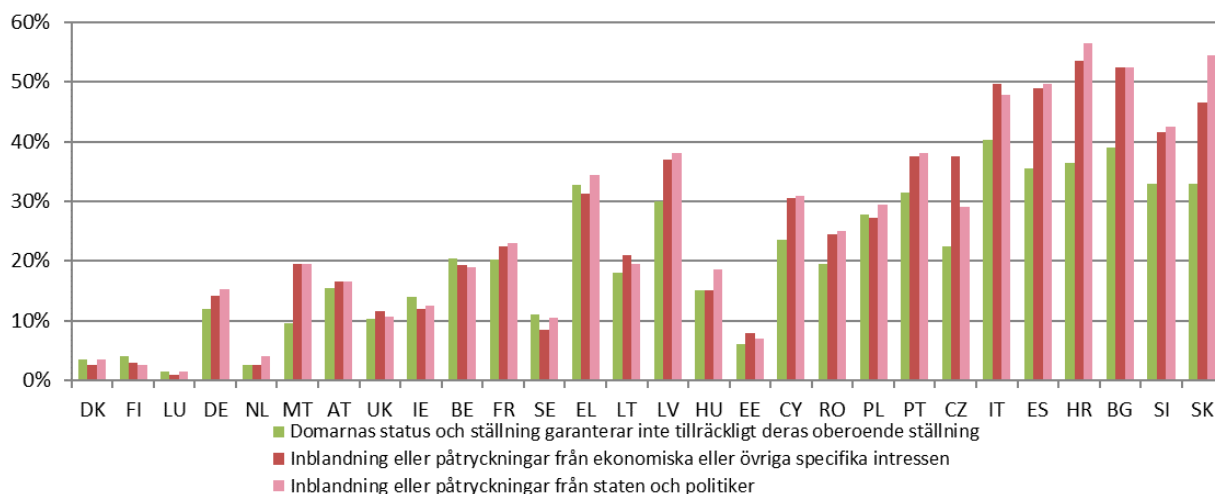
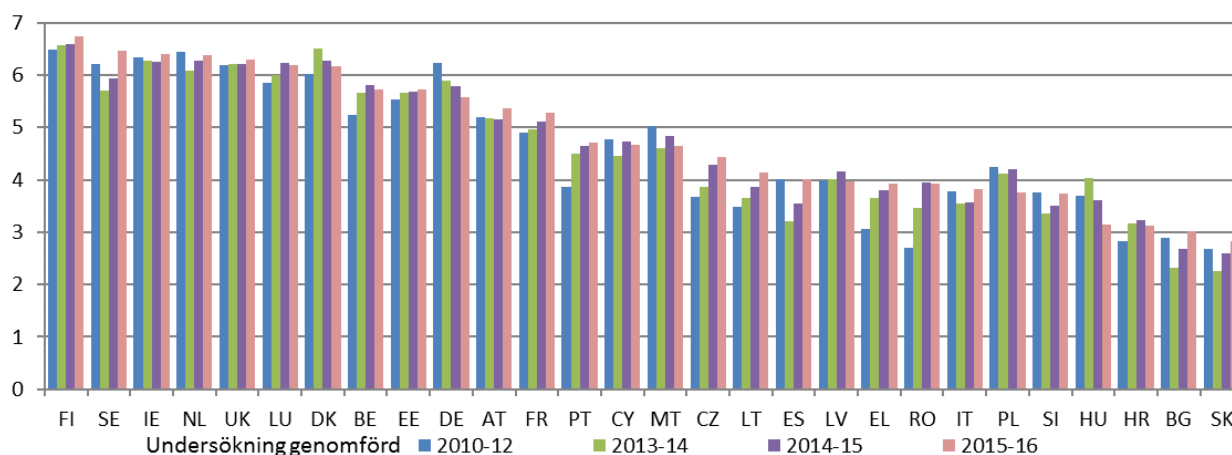

Diagram 55: Världsekonomet forum: företagens uppfattning om rättssystemets oberoende (uppfattning – ett högre värde innebär en mer positiv uppfattning) (källa: Världsekonomet forum⁸⁶)

3.3.2 Strukturellt oberoende

Resultattavlan ger en överblick över hur rättssystemen är organiserade för att garantera oberoendet i vissa typer av situationer där det skulle kunna äventyras. I denna upplaga behandlas några av de viktigaste aspekterna av domarnas situation: utnämning av domare (diagrammen 56 och 57), utvärdering av domare (diagram 58), förflyttning av domare utan deras medgivande (diagram 59) och avsked av domare (diagram 60).

⁸⁵ I Eurobarometerundersökning FL448 ställdes följande fråga: ”I vilken utsträckning förklarar vart och ett av följande skäl din bedömning av rättssystemets oberoende (i vårt land): mycket, något, egentligen inte, inte alls?”.

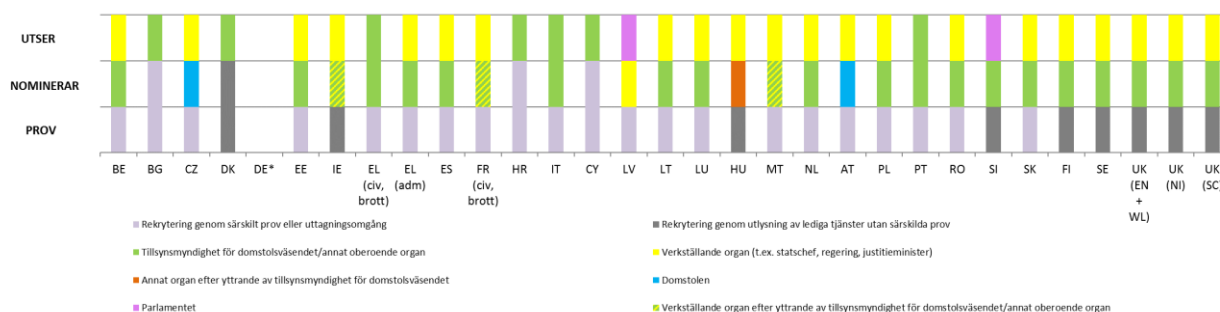
⁸⁶ Indikatorn från Världsekonomet forum baseras på svar i ett frågeformulär: ”I vilken utsträckning är rättssystemet i ditt land oberoende av påverkan från myndigheter, privatpersoner eller företag? [1 = inte alls oberoende, 7 = fullständigt oberoende]”. Enkäten besvarades av ett representativt urval av företag från alla länder och från de viktigaste sektorerna i ekonomin (jordbruk, tillverkningsindustri, annan industri än tillverkningsindustri samt tjänster). Undersökningen genomförs på olika sätt, bland annat genom personliga intervjuer eller telefonintervjuer med företagsledare med pappersblanketter och undersökningar på internet: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2016-2017-1>

I Europarådets rekommendation från 2010 om domares oberoende, effektivitet och ansvar (nedan kallad rekommendationen) presenteras normer som har utformats för att se till att rättsväsendets oberoende respekteras i sådana situationer.⁸⁷ I diagrammen i resultattavlan görs det inte någon bedömning av eller läggs fram några kvantitativa uppgifter avseende de rättsliga garantiernas effektivitet. Syftet är inte att de ska återspegla garantiernas komplexitet och detaljeringsgrad. Fler garantier innebär inte i sig att ett rättssystem är effektivt. Det bör också noteras att genomförandet av politik och praxis som främjar integritet och förebygger korruption inom rättssystemet också är centralt för att garantera rättssystemets oberoende.

– Garantier som berör domarna –

För att säkerställa strukturellt oberoende krävs det regler, bland annat om utnämningen av domare⁸⁸. Diagram 56 visar de organ och myndigheter som nominerar domare till förstainstansrätter samt de myndighet som utnämner dem. Det visar också om rekryteringen av domare görs med hjälp av särskilda prov eller uttagningsomgångar eller bara genom att en ledig tjänst utlyses.

Diagram 56: Utnämning av domare: myndigheter som nominerar och utnämner*⁸⁹

* I många länder kan eller bör andra myndigheter eller organ (till exempel domstolarnas ordförande eller domare) fatta beslut eller konsulteras vid utseendet av domare (till exempel i Belgien, Tjeckien, Tyskland, Estland, Litauen, Ungern, Nederländerna, Österrike, Storbritannien (England + Wales) och Storbritannien (Skottland)). I en del länder (till exempel Litauen och Polen) behöver kandidater som har vissa kvalifikationer eller viss erfarenhet inte avlägga det särskilda domarprovet. Tjeckien: det är presidenten som formellt utser domare, men justitieministern beslutar vilka domstolar de ska tjänstgöra vid. I praktiken nomineras kandidaterna av ordförandena vid de regionala domstolarna. Därefter överlämnas en lista över kandidater till justitieministeriet, som (efter att ha beaktat alla omständigheter) vidarebefordrar den till statschefen. Tyskland: det finns stora skillnader mellan förfarandena i de olika delstaterna. I hälften av de 16 delstaterna medverkar utnämningsskommittéer till rekryteringen. I en del delstater hanterar delstatens justitieministerium hela valprocessen, i andra har befogenheterna att fatta beslut om rekrytering och (första) utnämning överförts till ordförandena vid de högre regionala domstolarna. I somliga delstater är medverkan av ett domarråd obligatorisk. Andra kräver gemensamma beslut av den behöriga ministern och en förlikningskommitté om domarrådet har invändningar. I en del delstater väljs domarna av delstatsparlamenten och utnämns av delstatsregeringen. Irland: Judicial Appointments Advisory Board rekommenderar minst sju kandidater inför regeringens utnämningsbeslut. När beslutet har fattats utses domaren formellt av presidenten, som inte har rätt att vägra att utnämna en föreslagen kandidat. Frankrike: domarkandidater väljs ut med hjälp av en särskild domarexamen och rankas i enlighet med sina resultat. Efter en diskussion mellan kandidaten och justitieministeriet om tjänstgöringsdomstolen avger Conseil Supérieur de la Magistrature ett yttrande om den första utnämningen av dessa kandidater. Därefter överlämnar justitieministern listan med

⁸⁷ Ministerkommitténs rekommendation CM/Rec(2010)12 till medlemsstaterna om domares oberoende, effektivitet och ansvar.

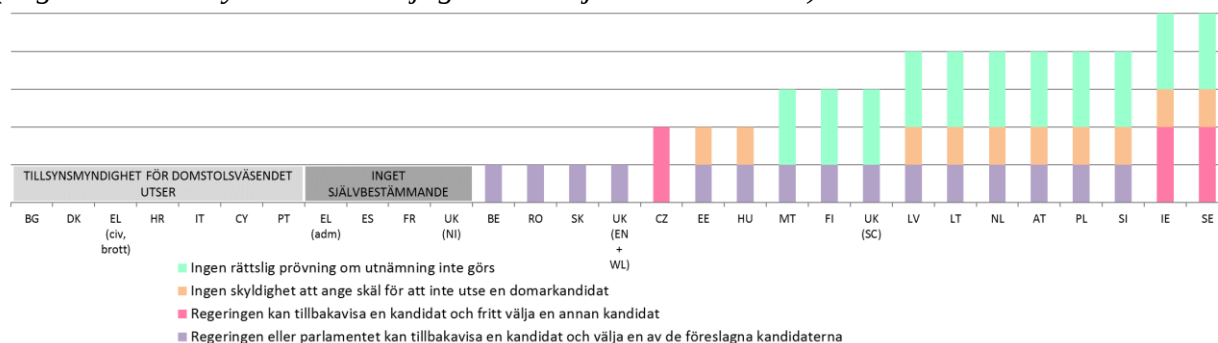
⁸⁸ Enligt punkterna 46 och 47 i rekommendationen ska den myndighet som fattar beslut om urval av domare och deras karriärer vara oberoende av de verkställande och lagstiftande makterna. För att säkerställa oberoendet bör minst hälften av myndighetens ledamöter vara domare som utses av sina likar. När bestämmelser i konstitutionen eller annan lagstiftning anger att statschefen, regeringen eller den lagstiftande myndigheten ska fatta beslut om urval av domare och deras karriärer bör emellertid en oberoende och behörig myndighet vars ledamöter till stor del har hämtats från domarkåren (utan att det påverkar tillämpningen av reglerna om tillsynsmyndigheter för domstolsväsendet i kapitel IV) ha befogenheter att göra rekommendationer eller avge yttranden som tillsättningsmyndigheten i fråga ska följa i praxis.

⁸⁹ Uppgifterna har samlats in med hjälp av ett uppdaterat frågeformulär som kommissionen tagit fram i nära samarbete med ENCJ. Svaren från de medlemsstater där det inte finns någon tillsynsmyndighet för domstolsväsendet eller som inte är medlemmar i ENCJ fick man i samarbete med nätverket för ordförandena för de högsta domstolarna i EU.

kandidater till presidenten, som formellt utser domarna genom ett dekret utan att kunna påverka beslutet. Lettland: efter tre år avger en nämnd bestående av och utsedd av domare ett yttrande med en utvärdering av en domares gärning. Nederländerna: beslutet att nominera en domare fattas formellt av en domstolsordförande på rekommendation av den oberoende valkommittén. Rumänien: siffran avser utnämning av högre domare. Storbritannien (England + Wales): olika förfaranden tillämpas för den första utnämningen av högre domare (High Court Judges och uppåt), som visas ovan, och utnämningen av lägre domare (upp till Circuit Judges).

Diagram 57 visar vilket utrymme för självbestämmande den verkställande makten (till exempel republikens president eller regeringen) eller parlamentet har i samband med den första utnämningen av domare vid förstainstansdomstolar efter förslag av nomineringsmyndigheter (till exempel tillsynsmyndighet för domstolsväsendet eller domstol)⁹⁰. Kolumnernas höjd beror på om den verkställande makten alls kan tillbakavisa en domarkandidat, om den bara kan välja mellan de föreslagna kandidaterna eller om den får välja och utse någon annan kandidat, även om denna inte har föreslagits av den behöriga myndigheten. En viktig skyddsåtgärd när kandidater inte utses är skyldighet att ange skälen till detta och möjlighet till rättslig prövning. Diagrammet illustrerar hur rättssystemen ser ut, det görs ingen kvalitetsvärdering avseende de rättsliga garantiernas effektivitet. Det bör till exempel noteras att i många länder där regeringen eller parlamentet har rätt att tillbakavisa en domarkandidat har detta aldrig hänt (till exempel i Nederländerna, Österrike, Slovakien, Sverige, Storbritannien (England + Wales) och Storbritannien (Skottland)) eller bara hänt i ett litet fåtal fall (till exempel i Lettland, Slovenien och Finland).

Diagram 57: Utnämning av domare: regeringarnas och parlamentens befogenheter*⁹¹
(högre värden betyder större möjligheter till självbestämmande)

* Medlemsstaterna fick en poäng om regeringen eller parlamentet kan tillbakavisa en föreslagen kandidat och välja en annan av de föreslagna kandidaterna. De fick en poäng om regeringen eller parlamentet inte har någon skyldighet att ange skäl till att en domarkandidat inte utses. De fick två poäng om regeringen kan tillbakavisa en kandidat och fritt välja en annan kandidat och två poäng om ingen rättslig prövning sker om utnämning inte görs. Tyskland: inga uppgifter. Irland: regeringen kan utse en person som inte finns med listan från Judicial Appointments Advisory Board, men i praktiken gör den inte det. Det slutliga beslutet fattas av presidenten, som inte har rätt att vägra. Grekland (förvaltningsdomstolar): det slutliga beslutet fattas av presidenten, som inte har rätt att vägra. Litauen: presidenten kan inte utse en domare utan att ha samråd med domstolsrådet. Om domstolsrådet avger ett positivt yttrande till presidenten kan denna fatta det slutgiltiga beslutet. Om domstolsrådet avger ett negativt yttrande till presidenten måste denna ta hänsyn till detta när det slutgiltiga beslutet fattas. Luxemburg: det finns ingen bindande text om denna fråga, men tillsättningsmyndigheten har hittills aldrig tillbakavisat en av Commission du recrutement et de la formation des attaches de justic föreslagen domarkandidat. Polen: huruvida presidenten måste ange skäl och om rättslig prövning ska göras om domare inte utses granskas för närvarande av högsta förvaltningsdomstolen. Rumänien: presidenten kan endast vägra att utse en högre domare en gång. Det motiverade beslutet ska översändas till domstolsrådet. Slovakien: presidenten kan möjligen vägra att utse en domarkandidat, men detta har aldrig hänt. Finland: om presidenten inte utser en föreslagen kandidat kan han eller hon inte välja en annan kandidat, utan bara återremittera ärendet för fortsatt beredning en gång. Sverige: om regeringen vill utse en kandidat som Domarnämnden inte har nominerat är den enligt lag skyldig att inhämta nämndens yttrande om denna nya

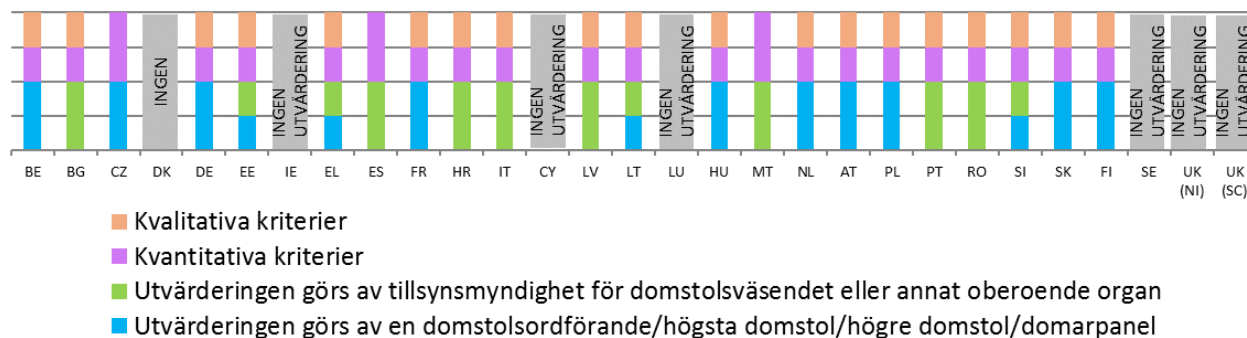
⁹⁰ Enligt punkt 44 i rekommendationen ska beslut om urval av domare och deras karriärer basera sig på objektiva kriterier som har fastställts i lag eller av de behöriga myndigheterna. Sådana beslut ska grunda sig på meriter avseende kvalifikationer, färdigheter och förmåga att avgöra ärenden genom att tillämpa lagstiftningen med respekt för människans värdighet. Enligt punkt 48 bör en kandidat som inte erbjuds en tjänst ha rätt att överklaga beslutet eller åtminstone ifrågasätta det tillämpade beslutsförfarandet.

⁹¹ Uppgifterna har samlats in med hjälp av ett uppdaterat frågeformulär som kommissionen tagit fram i nära samarbete med ENCJ. Svaren från de medlemsstater där det inte finns någon tillsynsmyndighet för domstolsväsendet eller som inte är medlemmar i ENCJ fick man i samarbete med nätverket för ordförandena för de högsta domstolarna i EU.

kandidat. Storbritannien (England + Wales) och Storbritannien (Nordirland): tillsättningsmyndigheten är Lord Chancellor (den brittiska justitieministern), vilken rekommenderar en domarkandidat som sedan formellt utses av drottningen. Storbritannien (Skottland): tillsättningsmyndigheten är Skottlands premiärminister, vilken rekommenderar en domarkandidat som sedan formellt utses av drottningen. Om Skottlands premiärminister tillbakavisar en domarkandidat kan den förslagsställande myndigheten (Judicial Appointments Board for Scotland) föreslå samma person för premiärministern igen.

Diagram 58 visar vem som beslutar om utvärdering av domare och vilka kriterier som tillämpas (till exempel kvantitativa och kvalitativa). Enligt rekommendationen bör system för bedömning av domare som har upprättats av rättsliga myndigheter bygga på objektiva kriterier⁹².

Diagram 58: Oberoende utvärdering av domare*⁹³

* Medlemsstaterna fick två poäng om utvärderingen görs av en myndighet eller ett organ och en poäng om befogenheterna delas av två myndigheter eller organ. Länder som tillämpar både kvantitativa och kvalitativa kriterier fick en poäng. Om bara kvantitativa kriterier används utdelades två poäng. Storbritannien (England + Wales): inga uppgifter. Grekland: tillsynsmyndigheten för domstolsväsendet utvärderar domare i civil- och brottmålsprocesser, medan domarna i förvaltningsdomstolarna utvärderas av ett särskilt organ. Italien: domare i civil- och brottmålsprocesser utvärderas utifrån kvalitativa och kvantitativa kriterier, domarna i förvaltningsdomstolarna utifrån kvantitativa kriterier.

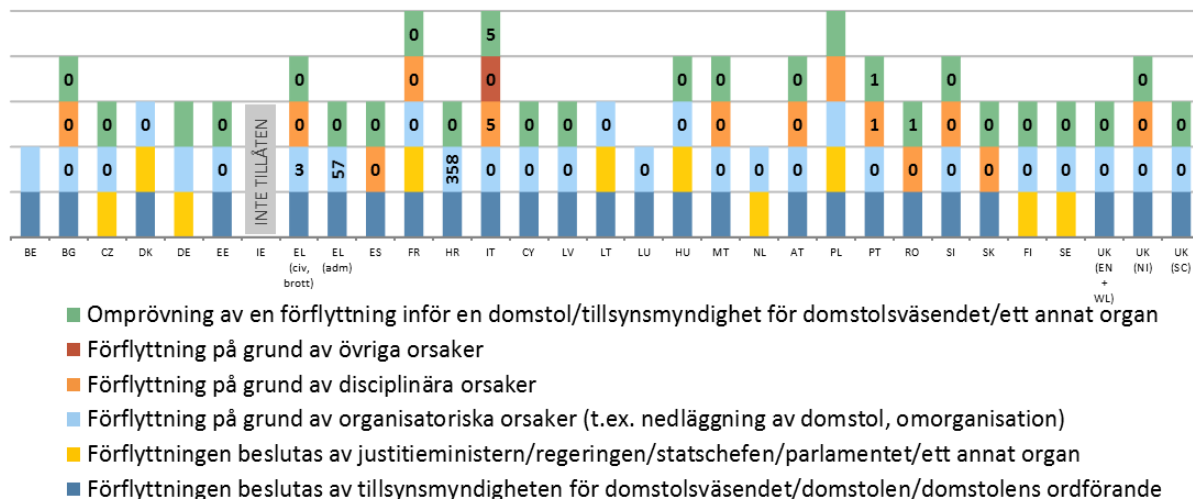
Diagram 59 visar huruvida förflyttning av domare utan deras medgivande är tillåten, och om så är fallet, vilka myndigheter som fattar beslutet, orsakerna till sådana förflyttningar och huruvida det är möjligt att överklaga ett sådant beslut. Siffrorna visar hur många domare som förflyttades utan att de samtyckt under 2015 av organisatoriska, disciplinära eller andra skäl och hur många som överklagade (om ingen siffra anges, finns inga uppgifter tillgängliga).⁹⁴

⁹² Enligt punkt 58 i rekommendationen bör system för bedömning av domare som har upprättats av rättsliga myndigheter bygga på objektiva kriterier. Dessa bör offentliggöras av den behöriga rättsliga myndigheten. Förfarandet bör göra det möjligt för domarna att uttala sig om sin egen verksamhet och bedömningen av denna liksom att överklaga bedömningar till en opartisk myndighet eller domstol.

⁹³ Uppgifterna har samlats in med hjälp av ett uppdaterat frågeformulär som kommissionen tagit fram i nära samarbete med ENCJ. Svaren från de medlemsstater där det inte finns någon tillsynsmyndighet för domstolsväsendet eller som inte är medlemmar i ENCJ fick man i samarbete med nätverket för ordförandena för de högsta domstolarna i EU.

⁹⁴ Punkt 52 i rekommendationen innehåller garantier om domares oavsättlighet. Domare bör inte flyttas till en annan domstol utan att ha gett sitt medgivande. Undantaget är om förflyttningen är en disciplinär påföljd eller sker i samband med en omorganisation av rättssystemet.

Diagram 59: Förflyttning av domare utan deras medgivande*⁹⁵ (domares oavsättlighet)

* Belgien: förflyttning av organisatoriska skäl endast inom en och samma domstol. Tjeckien: en domare kan förflyttas uteslutande till en domstol inom samma instansnivå, eller till en domstol inom närmast överliggande eller underliggande instansnivå (alla inom samma rättsliga distrikt). Tyskland: förflyttning under högst tre månader och uteslutande i representationsmål. Frankrike: justitieministern kan förflytta en domare av organisatoriska skäl vid sällsynta tillfällen såsom när en domstol läggs ned eller av rättsliga skäl såsom vid utnämningar med en fastställd tidsgräns (till en domstols ordförande eller särskilda uppgifter); Kroatien: domare förflyttades till följd av genomförandet av reformeringen av domstolarnas organisation. Italien: tre domare överfördes av disciplinära skäl av CSM (myndigheten för tvistemåls- och brottmålsdomstolar). Samtliga överklagade besluten. CPGA (myndigheten för förvaltningsdomstolar) kan endast överföra domare på grund av disciplinära skäl, och överförde inga domare. Litauen: tillfällig förflyttning vid ett brådskande behov av att säkerställa att domstolen fungerar korrekt. Rumänien: endast tidsbegränsade förflyttningar på upp till ett år, som en disciplinär påföljd. Finland: överföringar i samband med omorganisation av den offentliga förvaltningens funktioner.

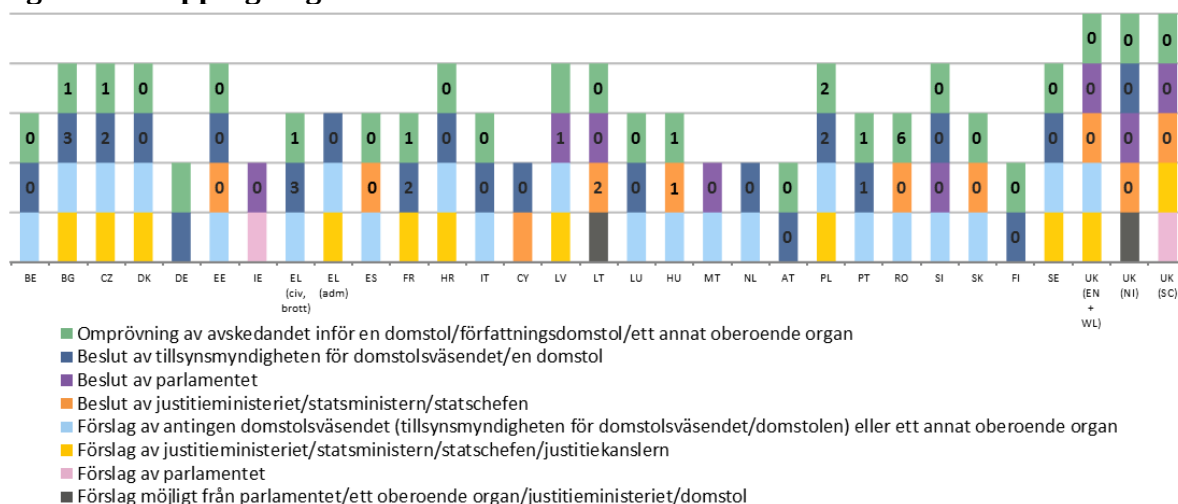
I diagram 60 visas de myndigheter som har befogenhet att föreslå och besluta om uppsägning av domare vid domstolar i första och andra instans.⁹⁶ I den övre delen av kolumnen anges vilken myndighet som fattar det slutgiltiga beslutet⁹⁷ och i den nedre delen visas – om det är relevant – vilken myndighet som föreslår uppsägningen eller vem som måste rådfrågas innan ett beslut fattas. Siffrorna visar hur många domare (från alla domstolsinstanser) som sades upp 2015 av ett visst organ och hur många som överklagade uppsägningen (om ingen siffra anges, finns inga uppgifter tillgängliga).

⁹⁵ Uppgifterna har samlats in med hjälp av ett uppdaterat frågeformulär som kommissionen tagit fram i nära samarbete med ENCJ. Svaren från de medlemsstater där det inte finns någon tillsynsmyndighet för domstolsväsendet eller som inte är medlemmar i ENCJ fick man i samarbete med nätverket för ordförandena för de högsta domstolarna i EU. Medlemsstaterna anges i alfabetisk ordning enligt deras geografiska namn på originalspråket. Kolumnernas höjd speglar inte nödvändigtvis garantiernas effektivitet.

⁹⁶ Punkterna 46 och 47 i rekommendationen kräver att de nationella rättssystemen omfattar skydd för uppsägning av domare.

⁹⁷ Det kan vara ett eller två olika organ, beroende på orsaken till uppsägningen och typen av domare (exempelvis ordförande).

Diagram 60: Uppsägning av domare i första och andra instans*⁹⁸

* Siffrorna visar hur många domare som sades upp 2015 av ett visst organ och hur många som överklagade uppsägningen (om ingen siffra anges finns inga uppgifter tillgängliga). Storbritannien (England + Wales): inga avlönade heltidsdomare avskedades, endast en deltidsanställd (arvodesavlönad) tribunaldomare och femton oavlönade undersökningsdomare (lekmän). I vissa länder har den verkställande församlingen en skyldighet att, enligt antingen lagen eller praxis, följa ett förslag från tillsynsmyndigheten för domstolsväsendet i fråga om att avskeda en domare (exempelvis i Spanien och Litauen).

– De rättsliga nätverkens arbete –

De europeiska rättsliga nätverken⁹⁹ har fortsatt sin granskning av de rättsliga garantierna för rättssystemets oberoende. I september 2016 genomfördes en gemensam brainstorming om rättssystemets kvalitet och oberoende med deltagare från ENCJ, NPSC och ACA-Europe. Kommissionen uppmanade dessa nätverk att utveckla granskningen av effektiviteten hos garantierna för rättssystemets oberoende. ENCJ har gått vidare med detta arbete (och granskat till exempel förbudet mot att förflytta domare och finansieringen av rättssystemen) samt genomfört en ny undersökning om domare (bland annat om domarnas uppfattning av sin oberoende ställning och om huruvida utnämningar och befordringar baserar sig på domarnas kompetens och erfarenhet). Resultaten av detta arbete kommer att presenteras senare under 2017, och kan komma att ligga till grund för kommande resultattavlor.

3.3.4 Sammanfattning om rättsväsendets oberoende

Rättsväsendets oberoende är en grundläggande del av ett effektivt rättssystem. Oberoendet är av avgörande betydelse för att upprätthålla rättsstatsprincipen, rättvisa rättsliga förfaranden och människors och företags förtroende för rättssystemet. Därför bör alla rättsliga reformer återspegla rättsstatsprincipen och överensstämma med europeiska normer för rättsväsendets oberoende. Resultattavlan visar trender i fråga om rättsväsendets uppfattade oberoende och information om de rättsliga skydd som ska skydda domarna i vissa situationer där deras oberoende kan äventyras.

- Årets resultattavla visar hur det *uppfattade oberoendet* har utvecklats enligt undersökningar bland medborgare (Eurobarometer) och företag (Eurobarometer och Världsekonomet forum):

⁹⁸ Uppgifterna har samlats in med hjälp av ett uppdaterat frågeformulär som kommissionen tagit fram i nära samarbete med ENCJ. Svaren från de medlemsstater där det inte finns någon tillsynsmyndighet för domstolsväsendet eller som inte är medlemmar i ENCJ fick man i samarbete med nätverket för ordförandena för de högsta domstolarna i EU. Medlemsstaterna anges i alfabetisk ordning enligt deras geografiska namn på originalspråket. Kolumnernas höjd speglar inte nödvändigtvis garantiernas effektivitet.

⁹⁹ Främst det europeiska nätverket för domstolsadministrationer (ENCJ), nätverket för ordförande vid de högsta domstolarna i EU (NPSJC) och sammanslutningen av de högsta förvaltningsdomstolarna i EU (ACA-Europe).

- Alla undersökningar visar i allmänhet på *liknande resultat*, särskilt bland de medlemsstater som har det lägsta och det högsta uppfattade oberoendet för rättsväsendet.
- WEF-undersökningen som presenteras för femte gången visar att företagens uppfattning om oberoendet har *förbättrats eller förblivit stabil* i mer än två tredjedelar av medlemsstaterna, både jämfört med föregående år och sedan 2010. Jämfört med 2010 har det skett förbättringar i många medlemsstater där det uppfattade oberoendet var lågt (diagram 55).
- Den vanligaste uppgivna orsaken till uppfattningen att domstolar och domare inte är oberoende är *inblandning eller påtryckningar från staten och politiker*. Därefter kom påtryckningar från ekonomiska eller andra särskilda intressen. Båda orsakerna är fortsatt framträdande i flera medlemsstater där det upplevda oberoendet är mycket lågt (diagram 54 och 56).
- En anledning att ha en positiv uppfattning om domstolars och domares oberoende är enligt mer än tre fjärdedelar av företagen och medborgarna (motsvarande 38 respektive 44 % av alla svarspersoner) de *garantier som domarnas status och ställning ger*.
- Resultattavlan fokuserar på vissa garantier som rör domarnas status, från utnämning över utvärdering och eventuell förflyttning utan medgivande till eventuell uppsägning.
 - När det gäller den första utnämningen av domare i förstainstansdomstolar visar resultattavlan att tillsynsmyndigheten för domstolsväsendet eller något annat oberoende organ föreslår kandidater inför utseendet av domare i de flesta medlemsstaterna (diagram 56). I flertalet medlemsstater utses domare av den verkställande makten (till exempel republikens president eller annan statschef, regeringen eller justitieministern) med varierande grad av självbestämmande (diagram 57).
 - Utvärderingen av enskilda domare (diagram 59) utförs i samtliga medlemsstater antingen av tillsynsmyndigheten för domstolsväsendet eller av domstolarnas ordförande (eller andra domare). Många medlemsstater gör visserligen inga utvärderingar av enskilda domare, men de länder som gör det tillämpar vanligen både kvantitativa och kvalitativa kriterier.
 - När det gäller förflyttning av domare utan deras medgivande och uppsägning av domare vid domstolar i första och andra instans kan domare i nästan alla medlemsstater överklaga eller begära rättslig prövning av besluten. Diagrammen visar att det i nästan alla medlemsstater var ett litet antal domare som sades upp eller förflyttades utan deras samtycke och att de flesta förflyttningar gjordes av organisatoriska orsaker (diagram 59 och 60).

4. SLUTSATSER

Den femte upplagan av EU:s resultattavla visar att det har gjorts framsteg: rättssystemen har överlag blivit effektivare, ett antal medlemsstater har tagit krafttag för att reformera sina rättsväsenden, rådet riktar varje år rekommendationer till vissa medlemsstater, domstolsväsendet har aktivt samarbetat med kommissionen och Europaparlamentet har stött EU:s åtgärder på detta område ända från början. Det finns fortfarande utmaningar och ytterligare ansträngningar måste göras för att nå hållbara resultat för medborgarna. Rättsstatsprincipen och Europas framtid är värda dessa ansträngningar.